

T.C
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÖRSEL İLETİŞİM TASARIM ANASANAT DALI

**YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ AÇISINDAN 14 YAŞ
ÇOCUK RESİMLERİNDE TEKNOLOJİK İMGELER VE
SEMANTİK ÇÖZÜMLEME**

Yüksek Lisans Tezi

Nagehan Kübra Özkaya

Danışman
Doç. Dr. Tarık YAZAR

SAMSUN
2020

KABUL VE ONAY

Nagehan Kübra ÖZKAYA tarafından hazırlanan “**Yaratıcı Düşünme Becerileri Açısından 14 Yaş Çocuk Resimlerinde Teknolojik İmgeler ve Semantik Çözümleme**” başlıklı bu tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile başarılı bulunarak Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Görsel İletişim Tasarımı Anasanat Dalı**’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Ali TOMAK

Üye: Doç. Dr. Tarık YAZAR (Danışman)

Üye: Doç. Dr. Fahrettin GEÇEN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

09/09//2020

Prof. Dr. Ali BOLAT

Enstitüsü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım yüksek lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklarda gösterilenlerden oluştuğunu, enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

İmza

09 /09 / 2020

Nagehan Kübra ÖZKAYA

ÖZET

YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ AÇISINDAN 14 YAŞ ÇOCUK RESİMLERİNDE TEKNOLOJİK İMGELER VE SEMANTİK ÇÖZÜMLEME

Nagehan Kübra ÖZKAYA

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Yüksek Lisans, Eylül/2020

Danışman: Doç. Dr. Tarık YAZAR

Yaratıcı düşünme becerilerinde, çocukların yeni düşünceler üretmesi, fikir ve hipotez önermeleri, hayal güçlerini üst düzeyde gösterebilme ve yenilikçi çıktılar sunmalarına olanak tanımaktadır. Yaratıcılık kendine özgü olarak farklı boyut ve derecelerde ortaya çıkabilmektedir. Yaratıcı kişiler, olağan olmayıp problemlere çözüm önerebilecek bilgi ve beceriye sahip olan bireyler olarak tanımlanabilmekle birlikte bu kişiler her yaşta farklılaşan yaratıcılık özellikleri ile öne çıkabilmektedirler. Ancak, yaratıcı kişiliğe sahip küçük yaştaki çocukların diğer yaş gruplarına göre daha az bilgi ve tecrübeye sahip olabilmekle birlikte yaratıcılık düzeyi yetişkinler ile aynı seviyede olabilmektedir. Yaratıcı kişiliğe sahip çocukların düzeylerini anlamamanın en etkin yollarından biri çocuk resimlerindeki yaratıcılık düzeylerini incelemektir. Çocuklar iç dünyalarını, farkında olmadan resim aracılığıyla aktarabilmektedirler. Çocuklarda görsel veriler beyine ulaştığında burada yorumlanarak daha sonra hatırlanmak üzere kodlanır. Yapılan bu kodlamadan faydalanan çocuklar, iç dünyalarını bilinçli ya da bilinçsiz olarak resim aracılığıyla aktarır. Çocuklar tarafından meydana getirilen bu resimler özellikle psikolojik ve rehberlik alanlarında yapılan çalışmalarda, insan psikolojisi üzerindeki bilinmezlikleri anlama ve anlamlandırma açısından alt yapı çalışması olarak faydalanılmaktadır. Çocuk resimleri, onu anlamak için çocukluk dönemine inmede bir araç olarak değerlendirilir. Bunun yanında çocuk resimlerinin incelenmesi bir uzmanlık alanı olup kod çözümlemesi gibi resim içeriğindeki her unsurun yaşlara göre kategori ayrımları yapılarak değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirme

alanında uzmanlaşmış kişiler tarafından ele alınması durumunda ortaya çıkacak sonuç, çocuğun iç dünyasını anlamakta yetersiz kalacaktır. Resim, çocukların kendilerini anlatmak için uyguladıkları bir araç olduğundan uzmanların çalışma alanı olarak ele alınarak bilimsel açıdan değerlendirilmektedir.

Anlam düşüncesinin çözümlenmesi alanında Roland Barthes ilklerden olup Saussure'un göstergebilim kuramından yola çıkan Barthes'in ortaya koymuş olduğu bu kuramın merkezinde "anlamlandırmanın iki düzeyi" fikri bulunmaktadır. Bunlardan biri; düz anlam, diğeri de yan anlam olarak isimlendirilmiştir. Diğer yandan, Charles William Morris, C.S. Pierce'den etkilenerek ortaya koymuş olduğu kuramda göstergebilimsel çözümlemeyi üç boyutta ele almıştır. Bunlar; Sözdizimsel, Anlambilimsel ve Edimbilimsel çözümleme yöntemleridir. Bu çalışmada çocuk resimlerinin incelenmesinde özellikle C.W. Morris'in anlambilimsel çözümleme yöntemi kullanılarak değerlendirmeler yapılmıştır. Bu araştırmada genel olarak nitel araştırma ve betimsel tarama yöntemleri kullanılmıştır. Çalışma kapsamında Samsun ili Merkez ilçelerinde bulunan 3 özel okul, 3 devlet okulu ve bir bilim sanat merkezi olmak üzere toplam 7 okulda 14 yaş grubu çocuklar üzerinde araştırma yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular alan uzmanları tarafından değerlendirilmiştir. Araştırma sonucuna göre; Çalışma kapsamındaki özel okullar ile bilim sanat merkezinde bulunan çocukların resimlerde diğer okullara göre farkedilebilir bir düzeyde teknolojik imgelerin kullanıldığı ve daha anlamlı sonuçlar elde edildiği görülmüştür.

Bu araştırmada genel olarak konuyla ilgili literatür ve ilgili araştırmalar yapılmış; Yaratıcılık, çocuk resimleri, ve göstergebilim genel olarak alt başlıklarla açıklanmış ve yapılan uygulama sonucunda elde edilen bulgular alt problemler açısından değerlendirilmiştir. Daha sonra semantik çözümleme yapılmıştır.

Araştırma sonucunda, çalışma kapsamındaki özel okullar ile bilim sanat merkezindeki çocukların çizdiği resimlerle araştırma alanındaki diğer okullara göre farkedilebilir bir seviyede daha anlamlı sonuçlar elde edildiği gözlemlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yaratıcılık, çocuk resimleri, teknolojik imgeler, göstergebilim, semantik.

ABSTRACT

SEMANTIC ANALYSIS AND TECHNOLOGICAL IMAGESIN 14 YEARS CHILDREN PICTURES IN TERMS OF CREATIVE THINKING SKILLS

Nagehan Kübra ÖZKAYA

Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies

Master, Semtember/2020

Supervisor: Assoc. Prof. Tarık YAZAR

Creative thinking skills allows children to produce new thoughts, suggest ideas and hypotheses, show their imagination at a high level and offer innovative outputs. Creativity can emerge in different dimensions and degrees. The creative persons can be defined as an individual who has the knowledge and skills to offer solutions to problems, but these people can stand out with their creativity features that differ at any age. However, although young children with creative personality may have less knowledge and experience than other age groups, the level of creativity can be at the same level as adults. One of the most effective ways to understand the levels of children with creative personality is to examine their creativity levels in children's pictures. Children can transmit their inner world through painting without realizing it. When the visual data reaches the brain in children, it is interpreted here and coded to be remembered later. Children who benefit from this coding convey their inner worlds consciously or unconsciously through painting. These paintings, which are created by children, are used as infrastructure work in terms of understanding and making sense of the unknowns on human psychology, especially in the studies conducted in the fields of psychology and guidance. Children's pictures are considered as a means of descending to childhood to understand it. In addition, examining children's pictures is a specialty and every element in the picture content, such as code analysis, should be evaluated by making category separations according to ages. If it is handled by experts in this assessment area, the result will be

inadequate in understanding the child's inner world. Since painting is a tool that children use to explain themselves, it is evaluated scientifically by considering it as the working area of experts.

In the field of the analysis of meaning thought, Roland Barthes is one of the pioneers and the idea of "two levels of meaning" is at the center of this theory put forward by Saussure's semiotics theory. One of them is named as plain meaning and the other is called as side meaning. On the other hand, Charles William Morris, in his theory, influenced by C.S. Pierce, analyzed semiotic analysis in three dimensions. These are syntactic, semantic and pragmatic analysis methods. In this study, evaluations were made especially by using C.V. Morris' semantic analysis method to analyze children's pictures. In this research, qualitative research and descriptive survey methods were used in general. Within the scope of the study, research was carried out on children aged 14 years in 7 schools, including 3 private schools, 3 public schools and a science and arts center in the central districts of Samsun. Findings obtained in the study were evaluated by field experts. According to the research result; It has been observed that the children in private schools and the science and arts center within the scope of the study used a noticeable level of technological images in the pictures and obtained more meaningful results.

In this research, generally literature and related researches on the subject have been done; Creativity, children's pictures and semiotics were generally explained with subheadings and the findings obtained as a result of the application were evaluated in terms of sub-problems. Then semantic analysis is done.

As a result of the study, it was observed that the pictures drawn by the children in private schools and science and art centers within the scope of the study yielded more significant results at a noticeable level compared to other schools in the research area.

Keywords: Creativity, children's pictures, technological images, semiotics, semantics.

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Tezin yazım sürecinde her türlü desteği veren tez danışmanı hocam Doç. Dr. Tarık YAZAR'a ve hayatımın her anında destekçim olan aileme en içten teşekkürlerimi sunarım.

“Yaratıcı Düşünme Becerileri Açısından 14 Yaş Çocuk Resimlerinde Teknolojik İmgeler ve Semantik Çözümleme” başlıklı tez’in kaynakçasında belirtilen, birçok bilimsel ulusal ve uluslararası kitap, makale, bildiri, yüksek lisans-sanatta yeterlik ve doktora tezleri ile internet kaynaklarından faydalanılmıştır. Tezin oluşum sürecinde faydalanılan tüm kaynakların yazarlarına teşekkürü borç bilirim.

Nagehan Kübra ÖZKAYA

Samsun, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
RESİMLER LİSTESİ.....	xii
TABLOLAR LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR.....	xvi

GİRİŞ

1. Problem Durumu	1
1.1 Alt Problemler	2
2. Araştırmanın Amacı	2
3. Araştırmanın Önemi	2
4. Sayıtlar	3
5. Sınırlılıklar	3
6. Tanımlar	4

BİRİNCİ BÖLÜM

1. LİTERATÜR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1 YARATICILIK	5
1.1.1 Yaratıcılık Nedir?.....	5
1.1.2 Yaratıcılık ve Bilişsel Zeka.....	6
1.1.3 Yaratıcı Kişilik Özellikleri	7
1.1.4 Yaratıcılığın Boyutları Nelerdir	7
1.1.4.1 Akıcılık	8
1.1.4.2 Esneklik	9
1.1.4.3 Özgünlük	10
1.1.4.4 Yeniden Tanımlama ve Düzenleme	10
1.1.4.5 Olayların Derinliğini Görme ve Birleştirme	11
1.2 YARATI DÜŞÜNME VE ÖNEMİ	11
1.3 YARATICILIĞI GELİŞTİREN ÖĞRETMEN ÖZELLİKLERİ	11
1.4 YARATICILIĞI ENGELLEYEN ÖĞRETMEN ÖZELLİKLERİ.....	12

1.5 ÇOCUK RESİMLERİ	13
1.5.1 Çocuk Resimlerine İlişkin Yaklaşım Ve Görüşler	13
1.5.1.1 Gelişimsel Yaklaşım	13
1.5.1.2 Luguët'e Göre Çocuk Resimlerindeki Gelişim Aşamaları	13
1.5.1.3 Yavuzer'e Göre Çocuk Resimlerindeki Gelişim Aşamaları	14
1.5.2 Projektif (Ruhbilimsel) Yaklaşım	18
1.5.3 Sanatsal Yaklaşım	18
1.5.4 Sembolik Yaklaşım	19
1.6 BİR ETKİNLİK OLARAK ÇOCUK RESİMLERİ	19
1.6.1 Çocuk Resimlerinin Özellikleri	19
1.6.1.1 Saydamlık	19
1.6.1.2 Hiyerarşi	20
1.6.1.3 Kavram Değişimi	20
1.6.1.4 Simetri ve Tekrar	20
1.6.1.5 Düzleme	20
1.6.1.6 Tamamlama	20
1.7 RESİMLERİN YORUMLANMA ESASLARI	21
1.8 RESİMLERİN DEĞERLENDİRMESİNDE UYGULANAN TESTLER	22
1.9 ÇOCUK RESİMLERİNDE İMGE	24
1.9.1 Çocuk Resimlerinde Teknolojik İmgelerin Kullanımı	24
1.10 GÖSTERGEBİLİM	26
1.10.1 Göstergebilim Kuramı	26
1.10.2 Gösterge Türleri ve Özellikleri	27
1.10.3 Gösteren ve Gösterilen İlişkisi	28
1.10.3.1 İmge	28
1.10.3.2 Algı	29
1.10.3.3 Görsel Algı	29
1.10.4 Göstergebilimde Anlamlandırma (Semantik Çözümleme)	29

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM (METODOLOJİ)

2.1 ARAŞTIRMA MODELİ	31
2.2 ARAŞTIRMA EVRENİ ve ÖRNEKLEM	31
2.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	33
2.4 VERİLERİN ANALİZİ	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1 ALT PROBLEMLERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	35
3.1.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	35
3.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	36
3.1.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	38
3.1.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	40
3.1.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	42
3.1.6 Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	43
3.2 TEKNOLOJİK İMGELERİN SEMANTİK ÇÖZÜMLEMESİ	44
3.2.1 A-ÖOVK-1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi	46
3.2.2 İ-ÖEK -1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi	54
3.2.3 C-ÖUO -1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi	59
3.2.4 A-MSO-1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi	64
3.2.5 İ-BO -1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi.....	69
3.2.6 C-TİO -1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi	74
3.2.7 İ-BSM -1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi	79

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1 Sonuç	87
4.2 Öneriler	88
KAYNAKÇA.....	90
İNTERNET KAYNAKLARI.....	96
EKLER	98

EK 1: ANKET UYGULAMA OKULLARI VE 14 YAŞ ÇOCUK RESİMLERİ.....	98
EK 2: BİLİRKİŞİ ANKET DANIŞMA FORMU.....	110
EK 3 : ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU	111
EK 4 : RESİMLERİN DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI.....	112
EK 5 : RESİM DEĞERLENDİRME RUBRİĞİ.....	114
EK 6 : İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE YAZILAN DİLEKÇE.....	115
EK 7: UZMAN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DÜZENLENEN RESİM DEĞERLENDİRME RUBRİĞİ.....	117
EK:8 RESİM UYGULAMA KONUSU.....	118
ÖZGEÇMİŞ	119

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1: Okul Kodu A-ÖOVK -1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi.....	47
Resim 2: Okul Kodu İ-ÖEK -1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi.....	54
Resim 3: Okul Kodu C-ÖÜO -1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi.....	59
Resim 4: Okul Kodu A-MSO -1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi.....	64
Resim 5: Okul Kodu İ-BO -1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi.....	69
Resim 6: <i>Okul Kodu C-TİO -1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi.....</i>	<i>75</i>
Resim 7: Okul Kodu İ-BSM -1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi.....	80

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo:1. 14 Yaş Grubu Çocukların Yaratıcılık Düzeyleri İle Yaşları Arasındaki İlişki Düzeyi	35
Tablo:2. Uygulama Kapsamındaki Tüm Okulların Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	36
Tablo:3. Anne Ve Babanın Eğitim Düzeyi (Tüm Uygulama Okulları)	37
Tablo:4. 14 Yaş Grubu Çocukların Yaratıcılık Düzeylerinin İlişki Düzeyi	37
Tablo:5. Uygulama Kapsamındaki Tüm Okulların Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	38
Tablo:6. Uygulama Kapsamındaki Tüm Okulların Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	40
Tablo:7. Uygulama Kapsamındaki Tüm Okulların Farklı Teknolojik İmgeleri Çizebilme Başarı Düzeyi Değerlendirme Rubriği	42
Tablo:8. Okul Kodu A-ÖÖVK-1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler'in Düzenlem ve Yananlamaları	47
Tablo:9. Uygulama Kapsamındaki A-ÖÖVK -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	49
Tablo:10. Uygulama Kapsamındaki A-ÖÖVK -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	50
Tablo:11. Uygulama Kapsamındaki Tüm Okulların Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	52
Tablo:12. Uygulama Kapsamındaki Tüm Okulların Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	53
Tablo:13. Okul Kodu İ-ÖEK -1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler'in Düzenlem ve Yananlamaları	55

Tablo:14. Uygulama Kapsamındaki İ-ÖEK -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	57
Tablo:15. Uygulama Kapsamındaki İ-ÖEK -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	58
Tablo:16. Okul Kodu C-ÖÜO -1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler'in Düzenlem ve Yananlamaları	60
Tablo:17. Uygulama Kapsamındaki C-ÖÜO -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	62
Tablo:18. Uygulama Kapsamındaki C-ÖÜO -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	63
Tablo:19. Okul Kodu A-MSO -1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler'in Düzenlem ve Yananlamaları	65
Tablo:20. Uygulama Kapsamındaki A-MSO -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	67
Tablo:21. Uygulama Kapsamındaki A-MSO -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	68
Tablo:22. Okul Kodu İ-BO -1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler'in Düzenlem ve Yananlamaları	70
Tablo:23. Uygulama Kapsamındaki İ-BO -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	72
Tablo:24. Uygulama Kapsamındaki İ-BO -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	73
Tablo:25. Okul Kodu: C-TİO -1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler'in Düzenlem ve Yananlamaları	75
Tablo:26. Uygulama Kapsamındaki C-TİO -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	77

Tablo:27. Uygulama Kapsamındaki C-TİO -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	78
Tablo:28. Okul Kodu İ-BSM -1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler'in Düzenlam ve Yananlamları.....	81
Tablo:29. Uygulama Kapsamındaki İ-BSM -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	83
Tablo:30. Uygulama Kapsamındaki İ-BSM -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği	84

KISALTMALAR

S	: Sayı
Çev	: Çeviren
Bkz	: Bakınız
GSF	: Güzel Sanatlar Fakültesi
GSÖ	: Güzel Sanatlar Öğretmeni
EFGSEB	: Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi
P	: Pedagog
İ-BO	: İlkadım- Baruthane Ortaokulu
C-TİO	: Canik- Tefvik İleri Ortaokulu
A-MSO	: Atakum Mimar Sinan Ortaokulu
İ-BSM	: İlkadım- Bilim Sanat Merkezi
A-ÖOVK	: Atakum Özel OMÜ Vakfı Koleji
İ-ÖEK	: İlkadım Özel Ezgililer Koleji
C-ÖUO	: Canik Özel Uğur Okulları

GİRİŞ

1. Problem Durumu

Çocuklar yetişkinler gibi düşünmezler, kendilerine özgü bir dünya görüş açıları vardır. Çocukların çevrelerindeki dünyayı anlamalarını ve öğrenmelerini sağlayan aktif zihinsel faaliyetlerdeki gelişim bilişsel gelişim olarak değerlendirilebilmektedir. Görsel öğrenmenin çocukların çevrelerini gözlemleyebilmeleri ve orada olup bitenleri anlayabilmeleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Görsel veriler beyine ulaştıktan sonra yorumlanır ve hatırlanması için kodlanır. Çocuklar bu kodları resim aracılığıyla görsel hale getirerek iç dünyaları hakkında bilinçli veya bilinçsiz olarak bilgi verirler. Çoğunlukla saf yüreklilikle yapılan çocuk resimleri özellikle rehberlik ve psikolojik danışmanlarının insan psikolojisi üzerindeki bilinmezlikleri ortaya çıkarmak açısından bir alt yapı çalışması olarak kullanılabilir. Bireyler arası dişışma sürecinde çoğunlukla çocukluk dönemine inmek ve orada olup bitenleri anlamak için bir araç olarak çocuk resimleri değerlendirilmektedir. Ancak, çocuk resimlerinin değerlendirilmesi bir uzmanlık alanıdır ve kod çözümlemesi gibi her bir ögenin yaş grubu kategorisine göre değerlendirilmesi gerekir. Bu bilince sahip olmayan kişilerin yapacağı değerlendirmeler gerçeği yansıtamayacağı için çocukların yaptıklarıyla iç dünyalarını anlamak açısından yetersiz olur.

Çocuklar bilindiği gibi doğrudan sanat yapmaz, çizdikleri resimler aracılığıyla bizlere iç dünyalarından ipuçları verirler. Resim, çocuğun duygu, düşünce ve algısal yetilerinin bir ürünüdür, çocukların algısal yetilerinin tespiti ve kişilik özelliklerinin tanınması açısından çok önemlidir. Resim, çocukların bizlere kendilerini anlatmalarının görsel bir yolu olarak değerlendirildiği için uzmanların özel çalışma alanı olarak ele alınmakta ve bilimsel açıdan değerlendirilmektedir.

Çocuklar neden resim yaparlar? Çocuklar resimleri aracılığıyla algısal, düşünsel, duygusal ve sezgisel bağlamda bizlere iç dünyaları hakkında ipuçları verebilirler mi? Verilerse bu ipuçlarını nasıl verirler? Bu ipuçları nasıl değerlendirilir? Bizler bu ipuçlarını kullanarak onların dünyalarındaki yaralanmaları, ihtiyaçları ya da normalüstü olma durumunu görebilir miyiz? Çocuk resimlerinin görsel iletişim boyutu nedir? gibi sorular yanıt bekleyen birer problem olarak görülebilir. Ayrıca araştırma kapsamında; 14 yaş grubu çocukların yaratıcılık

düzeyleri ile yaşları arasında nasıl bir ilişki olduğu, yaratıcılık düzeyleri üzerinde ailelerinin nasıl bir etkisinin bulunduğu, çizim teknikleri ile ilgili başarı düzeylerinin nasıl olduğu, yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili başarı düzeylerinin ne olduğu, çocukların resimlerinde teknolojik imgeleri hangi düzeyde kullandıkları ve bu yaş grubu çocukların resimlerinde ne tür teknolojik imgelere yer verdikleri birer alt problem olarak görülmektedir. Davranış problemleri olan çocukların dünyalarına ulaşabilmek için resmin bir araç olarak kullanılabildiği bilinmektedir ancak, bunun yaratıcı düşünme becerileri açısından yaş kategorilerine göre nasıl değerlendirileceği bir problem olarak görülmektedir.

1.1. Alt Problemler

- 1) 14 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeyleri ile yaşları arasında nasıl bir ilişki vardır?
- 2) 14 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeyleri üzerinde ailelerinin nasıl bir etkisi vardır?
- 3) 14 yaş grubu çocukların çizim teknikleri ile ilgili başarı düzeyleri nelerdir?
- 4) 14 yaş grubu çocukların yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili başarı düzeyleri nedir?
- 5) 14 yaş grubu çocukların, resimlerinde teknolojik imgeleri kullanma düzeyi nedir?
- 6) 14 yaş grubu çocuklar resimlerinde ne tür teknolojik imgeler kullanmaktadırlar?

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; Yaratıcı düşünme becerileri açısından 14 yaş grubu çocukların resimlerinde kullanılan teknolojik imgeleri belirlemek ve semantik düzeyde anlambilimsel açıdan çözümleme yapmaktır.

3. Araştırmanın Önemi

Çocuklar bilinçli olarak sanat yapmazlar ancak, özgün kişilik özellikleri açısından çocuk resimleri sanat ürünleri arasında değerlendirilebilmektedir. Çocuklar resimleri aracılığıyla iç dünyaları hakkında bilinçli veya bilinçsiz olarak bilgi verebilmektedirler. Bu yönüyle çocuk resimleri etkili iletişimin en önemli unsurlarından biri olarak görülmektedir. Çizim, çocuğun estetik bir bakış açısı geliştirmesine, çevrelerine karşı duyarlı olmasına, kendilerini tanımasına, duygu ve

düşüncelerini çeşitli şekillerde ifade etmesine, farklı iletişim becerilerini geliştirmesine ve çevrelerindeki dünyayı daha iyi algılamasına katkı sağlayabilmektedir. Söz konusu durumu hayata geçirmek için çocukların çizgisel gelişim aşamalarını, sanatsal yetilerini, ilgi alanlarını ve son olarak yetenekleri doğrultusunda neler yapabileceklerinin farkında olunmalıdır. Yaratıcı düşünme becerileri açısından 14 yaş grubu çocukların özellikle ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ne tür çalışmalar yapabileceklerini belirlemek, gelişimini hızla sürdürmekte olan ve bilginin verimli kullanım süreçlerine doğrudan etki ettiği düşünülen bilişim teknoloji ve araçları ile çağın içerisinde güncel olarak kullanılan dijital teknoloji araç-gereç ve ürünleri nasıl tanıdıkları, dijital teknoloji çağında çocukların resimlerinde ne tür teknolojik imgeliri kullandıklarını belirlemek ve semantik düzeyde anlambilimsel açıdan çözümleme yapmak açısından bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

4. Sayıtlar

Araştırmada bulgulara dayanak teşkil ederek değişkenlik özelliği gösteren ve çalışma evreni dışında kalacak sayıtlar vardır.

1. Belirlenen çalışma yönteminin, bu araştırmanın amacına, konusuna, sınırlılıklarına ve problem çözümüne uygun olduğu varsayılmaktadır.

2. Araştırmada yararlanılan kaynakların ve alan uzmanlarından elde edilen verilerin geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

3. Anketten elde edilen verilerin, araştırmanın amacına hizmet ettiği, yapılan ankete verilen yanıtlarda uzmanların samimi oldukları ve gerçeği bilimsel düzeyde yansıttıkları varsayılmaktadır.

4. Araştırmacı tarafından geliştirilen ve bilirkişilerce değerlendirilerek oluşturulan anket formunda yer alan soruların bu araştırmanın amacını ortaya koyabilecek düzeyde yeterli olduğu varsayılmaktadır.

5. Sınırlılıklar

Bu araştırma Samsun ili Merkez ilçelerinde bulunan 3 özel okul, 3 devlet okulu ve bir bilim sanat merkezi olmak üzere toplam 7 okulda 14 yaş grubu çocuklarla sınırlandırılmıştır.

Araştırma 2019-2020 eğitim-Öğretim Yılında yapılan çocuk resimleri ile sınırlandırılmıştır.

6. Tanımlar

Yaratıcılık: Yaratıcılık bilim adamlarına göre; zekânın önemli bir boyutu, kişiliğin aynasıdır. Önemli bir yetenek, ruhsal bir ihtiyaç, doyuma ulaşma yoludur (Gardner, 1982; Akt. Argun, 2004: 7).

Yaratıcılık kavramının karşılığı “Kreativitaet, Creativity”dir. Bu sözcük, “Doğurmak, yaratmak, meydana getirmek” anlamındadır; devingen, dirik (dinamik) bir süreç olan niteliği sözcüğün anlamında saklı bulunmaktadır (San, 1985: 9).

Yaratıcı Düşünme: Yaratıcı düşünme, yeni nesnelerin, süreçlerin ya da kavramların ortaya çıkmasını sağlayan Düşünme sürecidir. Yaratıcı düşünme yeni fikirler biçiminde tezahür etmektedir. Yeni fikirler rastlantısal olarak ortaya çıkabildiği gibi, görece sistematik bir sürecin sonucu olarak da çıkabilmektedir. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Yaratıcı_düşünme)

Teknoloji: Bir sanayi alanında gücü ve bilgiyi biriktirme, denetleme, işleme, iletme gibi amaçlarla oluşturulan makinelerin, araç gereçlerin, aygıtların, yöntemlerin vb. tümünü kapsayan uygulama bilgisi (MEB, 2016).

Anlambilim (Semantik): Anlamları inceleyen bilimdir. İşaret ve sembollerin belirledikleri nesneler ya da kavramlarla olan anlamsal ilişkiler ele alınır” (Yazar, 2010:126).

Göstergebilim (Semiyotik): Göstergelerin yorumlanmasını, üretilmesini veya işaretleri anlama süreçlerini içeren bütün faktörlerin sistematik bir şekilde incelenmesine dayanan bir bilim dalıdır. Semiyotik eski Yunancada işaret anlamına gelen semeîon kelimesinden gelir. “Semiyotik (Göstergebilim), işaretlerin (signs) yorumlanmasını, üretilmesini veya işaretleri anlama süreçlerini içeren bütün faktörlerin sistematik bir şekilde incelenmesini içeren bir araştırma sahasıdır” (Burunsuz, 2007, tr.wikipedia.org).

İmge: İmge sözcüğünün Türk Dil Kurumuna göre manası “Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal” şeklinde belirtilmektedir. (MEB, 2015).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. LİTERATÜR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. YARATICILIK

Bu başlık altında; Yaratıcılık Nedir?, Yaratıcılık ve Bilişsel Zeka, Yaratıcı Kişilik Özellikleri ve Yaratıcılığın Boyutlarının neler olduğuna dair bilgiler verilmiştir.

1.1.1. Yaratıcılık Nedir?

Yaratıcılık; bilgi çağında, bilgi üretme ortamında yaşam bulması ve geliştirilmesi gereken bir olgudur. Yaratıcı düşünme özgürdür, hareketlidir, üretken bir süreçtir. Yaratıcı düşünme becerileri, çocukların yeni düşünceleri üretme ve fikirler öne sürme, hipotezler önerme, hayal gücünü kullanma ve alternatif yenilikçi sonuçlar aramalarını sağlar (Wegerif, 2007). Yaratıcılık seviyesinin, çıktılarının sağladığı sosyal faydanın boyutu ile değerinin ölçülebilmesi mümkündür.

Yaratıcılık kavramı için tarihi süreçte birçok fazla fikir üretilmiş ve tanımlar oluşturulmuştur. Yaratıcılık bir içgüdüdür ve yaratıcılık isteği içten gelmektedir. Yaratma sözcüğü Latince de “creare” kelimesinden gelmektedir ve var etmek, meydana getirmek terimlerinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Yaratma ve yaratıcılık bütün soyut etkinliklerde kendini göstermektedir. Yaratıcılık ile düşünce arasında ortak bir bağ bulunmakta olup, insana özel olan düşünme fonksiyonu, insanı diğer canlılardan ayıran en belirgin unsurdur. Bu nedenle yaratıcılığın uygulayıcısı insandır. Yaratıcılık, ele alındığı süreç de farklı şekillerde tanımlanmış, farklı açılardan açıklanmaya çalışılmış bir kavramdır. Antik çağlarda bilinmez ve açıklanamaz bir süreç olarak açıklanan yaratıcılık, zaman ilerledikçe bilinçaltı ile bilincin işbirliği (Wallas, 1926) gözlenebilir ve ölçülebilir bilişsel beceriler olarak (Guilford, 1988) ele alınır hale gelmiştir. Yaratıcılık konusunda tarihsel sürecin başlarında ilk bilimsel çalışmalar, bireyin sahip olduğu bilişsel gücü veya ürün çıktısının kendine özgülüğü ve uygunluğu gibi özellikleri üzerinden açıklanmıştır. Bilim adamlarının bu tanımlamalarına göre yaratıcılık akıl yürüterek yeni buluşların üretilmesi ve sorun çözme için önermelerdir. Bu tanımdan yola çıkıldığında yaratıcılık sonuca ulaşmakla ilgilidir.

Corbusier'e (1920) göre yaratıcılık "sabırlı bir araştırma"dır (aktaran, Gökaydın, 1998: 1). Görüldüğü gibi burada sadece sürecin önemi vurgulamaktadır. Ausubel'e (1964) göre yaratıcılık "daha önce yapılmayana yapmaktır ve çok az sayıda kişi tarafından sahip olunan bir nitelik ve yetenektir" (İşler ve Bilgin, 2002: 135). Tarihi bakımından da oldukça eski olan bu tanım, bilindik olmakla birlikte hümanistik yaklaşımlarca kabul edilmemektedir.

Çocuklar okul öncesi dönemde tüm yaşantılarını adeta birbiri üzerine koyarak biriktirir, bunlar arasında ilişki kurmayı başarır. Bunu başarabilmesi, bir yandan olgunlaşmaya bir yandan da verilecek eğitime bağlıdır. Okul öncesi eğitim, çocuğun benlik kavramını, kendini ifade etmesine fırsat verir. Ayrıca ortamlar hazırlayarak öz denetimini geliştirir ve kendine güvenli bağımsız bir kişilik kazanmasına yardımcı olur. Çevre uyarıcıları sunarak çocuğun akıl yürütme yeteneğini, yaratıcılığını ve hayal gücünün gelişimini destekler (Ömeroğlu, 1990; Yazar, 2007).

1.1.2. Yaratıcılık ve Bilişsel Zeka

Yaratıcılık ve zeka arasında bağlantı olup olmadığı, uzun bir süreden beri bir merak konusudur. Konuya ilişkin çok sayıda araştırma yapılmış ve bu araştırmaların (dönemlerinin zekaya bakışı ile paralel olarak), bilişsel zeka, yani IQ ölçümleri ile ilişkilendirilmiş oldukları görülmektedir. Bu nedenle öncelikle bilişsel zeka ile yaratıcılık arasındaki bağlantıyı değerlendirmek yerinde olacaktır. Zeka ile yaratıcılık arasındaki ilişkiye dair Baron (1969:42), "Creative Person and Creative Process"adlı kitabında, yürütülen araştırmalardan elde edilen bulguları şöyle özetlemektedir;

"Özünde yaratıcı olan birtakım etkinliklere girişmek için bile herhalde belirlenebilen bir minimum IQ gereklidir, ama çoğu zaman şaşırlacak kadar düşük olan bu minimumun ötesinde, yaratıcılıkla IQ testi puanları arasında pek korelasyon yoktur" (Baron, 1969: 42). Yaratıcılık için elverişli olan en az düzeye, literatürde geniş bir yer verilmiştir. Burada bahsedilen en az düzey genellikle bir eşik değer olarak kabul görmekte birlikte bu eşik teorisi olarak da adlandırılmaktadır. Bu düzey değeri için aynı tanım kapsamında kalınmakla birlikte farklı görüşlerde yer almaktadır. Bu tartışmalar da bir taraf olmadan önce belki de, yaratıcılığın farklı alanlarındaki boyutlarını da dikkate almak gerekmektedir.

Belki de bu alanda ortaya konulan yaratıcılık için, yüksek seviyede bilişsel zekâ gerekiyken; sanat alanında üretilecek yaratıcılık da bilişsel zekâdan bağımsız unsurların geçerli olacağı değerlendirilmektedir. Yaratıcılık ile bilişsel zekâ arasında önemli bir bağ bulunmaktadır. İnsanın doğumundan itibaren var olan yaratıcılık becerisi sistematik bir bilişsel zeka içerisinde gelişimini sürdürebilmektedir.

1.1.3. Yaratıcı Kişilik Özellikleri

Yaratıcılık yeteneğine sahip olan kişi, diğerlerine kıyasla sorunlara çözüm önerebilecek kadar bilgi birikim ve tecrübesi varolmalı ve aynı zamanda ön yargılardan arınmış yapıcı bir zeka düzeyine sahip olmalıdır. Bender'in 'Karayağmurlar' dan aktardığına göre (1990); Yaratıcı insan "çağın olanaklarından yararlanırken ortaya çıkan yabancılaşmaya karşı koymak, gelişim ivmesine ayak uydurmak ve kendisini ruhsal açıdan korumak zorunda olan insan"dır (Bender, 2006). Yaratıcı bireyler kendilerine güvenleri yüksek olan kişilerdir. Bu nedenle zihinsel esnekliğe ve geniş bakış açısına sahiptirler (Süvarioğlu, 2000).

Yaratıcı Kişilerin Kişilik Çizgileri

Duygular: Yaratıcılık başından sonuna duygu yüklü bir süreç olmakla birlikte yaratıcılık türleri duygu elemanları ve heyecansal faktörler taşımaktadır. Yani insanın heyecan, korku, üzüntü, sevinç gibi duyguların yaratıcılıkla doğrudan bir bağlantısı vardır (MEB, 2012:10).

Başat Olma: Ben algısı açık ve olumludur. Benmerkezci olan yaratıcılardır. İkna edici kişilerdir. Buda kendine güvenin bir göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır. (MEB, 2010).

Yalnızlık: Daha az sosyallerdir. Kişiler arası ilişkilere soğukturlar; tespitinde olduğu gibi yaratıcı düşünce yapısına sahip kişiler genellikle kendi düşüncelerine daha fazla zaman ayırmayı tercih ederler. (MEB, 2010).

Merak: Herhangi bir şey hakkında bilgi aramak ve bireyi yeni durumlar, yeni objeler aramaya yönelten zihinsel bir zevktir. Yaratıcı kişiler somut ve soyut çevreye karşı daha duyarlılar ve ilgilidirler. (MEB, 2010).

Bağımsızlık: Sosyal statüyü, standartları yok sayar, Aynı zaman da başkalarının duygu ve düşüncelerine duyarlılık gösterir ve empatiden yararlanır. (MEB, 2012).

Çaba: Aşırı çalışkan bireylerdir. Başarısını her şeyin üzerinde tutar. Bu durum çoğu zaman standardın üzerinde çalışma ihtiyacı ile sonuçlanır. (MEB, 2012).

Oyun: Yaratıcılığın temelini oluşturmaktadır. Yaratıcılık düzeyi ile kişi arasında oyun ile bağlantılı doğrudan ilişki bulunmaktadır. (MEB, 2010).

Çelişkiler: Aynı anda hem duyarlı hem de tutarlı olabilirler. Yaratıcı düşünce yapısına sahip kişi olaylardaki yaşadığı çelişki düzeyi genellikle alt seviyededir. (MEB, 2011).

1.1.4. Yaratıcılığın Boyutları Nelerdir?

Yaratıcılık özelliği her insanda doğuştan bir düzeyde sahip olunduğu kabul edilmektedir. Ancak insanlar arasında yaratıcılık düzeyi kişiden kişiye göre değişen oranlarda farklılık göstermektedir. Her insanın tüm alanlarda yaratıcı olamayacağı gibi, aynı alandaki yaratıcılık düzeyinde aynı olması beklenmemelidir. Yaratıcılık kendi içinde farklı boyutlarda ve farklı derecelerde ortaya çıkabilir. Bunlardan bazıları şunlardır;

1.1.4.1. Akıcılık

Akıcılık düşünce, sonuç veya olasılığı üretebilme yeteneğidir. Kişinin aklında oluşan sorunlarla ilişkili olarak farklı düşünceler ve hipotezler üretme yeteneğine de sahiptir. Akıcılık farklı boyutlarda çokça düşünce üretme yeteneğidir. Ayrıca belli bir amaç için bu düşüncelerden değerli olabileni seçme yeteneğidir. Yani bir çocuğun gereksinmelerini karşılayacak çok sayıda kelime yaratmasıdır. Yaratıcı düşünce yapısına sahip olan kişi bir olguyu birden fazla şekilde ifade edebilmektedir. Akıcılık çeşitli ve detaylı çalışmaları düzenleyebilme yeteneğidir. Akıcılık kelimesi verilen kelimelerin eş anlamlılarını bulan şekilde tanımlanabilir. Ayrıca semantik yetenekle, bir şeyin anlamını farklı kelime ve cümle guruplarıyla ifade edebilme yeteneği olan ifade etme akıcılığı ve bazı gereksinimleri sağlamak üzere düşünceler üretebilme yeteneği olan zihinsel akıcılık ile ilişkilidir (Sezginsoy, 2008:2).

1.1.4.2. Esneklik

Bu boyut, insanın duruma uyum sağlamasını ve özellikle de daha önce yerleşmiş ya da kalıplaşmış olan durumları değiştirmeyi içerir. Yaratıcı kişi karşılaştığı duruma kolayca uyum sağlayabilir ve o duruma göre değişebilir. Esnek düşünerek içinde bulunduğu duruma ve zamana göre iyice belirlenmemiş çözüm

yollarını bulabilir (Demiral, 2001: 11–12). Bu anlatıma göre esneklik özelliğine sahip yaratıcı kişi durağan bir yapı yerine değişimin gereklerine karşı kolaylıkla uyum sağlayabilecektir.

Esneklik geniş çaplı çeşitli düşünceler üretebilme, değişen koşullara uyum sağlayabilme, bağımsız düşünebilme ve farklı yönleri yaratabilme yeteneğidir. Diğerlerinin tersine sabit kalmaksızın düşünebilmek ve üretebilmektir. Bakış açısını değiştirebilme, sorunları gerektiğinde daha çok soyut ve gerektiğinde daha çok somut çıkarımlarla yeniden tanımlayabilme yeteneğidir. Kendiliğinden esneklik gerekli görülmemesine rağmen bağımsız düşünülebilir. Bireysel yaratıcı bir şekilde düşünce, çabukça bir kategoriden diğerine geçebilmedir. Örneğin; bir yapı malzemesi olan tuğlayı bir ağırlık aleti veya roket olarak düşünebilir. Adapte edilebilir esneklik olağan dışı çözümlerin gerektiği sorunlar için kullanılmalıdır.. Bazen sorunlar geleneksel yöntemlerle de çözülebilir. Fakat bu yöntemler her türlü problem için kullanılamayabilir (Tezci, Karaca, Sezginsoy, 2008: 2). Bu anlatımdan yola çıkıldığında farklı bir amaç için üretilmiş bir unsurun, içinde bulunan çıkmazın çözümünde de kullanılabilmesi esnek düşünce yapısına güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Yaratıcı kişiler kolaylıkla yeni durumlara uyum gösterirler. Herhangi bir boyanın kaza sonucu kâğıda dökülüşünde esnekliği olan çocuklar, ellerindeki sulu ya da yağlı boyayı sinirlenmeden, yaptıkları resmin içine uydururlar ve “kaza” olayından yararlanırlar, tıpkı leke olan kumaşa lekelerin üstüne uyumlu bir biçimde çiçekler serpiştiren terzi gibi. İçi doldurulacak resimli boyama kitapları, çocuğu birbirini arkasına katı ve basmakalıp çizimlere uymaya zorladığından esnekliğe zarar verir. Bu görüşü destekleyen diğer ilginç bir örnek: Bir grup çocuğa kış resmi çizmeleri önerilir, bazılarının çizimlerinde tüyler, ayaklar, gagalar, ayrıntılarıyla izlenebilmektedir. Sonraları bu çocuklara V biçiminde çizilmiş kuşların resimleri verilerek boyamaları istenir. Birkaç hafta sonra aynı çocuklara kuş resimlerini tekrar çizmeleri istenir. Sonuçlara gelince, çocuklardan ancak bir tanesi ayrıntılı kuş resmi çizerken diğerleri bilinçaltına yerleştirdikleri basmakalıp V biçimini yeğlerler. Basit tek bir deneyim çocukların esnekliklerini yitirmelerine yetmiştir (Yavuzer, 1996: 36). Örnekte verilen durumdan yola çıkıldığında yaratıcı düşünce yapısına sahip çocuğun önceden deneyimlediği durumun yanı sıra yeni şartlandırıldığı duruma da kolaylıkla uyum sağladığı görülmektedir.

1.1.4.3. Özgünlük

Ortaya konulan bir ürün her bir bireye yani kişiye özgüdür. Meydana gelen ürünün benzeri yoktur ve ortaya çıkma olasılığı azdır. Yaratıcılık konusunda yapılan araştırmalarda ve ölçme kriterlerinin belirlenmesinde bu boyut önem taşımaktadır. Yenilik özgünlüğün bir özelliğidir. Özgünlük kişiye özgüdür. Ancak özgün ürünlerin yaratılabilmesi için kişinin özgür düşünmesi gerekir. Zaten bu durum yaratıcı düşünce yapısına sahip kişinin özellikleri arasında yer alan bağımsızlık unsuruyla doğrudan ilişkilidir.

Olağandışı cevaplar üretme, düşünce ve eylemlerde özgün olma ile bazen toplumların tabularını yıkmaya ve kuralların çiğnenmesi olarak da tanımlanabilmektedir. Özgünlük bireyselleşme, kendine özgü olmayı ve benzersizliği ifade eder. Bunun yanında özgünlük yeniyi ve en iyiyi temsil etmektedir. Diğerlerinin aksine farklı olmayı veya olağandışı olmayı gerektirir. Belli olan tepkiler özgün olarak düşünülmez. Diğerlerin yapamayacağı ve ileride de yapmaya ulaşamayacakları formları ifade eder (Tezci, Karaca, Sezginsoy, 2008: 2).

1.1.4.4. Yeniden Tanımlama ve Düzenleme

Bu boyutta elde edilen var olan unsur ya da olayları yeni ve farklı bir biçimde tanıma ve değişik açılardan görebilme yetisi vardır. Yaratıcı kişi çevresindeki öğelerin fonksiyonlarını alışlagelmişten farklı bir biçimde görebilir ya da bunları değişik şekillerde kullanabilir. Burada ulaşılmış sonuçtan farklı olarak yeni bir sonuca ulaşma biçimi vardır (Oğuzkan, Tür, Demiral, 2001: 11–12). Bu tanımdaki anlatımdan yola çıkarak; yaratıcı düşünce yapısına sahip kişinin tarihsel süreçte tanımlaması yapılmış olan herhangi bir unsurun eksiklerini farkederek kendine özgü yenilikçi bir tanıma ulaşması mümkün olacaktır.

1.1.4.5. Olayları Derinliğine Görme ve Birleştirme

Bu boyutta ise yaratıcı kişi olayların ayrıntılarını görebilir. Yüzeyselliğin tam aksine ayrıntılarla ilgilenme vardır. Kişi karşılaştığı durumlarda ya da konularda olayın derinliğini yakalayabilir. Önemli kısımları ayırt edebilir ve bunları önem derecelerine göre ayırarak en uygun şekilde kullanabilir. Birbiri ile bağlantısı olmayan parça ya da öğeleri birbiri ile uyumlu bir şekilde yepyeni bir bütün olarak birleştirebilir. Parçalar arasında bir uyum vardır ve sonuçta oldukça tutarlıdır (Oğuzkan, Tür, Demiral, 2001: 11–12).

1.2. YARATICI DÜŞÜNME VE ÖNEMİ

Düşünme, insanları diğer canlılardan ayıran ve farklı kılan beynin bir işlevidir. İnsanın herhangi bir zorlukla veya problemle karşılaşma durumunu önceden görebilmesidir. Bu durumlara karşı önlemler alınabilmesini sağlamaktadır.

Yaratıcılık konusuna verilen önemin nedenleri farklı açılardan değerlendirilebilir. Yaratıcılık insanoğlunun üzerinde uzun zamandır ilgisini koruduğu en önemli hünerlerden bir tanesidir. Her bireyde belli bir dereceye kadar var olan (az ya da çok) bu hüner, yaşamın karmaşık sorunların üstesinden gelme, yaşamdan zevk alma ve kendini gerçekleştirme gibi bireysel yaşama olan ilavesiyle birlikte sosyal yönden önemli bir gereksinimdir. Şu inkâr edilmez bir gerçektir ki, yaratıcı keşifler toplumun gelişmesinde önemli bir yere sahiptir (Tezci, Karaca, Sezginsoy, 2008: 2).

Örneğin Torrance'a göre yaratıcı düşünce bireyin zihinsel fonksiyonlarını, başarı ve itibarını artırıcı bir güçtür. Yine Torrance'a göre öğretmenler yaratıcı faaliyetler yoluyla öğrencilerini daha iyi tanırken, çocuklarda kendilerini ve arkadaşlarını daha iyi tanıma, gerçekçi düşünceler geliştirme imkânı bulurlar. Wilt gibi bazı araştırmacılar ise yaratıcı düşüncenin psiko-terapötik bir değeri olduğundan bahsederler. Örneğin bir çocuk kendi hikâyesini kendisi anlatarak veya yazarak üzerindeki baskılardan, stresten kurtulabilir. Yaratıcı düşüncenin diğer bir olumlu etkisi Parnes ve onun gibi düşünen araştırmacılara göre bilim ve teknikteki gelişmelere yaptığı önemli katkıyla açıklanabilir. Çevremiz hızla değişiyor. Bu nedenle bu hızlı değişime ayak uydurmada bireylerin yaratıcı düşünme gücü kolaylıklar sağlayacaktır (Zembat, 1999: 10).

1.3. YARATICILIĞI GELİŞTİREN ÖĞRETMEN ÖZELLİKLERİ

- Öğrencileri bir birey olarak kabul etme ve ögle davranma,
- Öğrenciyi özgür olmaya özendirme,
- Öğrencilere model olma,
- Sınıfın dışında onlara çok zaman ayırma,
- Heyecanlı olabilme,
- Öğrencileri eşit kabul edebilme,
- Öğrencileri doğrudan ödüllendirebilme,
- İlgili,

- Sürekli okuyan kişiler olabilme,
- İkili ilişkilerde kolay iletişim kurma ,empati kurabilme,
- Öğrencilere yanlış yapma ya da başaramama durumlarında yeniden çalışma isteği kazandırabilme,
- Yaratıcı düşünebilme ya da ortaya ürün koyabilme için gerekli alt yapıyı hazırlama,
- Öğrenci çalışmalarını sergileme (Sungur, 1992: 46).

1.4. YARATICILIĞI ENGELLEYEN ÖĞRETMEN ÖZELLİKLERİ

- Öğrencinin cesaretini kıran,
- Güvensizlik,
- Aşırı eleştiren,
- Davranışlarında bir uçtan diğerine gidip gelen,
- Heyecanlı olmayan,
- Düz okumayı vurgulayan,
- Kuralcı ve katı,
- Alanla ilişkisini sürdüremeyen,
- Genelde yetersiz,
- Dar ilgileri olan,
- Sınıf dışında tartışma ve konuşma olanağı olmayan öğretmenler olarak tanımlanır (Sungur, 1992: 46).

Resim derslerinde öğrencilerin ortaya koyduğu ürünü ortaya koyarken yaşadıkları süreç ayrı ayrı önem taşır. Öğrencilerin süreç aşamasını yaşaması, deneme yanılmalarla uğraşması önemlidir. Ancak sürecin bitmiş bir çalışmayla tamamlanması öğrencilere mutluluk yaşatır. Yeni bir çalışma için güdüleyici bir etken olur. Yine resim derslerinde bazı öğrenciler aynı sürede birçok resim ya da farklı çalışma ortaya koyarken bazı öğrenciler bir tek resim bitirirler. Burada öğrencilerin kişisel özellikleri de göz önüne alınmalıdır. Yaratıcı bir ürün ortaya koymada denemeler önemlidir. Ancak bu denemeler sadece çok resim yapma adına düşünülmeden yapılıyorsa bir anlam ifade etmez. Sonuç olarak resim derslerinde öğrencilerin resim yaparken yaşadıkları süreç ve bu sürecin bitmiş bir resimle sonlanması önemlidir.

1.5. ÇOCUK RESİMLERİ

Bu bölümde çocuk resmi ile ilgili yapılan araştırmalar, çocuk resimleri ve çocukluktan gençliğe çizgisel gelişim basamakları ele alınmıştır. Çocukluk dönemi, yaşama dair düşüncelere yön veren bir zaman olduğundan, çocuk gelişim konusu, bilim adamları tarafından üzerinde çok çalışılan önemli bir konu olmuştur. Dolayısıyla çocuk, resimleri açısından değerlendirildiğinde 12-14 yaş arası çocuk diye adlandırılmıştır. Çünkü uzmanlar özellikle sanatsal gelişim evrelerini 12-14 yaş arası olarak belirlemişlerdir.

1.5.1. Çocuk Resimlerine İlişkin Yaklaşım ve Görüşler

Çocukların dünyasında resmin ve sanatın çok önemli bir yeri vardır. Çocukların kendi yaptığı resimlerden aldıkları zevki kuramlar farklı bir biçimde açıklamaktadır. Bu konuda araştırmacı ve uzman sayısı azdır. Geleneksek görüşçüler, çocukların resimlerini zihinsel kavramlarla açıklarken, diğer kesim ise güdülere ve çizimin duyguları ifade eden yönüne ağırlık vermektedir.

1.5.1.1. Gelişimsel Yaklaşımlar

Düşünen insanlar olarak yaşamımızın sürüp gitmesinin bir başka unsuru zekamızın ve duyarlılığımızın evrimleşmesidir. Her edinilmiş deney, daha önceki deneyler dizgesini, yeniden yapılandırarak zenginleştirir. Çocuk da sürekli olarak gelişen ve değişen, bu gelişme ve değişme sırasında çevreden etkilenen bir varlıktır.

Amaca uygun resim eğitimi programını uygulayabilmek için çocuk resimlerinin gelişim aşamalarını incelemenin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu konuda Lugué ve Haluk Yavuz'er çocuk resimlerinin gelişim aşamalarını değerlendirmişlerdir. Yavuz'erin Gardner'den aktardığı ve Lugué'inde belirttiğine göre çocuk resimlerindeki gelişim aşamaları aşağıdaki gibidir;

1.5.1.2. Lugué'e Göre Çocuk Resimlerindeki Gelişim Aşamaları

Saf karalama evresi (3-4 yaş): Çizgiler düzensizdir.

Yorumlu karalama evresi (4-5 yaş): Bu evrede çocuk çizgilerine bir anlam yükler. Karalama biçimindeki çizgilere verilen anlamlar yapılan yorumlar istikrarsız ve rastlantısaldır.

Başarısız gerçekçilik evresi (5-6 yaş): Bu dönemde çocuk ne yapacağına karar vererek çizime başlamasına rağmen bütünü oluşturabilecek çizimleri doğru olarak yerleştiremez.

Zihinsel gerçekçilik evresi (6-7 yaş): Çocuklar 5 yaşından sonraki bu evrede gördüklerini değil, bildiklerini çizerler.

Görsel gerçekçilik evresi (7-8 yaş): Yanlızca bakış açısından çizimlerin görüldüğü bu son aşamada çocuk 8 yaşına gelmiştir.

1.5.1.3. Yavuzer'e Göre Çocuk Resimlerindeki Gelişim Aşamaları

Karalama Dönemi (2-4 yaş): 2-4 yaşları arası karalama evresi, çocuğun elini kullanmasıyla birlikte başta oyun olarak gördüğü karalamalar çocuk resminin başlangıcı ve ilk örneklerini oluşturur. Ellerine verilen bir kalem veya herhangi bir çizici aracı tutmaya başladığı andan itibaren kâğıt veya duvar üzerindeki bu ilk karalamalarına başlamış olur. Bu evre karalama evresi olarak adlandırılır. Aslında bu ilk aşama çocuğun gelişimi açısından önemli bir adım olarak sayılabilir. Başlangıçta kâğıt, çocuk tarafından içinde grafik işaretlerin uçtuğu bir kap gibi ele alınır. Çocuk ne mesafeyi, ne oturacağı resmin temelini, ne de sağ ve solunu göz önünde bulundurur.

Çocuğun bu ilk dönemlerinde yapmış olduğu karalamalar herhangi birşeyi ifade etme niteliğinde yapılmamıştır.İçgüdüsel bir dürtü ile belki de oyun güdüsünü doyurmak için yapılmış bir deneyimdir.

Bu evrede çocuğun başarılı olabilmesi için kendisine sunulan malzemeye çevre tutumunun düşünüldüğünden de büyük bir önemi vardır. Çocuğun her alanda deneysel girişimine sağlıklı bir ortam hazırlamışsa, ilk çocukluk uyumlu ve dengeli geçer . Elde ettiği başarılar çocuğun kendini daha güçlü hissetmesine neden olur (Yavuzer, 1982: 4).

Şema Öncesi Dönem (4-7 yaş): Şema öncesi dönem 4-7 yaş çocuklarının resimlerinde görülen bir gelişmedir. Bu evrede artık çocuklar ana okuldan ilkokul basamağına yaklaşan bir yaşa ulaşmaktadırlar. Bu dönemde canlandırmak istediği obje ya da kavramla ilişki kurma kaygılanmaya başlar. Genelde 4 yaş civarında çocuklar oldukça tanınabilecek çizgiler çizmeye başlar. Bununla birlikte kesin olarak bunların ne olduğunu hangi anlama geldiğini söylemek oldukça zordur.

Çocuk bu dönemde tüm anımsadıklarını ve kendini ilgilendiren olayları ifadeye giderken şema daha gerçek ayrıntılar kazanmaya başlar. Özellikle kendilerinin hoşlarına giden, ilgilerini çeken kısımlara önem vererek, öteki noktaları geçerler. Genellikle çocuklar çizmeye başladıklarında görsel imgelerini, onlara tıpatıp benzer plastik imgeler haline dönüştürmeye yeltenmezler. Böyle bir niyetleri yoktur. Tersine imgeleriyle özdeş saydıkları birtakım grafik işaretler onlarca tamamen yeterli sayılır. (Herbert Read, Education Through Art, London 1958: 135 – 136) Anaokulu ile ilkokula geçiş yaşı olan bu aşamadaki çocuklar özellikle insan figürü, ev, ağaç, hayvan, güneş gibi nesneler içinde birçok şemalar geliştirmiştir. Bunlar arasında en çok çizmekten hoşlandıkları ise insan figürüdür.

Şematik Dönem (7-9 yaş): Okulöncesi dönemden, ilkokul dönemine geçiş yaşı olarak kabul edilen bu dönemde, çevreleriyle olan karşılıklı ilişkileri ve etkileşimleri artar. Yaklaşık 7 yaşlarında başlayan ve şekil kavramının gerçekleşmeye başladığı bu dönemdeki bazı çocukların şemaları oldukça zengin bir kavram iken bazılarının ki de zayıf bir sembol olabilir. Ancak, nasıl ki iki çocuk bireysel özellikleri bakımından birbiriyle aynı değilse, şemalar da birbiriyle aynı değil.

Bu dönemdeki şemasında çocuk artık kendini çevresinin merkezi olarak görmemektedir (Yavuzer, 1979:23).

Artık çocuk bu dönemde kendine göre oldukça zengin ve net şemalar oluşturmuştur. 5-6 yaşlarında oluşmaya başlayan ev, insan, ağaç vb. şemalar bu dönemde daha da gelişmeye başlar. Şema daha gerçekçi bir anlam kazanacaktır. Bu döneme kadar çocuk, gördüğünü değil bildiğini çizmeye devam eder. 7-8 yaşından sonra ise gördüklerini çizebildikleri ileri sürülmektedir (Sayıl, 1993:23).

Yaklaşık 7 yaşlarında başlayan ve şekil kavramının gerçekleşmeye başladığı bu dönemdeki bazı çocukların şemaları oldukça zengin bir kavram iken bazılarının ki de zayıf bir sembol olabilir. Ancak, nasıl ki iki çocuk bireysel özellikleri bakımından birbiriyle aynı değilse, şemalar da birbiriyle aynı değil.

Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönem (9-12 yaş): Gerçekçilik dönemi, adından da anlaşılacağı gibi çocuğun gerçekçi bir anlatıma egemen olduğu bir dönemdir. Gerçekçiliğin, çocuğun toplumsak çevreyle iyice kaynaşmasından ileri geldiği görülür. Bu dönemde çocuklar artık büyümektedirler. Bu dönemde kendileri de bunun farkına varmaya başlarlar. Bununla birlikte toplumun da bir üyesi olduklarını

fark ettiklerini söyleyebiliriz. Bu dönemdeki bu değişimleri resimlerine de yansımaktadır.

Çocuğun bundan sonra yaptıkları imgelerden ibaret değil bellek ve deneye dayanıyor. Yani çocukların büyüklere özgü mantık dünyasına geçişi, çocukları ayrıntıcılığa götürür. Yüz, kirpikler, dişler vb. öğeleri ve giysilerin bütün ayrıntıları ayrı ayrı gösterilir. Resmi çizilen nesnelerin her parçası gözlemlenmiştir. (Sarı: 104).

Önceki aşamalarda göremediğimiz mekân ve perspektif kendini göstermeye başlamıştır. Doğayı taklit merakı başlayan çocukta renk kavramı, gerçekçi olma kaygısı içerisinde. Artık çocuk renkleri gelişi güzel kullanmaz. Çocukların fiziksel ve sanatsal becerilerinin gelişimi için yapabileceğimiz şey malzemeleri ve ortamı onlar için hazırlamak ve yeterli düzeyde teşvik ederek destek göstermektir. On bir yaşından sonra çocuk, somut varlıklara ve olaylara ilişkin kavramları soyut kavramlara dönüştürebilmeye başlarlar. 12 yaşına doğru çocuk muhakeme kabiliyetini çok defa aşırı derecede kalkınır ve her şeyi mesele yapmaya ve herşey üzerinde tartışmaya başlar (Başaran 2000: 85).

Bu yaş çocuklar için şunları sıralayabiliriz;

- Gözlem gücü gelişmiştir.
- Kasların kullanımı gelişmiştir.
- Bireysel ayrıcalıkların farkındadır.
- Sorumluluk almayı öğrenmektedir.
- Gruplaşmaya başlar.
- Doğa ile ilgilidir.
- Biraz daha sabırlıdır.
- Daha özgür daha anlayışlı olmaya başlar.
- İşleri tam ve güzel yapmak ister.
- Kızlar, erkeklerden daha çabuk olgunlaşır.
- Kendi kendini tanır ve eleştirir.
- Grup çalışmasını sever.

Ergenlik döneme yaklaşırlar ve düşsel evrenden yavaş yavaş sıyrılmaya başlarlar. Kızlar ve erkekler farklı konulara ilgi duyarlar. Erkekler savaş ve mekanik şeylere, kızlar aile, giysilere, renklere, yavrulu hayvanlara ilgi duymaya başlar.

İlkokulun ikinci devresinde yapıcılık ağır basar. Bu nedenle yapısal çalışmalara yer verilmelidir (<http://www.tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=235>).

Ergenlik döneminin önemli evrelerinden biri bilişsel gelişim aşamasıdır ve Piaget'e göre; "Her yaş grubunun kendine has bilişsel gelişimleri vardır. O yaş grubunun bilişsel tutumlarında belirli bir düzen ve süreklilik beklenmektedir (2005: 220). Geçen'in Steinberg, Gander ve Gardiner ile Köksalan'dan aktardığına göre ergenlikte bilişsel olarak meydana gelen gelişme 5 aşamadan oluşmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

Ergenlikte bilişsel olarak meydana gelen beş gelişim; 1. Ergenlikte bireyler gerçek olanla düşüncelerini sınırlamak yerine, neyin olası olduğunu çocuklardan daha iyi bilirler. Matematiksel zekâları gelişir. 2. Ergenler geleceğe yönelik ve soyut kavramları daha iyi düşünebilirler. 3. Ergenlikte, bireyler düşünce sürecinin kendisi hakkında daha çok düşünmeye başlarlar. 4. Ergenlerin düşüncesi tek bir konuyla sınırlanmak yerine çok yönlü olmaya başlamaktadır. 5. Ergenler çocuklara oranla şeyleri mutlak yerine daha görelî görebilirler (Geçen, 2009:34).

Görünürde Doğalcılık Dönemi (12- 14 yaş): Görünürde doğalcılık dönemi ergenlikle örtüşmektedir. Dolayısıyla cinsel öğelerin resimlerde büyük ölçüde belirginleştiği söylenebilir. Oranlarda boyut kadar derinlik de sağlıklı bir şekilde verilmeye başlanır. Renkleri artık doğru şekilde kullanma söz konusudur. Bu yaş grubunda bulunan çocuklar ergenlik döneminde bulunduklarından hipotetik düşünme, tümdengelimsel düşünme ve empati kurma gibi bilişsel gelişimlere sahip olabilmektedirler.

Ayrıca şunu da görmekteyiz ki; bebeklikten çocukluğa, çocukluktan ergenliğe, ergenlikten yetişkinliğe kişide meydana gelen bilişsel gelişme yaş ilerledikçe bir duvarın tuğlalarının üst üste gelmesi gibi artmaktadır. Bazı bilişsel yetiler belirli dönemlerde ortaya çıkmaktadır (Geçen, 2009:35).

Dönemin Genel Özellikleri:

- Fark edilemeyen bilinç ve gelişmiş bir zeka vardır.
- Çevredeki değişkenlikleri ifade yetileri gelişmiştir.
- Resimlerinde dinamik etkiler görünür.
- Resimlerinde kinetik etkiler görünür.
- Resimlerinde dramatik etkiler görünür.

- Resimlerinde Duygusal Sahneler görünür.
- Perspektif ve ayrıntılara yeterince yer verirler.
- Görsel, Bilişsel ve Duyusal gelişim etkilidir.

Çizgi: Çizgilerinde tüm ayrıntıya inebilen bu dönemin çocuğu, resimlerinde genellikle hareketi çok rahatlıkla verebilir. Özellikle bu döneme kadar giysiyi bir aksesuar olarak kullanan çocuk, giysiyi artık hareketin bir göstergesi olarak kullanır.

Renk: 12 yaşından 14 yaşına kadar ki dönemlerinde ise renkleri gerçekçi olarak kullanmayı bilirler. Yaratıcılık bu dönemde yeniden kazanılmıştır. Bu ‘güdüsel bir yaratıcılık değil, eleştirel düşüncenin getirdiği’ bilinçli bir yaratıcılık olduğundan, tasarımlarında farklı renk düzenlemelerin deneyip uygulayabilirler. Bu yaşlarda olan bir çocuk renk kavramını istediği duygu ve düşüncesinin aracı olarak da kullanabilir.

Mekan algısı ve Perspektif: 13-14 yaşlarında bulunan bir çocuk, iki boyutlu yüzeyde mekanın üç boyutlu yönünü, uzak yakın (perspektif) ilişkileri, nesnelerin boşluk içindeki yerlerini gerçeğe uygun olarak çizerler. Işık, gölge ve rengi mekânı belirtme aracı olarak kullanma bilinç ve bilgisine sahiptir.

Orantı: Duygu ve düşüncelerini anlatmak için farklı teknik ve yöntemlerden yararlanabilirler. Gerçek anlamda sanat eğitimi de alabilecek durumdadırlar. (Yard.Doç. Oya ABACI)

1.5.2. Projektif (Ruhbilimsel) Yaklaşım

Bilinçaltında yatan istek ve duyguların resimde saklanmış bir şekilde de olsa anlatıldığı, resmin tehlikeli olabilecek ve bastırılmış duyguların zararsızca dışarı döküleceği bir güvenlik görevini yaptığı düşüncesidir. Resimlerin kişiliği ve ruhsal uyumu değerlendirmede kullanılması, klinik psikoloji ve psikiyatride projektif yöntemlerin daha geniş bir şekilde kullanılmasına neden olmuştur.

1.5.3. Sanatsal (Artistik) Yaklaşımlar

Çocukların oluşturdukları şekillerin parçalarına ilişkin bir açıklama getirmemesine karşın,

Bütünün şekle ilişkin algıyı yansıttığını ileri sürmektedir. Farklı zihinsel süreçler tarafından parça ve bütünün algılandığını belirtmektedir (D.O.Hebb). Parçalar göz ve beyinin ortak etkinlikleri ile değerlendirilmektedir.

1.5.4. Sembolik Yaklaşımlar

Çocuklar bazen yaptıkları resimlerde objenin kendisi değil, sembolik yansımasını resmetmektedir. Çocuk, yanyana çizdiği iki dairelerden birini baş diğeri ise vücut derken aslında birbirinin eşi olan bu çizgilere iki ayrı anlam yüklenmektedirler.

1.6. BİR ETKİNLİK OLARAK ÇOCUK RESİMLERİ

Sanat artık çocuklarda, gençlerde ve yetişkinlerde terapi amaçlı kullanılmakta ve en etkili terapi yöntemlerinden biri kabul edilmektedir. Sanat, herkes için vazgeçilmezdir. Çocuklar sanat yapmaz ancak, tercih edilen ve daha faydalı olan durum şu olabilir; Sanat eğitimi çocuklara verilebilir.

Çocuk resimlerini değerlendirebilmek için resimlerin özellikleri, saydamlık, hiyerarşi, kavram değişmesi, simetri-tekrar, düzenleme ve tamamlama gibi başlıklar altında açıklama yapmak doğru olacaktır.

1.6.1. Çocuk Resimlerinin Özellikleri

Çocuğun anlatımlarındaki özellikler, nesneler ve nesneler arasındaki ilişkilerin kavranmasıyla birlikte ortaya çıkmaktadır. Bu da “çocuğun birşeyi nasıl gördüğüne, o şeye verdiği duygusal anlam, deneyimleri, bir objeye dokunarak ya da objenin nasıl hareket ettiğini veya davrandığını izleyerek etkilenmesi sonucu oluşmaktadır. Genellikle çocuklar gördüğünü değil, bildiğini çizerler (Yavuzer, 1982: 4).

1.6.1.1. Saydamlık (Röntgen Resim)

Çocuklar nesnelerin belli bir noktadan nasıl görüldüğüyle değil de mekânda nasıl durduklarıyla ilgilendikleri için, nesnelerin görünmeyen yüzeylerini de resimlerin de gösterirler. Çocuk bu özellikle çizdiği nesnenin normalde görünmeyen, saklı olan içeriğini göstermek istemesinden doğmaktadır. Bunu yaparken de herhangi bir endişeye ya da kaygıya kapılmamaktadır. Saydam çizimlerinin en güzel örneklerini çocuğun yapmış olduğu ev resimlerinde görülebilmektedir. Örneği, ön duvarlar ortadan kaldırılıp evin içi işlenir (San,1977:103). Böylece evi saydamlaştırıp evin içindeki her şeyi dışa taşımış olur. Aynı zamanda çocuk, görünmesi mümkün olmayan görüntüleri de bu yöntemle betimler. Mesela çocuk evin içinde bulunan tüm odaları tek bir sıra halinde dizerek gösterir.

1.6.1.2. Hiyerarşi

Çocuk çizimlerinde genellikle insanları ya da nesneleri çok büyük olarak çizer. Resimdeki bu hiyerarşi, çocuğun özlemini çektiği, hayranlık duyduğu ya da etkilendiği, anne ve babanın baskın nitelikte olduğu, öğretmen ve diğer nesnelerden oluşmaktadır. Bunlar abartılı olduğunda daha büyük oranla çizerler. Bu büyüklük çocuğun göz düzeyinden yukarı doğru görünen büyüklüktedir ve kağıdın büyük bir çoğunluğunu kaplamaktadır (San,1977 : 9).

1.6.1.3. Kavram Değişmesi

Çocuk belli bir şeyi çizmek için işe başlayabilir, çizme süreci içinde bu konu pek çok kez değişebilir. Buna kavram değişmesi diyebiliriz (San, 1977: 98). Çocuk yapmış olduğu bir karalama ya da resmi, değişik zamanlarda ve farklı anlamlarda kullanabilir. Bir daire çizer, ona göz ve dudak ekleyerek baş yapmış olur. Bazen ise resimdeki ne diye sorulduğunda o andan aklına ne gelirse onu söyler.

1.6.1.4. Simetri ve Tekrar

Çocuğun ilk defa öğrendiği ve mutlu olarak hoşuna giden bir şeyi çizerken onu tekrarlaması dikkatimizi çeker. Çocuklar nasıl konuşmaya başladığında ona öğretilen ilk heceleri sürekli tekrarlıyorsa bu resimde de öyledir. Fakat bu çocuğun büyümesiyle birlikte tekrarlanan objeler sürekli değişir. Çocuk resimlerinde sıklıkla rastladığımız diğer unsur ise simetridir. Simetri çocuğun çizimleriyle birlikte başlar. Yuvarlak bir baş, yuvarlak gözler ve gözlerin ortasında burun olarak çizilen bir dikey çizgidir ve vücut da söz konusudur. Bunların hepsi simetriği oluşturmaktadır.

1.6.1.5. Düzenleme

Çocuk resimlerin özelliklerine bakıldığında nesnelerin boşlukta, yani yatar durumunda olduğu görülür. Çocuk çizdiği nesne hakkındaki tüm bildiklerini göstermek amacıyla onları kâğıda düz olarak yansıtır. Bu çocuğun her şeyi bildiğini ve kanıtlama amacından kaynaklanır. Çocuk resimlerinde düzleme, resim yapılan yüzeye göre eşyanın uydurulması düşüncesinden kaynaklanan bir anlatım biçimidir (Türkdoğan, 1981; 38). Çocuk yine gördüğünü değil, bildiğini resmetmektedir.

1.6.1.6 Tamamlama

Çocuklar doğa resmi yaparken gördüklerinden çok izlenimlerini, nesnelerle ilgili bilgilerini anımsayarak bunları tümüyle resimlerine koyma eğitimi

içerisindedirler ve tüm ayrıntılarının resme girmesiyle birlikte kalabalık bir görüntü meydana çıkar. Örneğin insan, hayvan, ağaç, ev gibi öğelerin kendilerinden çok, onunla ilgili bildikleri her şeyi resmin içerisine ekleme çabasına girerler. Perspektifi düşünmeden bildikleriyle resmi tamamlarlar. Çocuk resimlerine özgü bu özellikler, çocukların kendilerine özgü muhakemeleri ve onlarla henüz üç boyutlu ifade kavramının gelişmemesi sonucu ortaya çıkmaktadır (Kantarıcıoğlu, 1992: 38).

1.7. RESİMLERİN YORUMLANMA ESASLARI

Çocuğun bize kendisini yansıtması ve olaylar hakkında duygu ve düşüncelerini ifade etmesinde, yalın bir anlatım aracı olan resmin önemi büyüktür. Resim etkinliği aynı zamanda sözsüz dili oluşturmaktadır. Bu yolla anlatımın kolay olması, yaşı ve kişilik özellikleri nedeniyle sözlü iletişim kurmakta güçlük çeken çocukları tanımada da önemli bir araç olmasını sağlamaktadır. Çocuk resimlerini yorumlarken, dikkat etmemiz gereken bazı önemli noktalar bulunmaktadır.

Tek resimden yola çıkarak yapacağımız bir değerlendirme bize hatalı sonuç verebilir. Çocuğun diğer resimlerine de dikkat etmeli ve toplu bir değerlendirme yapılmalıdır. Resim değerlendirmesine başlamadan önce çocuğun genel tutum ve davranışlarını, içinde yaşadığı psikolojik sosyo-kültürel ve ekonomik durum, arkadaşlarıyla, kardeşleriyle ilişkileri, okul ve aile içi ilişkileri çocuğun yaşını, cinsiyetini, ailede kaçınıcı çocuk olduğunu varsa uyum ve davranış sorununun türünü, ailesinin genel özelliklerini, okul başarısını, çocuk hakkındaki genel izlenim ve görünüm, diğer önemli özellikleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Resim aynı zamanda öğrenilen bir davranıştır. Resim çizmede öğretmen faktörü de önemlidir. Çocuklar resim çizmeyi kendi kendilerine, ailelerinden, öğretmenlerinden veya arkadaşlarından öğrenebilirler. Konu seçimi yapmadan 'Hadi bakalım bize bir resim çiz' dediğimizde, çocuk ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda içinde yaşadığı psikolojik duruma ve hayal gücünün de etkisiyle resim çizebilir. Serbest konu verdiğimizde çocuğun çizmiş olduğu resimdeki tema da çok önemlidir. “Unutulmamalıdır ki, resim değerlendirilmesi projektif bir tekniktir. Yorumlar, yorumlayana göre değişkenlik gösterebilir” (Yavuzer, 1992: 80).

1.8. RESİMLERİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE UYGULANAN TESTLER

Çocuk resimlerinin değerlendirilmesinde birçok tes uygulanmaktadır. Bu testler çok yönlü olarak değerlendirilebilmektedir. Çocuk resimleri üzerine ilk araştırmalar zeka seviyesindeki kullanımları ile başlamıştır. 1921’de Burt bir insan resmi çizmeyi birkaç zeka testinden biri olarak kullanmıştır. 1926’da Goodenough, 1963’te ise Haris insan figürü çizmede yaş ile ilgili normları araştırmışlardır. 1800’lü yılların sonu ile 1900’lü yıların başlarında akıl hastalarının resimlerine olan ilgi artmaya başlamış ve Freud ile Jung’ın çalışmaları ön plana çıkmaya başlamıştır (Savaş, 2014: 93). Ancak çocuk resimleri yalnız klinik psikoloji açısından değil, yaşadıkları çağın özelliklerini resimlerine aktarıp ya da aktaramadıklarını görmek ve gelişimsel özelliklerini değerlendirmek açısından da değerlendirilmektedir. Bunun için aşağıda belirtilen test uygulamalarının dışında yaş kategorileri de dikkate alınarak farklı uygulamalar çocuklara yaptırılabilir. Araştırma kapsamında teknoloji ile ilgili olarak 14 yaş grubu çocuklara yaptırılan resimler aynı anlayışın bir sonucu olarak gerçekleştirilmiştir.

Goodenough: Bir Adam Çiz Testi: “Bir Adam Çiz Testi” 1926’da Goodenough tarafından geliştirilmiştir. Evrenselliği ve çocuklarca tercih edilmesinden dolayı insan figürü çizimi seçilmiştir. Genel olarak 4-12 yaşları arasındaki çocuklara uygulanan bir testtir. Goodenough, resimleri değerlendirirken çizilen ayrıntıların sayısına, vücut oranlarına, vücut parçalarının tamamlanmasında gösterilen motor koordinasyona dikkat etmektedir (Malchiodi, 1998: 27).

İnsan figüründe belirlenen 51 elemana göre çizimler değerlendirilir. Yapılan her elemana 1 puan verilir. Toplam puanın norm çizelgesindeki karşılığına bakılarak çocuğun zeka yaşı bulunur (Altınköprü, 2003: 221). Googenough’ın görüşleri, daha sonra 1948 yılında Buck, 1949 yılında Machover ve diğer araştırmacılar tarafından da savunulmuştur. Bu konuda çalışmalar yapılmıştır. 20.yy’ın başlarında insan figürü çizimleri birçok yansıtmacı resim çalışmasında kullanılmıştır. Yapılan araştırmalara göre çocukların yaptığı insan resimleri hem kendileri ile ilgili önemli ilgiler vermekte hem de diğer insanları algılayışlarını yansıtmaktadır. Çocuk resimleri zekayı değerlendirmede kullanılmaktadır. Ayrıca araştırmacılara göre çocuk resimleri gelişmenin ve kişilik özelliklerinin belirleyicisidir (Malchiodi, 1998: 27).

Machover (1949): Ev- Ağaç-İnsan Testi: Bu test 1948 yılında Buck tarafından geliştirilmiştir. En iyi yansıtmacı resim testlerinden biridir. Çocuklar tarafından da bilindiği için bu üç obje seçilmiştir. Bilinçsel bağlantıları uyandırma olasılığı en kuvvetli olan insan figürü en son gelecek şekilde belirtilen sırayla çocuktan üç figürü çizmesi istenir. Buck’a göre bu test bilinçli ya da bilinçsiz çağrışımları ortaya çıkarır. Evin, kişinin çevresini, evde yaşayanlar ile ilgili duyguları; ağacın, psikolojik gelişimi yansıttığı ve insanın da kişilik bütünlüğünün ifadesi olduğu şeklinde yorumlanır (Di Leo, 1983: 41). Testin değerlendirilmesinde ayrıntıların, oranların, perspektifin ve renk kullanımının varlığına bakılmaktadır. Değerlendirmede resmin yanında bir de soru kağıdı bulunmaktadır (Malchiodi, 1998: 27).

Machover Bir İnsan Çiz Testi: Çocukların kişiliğini ve duygusal durumunu anlamada kullanılan testlerden biridir. Machover tarafından geliştirilmiştir. Önce çocuğa “bir insan çiz” yönergesi verilir. İlk resmin çizimi bittikten sonra çocuktan ilk çizdiği figürün tersi cinsiyette bir insan çizmesi istenir. İlk çizilen resmin cinsiyeti bize cinsel yönelim ve özdeşim nesnesi konusunda bilgi verir. Çizim anında çocuğun insan uzuvlarını çizim sırası, çizerken yaptığı tanımlamalar, silgiyi kullanma sıklığı testör tarafından kayıt edilir. Testin yorumunda resmin sayfadaki konumu, çizim şekli, uzuvların özellikleri göz önünde bulundurulur (Bahçıvan-Saydam, 2004: 111).

Dr. Fay ve Andre Rey: Yağmur Altında Dolaşan Kadın Testi: Goodenough’ın “Adam Testi”nden esinlendiği görülen Dr. Fay Ve Andre Rey tarafından geliştirilen bu test zekanın psikometrik değerlendirmesine dayanır. Test ile çocuğun dikkati, gözlem yeteneği, anlama yeteneği, bellek ve düş gücü belirlenir (Altınköprü, 2003: 112).

Karl Koch: Ağaç Testi ve Bir Bahçe Çiz Testi: Bu test deneğin yapılandığı resmi, psikanalitik semboller aracılığıyla yorumlamayı amaçlayan projektif bir tekniktir. Emile Junker tarafından ilk kez ileri sürülmüş, K. Koch tarafından geliştirilerek standart temellere oturtulmuştur. Çocuğa “bir ağaç resmi çiz” talimatı verilir. Resimdeki ağacın gövdesine, dallarına, yapraklarına, meyvelerine, resmin sayfa içindeki konumuna bakılarak değerlendirme yapılır (Altınköprü, 2003: 226).

Kinetik Aile Çizimi Testi: 1970 yılında Burns ve Kaufman çocuklara “ailenin resmini bir şey yaparken çiz” talimatı verilen basit bir yöntem geliştirdiler. Hareketsiz çizimlere hareketin eklenmesiyle çocuğun, yalnız kendi düşüncesinden

başka kişilerarası ilişkiler bakımından da duygularını harekete geçirmeye yardım edeceği umulmuştur (Burns, Kaufman, 1972: 2).

Maurie Porot: Bir Aile Çiz Testi: Bu test Maurie Porot tarafından “bir insan çiz” testi temel alınarak geliştirilmiştir. “Bir insan çiz” testi bize çocuğun kişilik özellikleri ve duygusal gelişimi hakkında bilgi verirken çocuğun çizdiği aile resmi, çocuğun ebeveyni ve aile içindeki diğer bireylerle olan ilişkisini, çocuğun bakış açısından aile işlevlerini değerlendirme konusunda önemli ipuçları verir. A4 boyutunda bir kağıt verilen çocuğa “ailenin resmini çiz” talimatı verilir. Çocuk resmi yaparken kurşun kalem, renkli kalemleri ve silgiyi istediği gibi kullanabilir. Çocuk aileyi çizerken, araştırmacı aile bireylerinin çiziliş sırasını, çizimde zorlanılan kişi olup olmadığını, aile bireylerini çizerken silgiyi kullanma sıklığını not etmelidir. Çünkü resimler yorumlanırken bu özellikler göz önünde bulundurulacaktır. Testin yorumunda aile bireylerinin çizim sırası, sayfadaki konumları (kim kimin yanında, kim diğer aile bireylerinin yanında), aile bireylerinin çiziliş şekli, bireyler arasındaki fiziksel temaslar, vücut oranları, vücut uzuvlarının çizim özellikleri üzerinde durulması gereken özelliklerdir. Bu özellikler “çocukların yaptığı aile resimlerinin yorumlanması” konusunda daha detaylı olarak anlatılacaktır (Bahçıvan-Saydam, 2004: 114).

1.9. ÇOCUK RESİMLERİNDE İMGE

Bu bölümde çocuk resimlerinde teknolojik imgelerin kullanımı ve 14 yaş çocuk resimlerinde teknolojik imgelerin kullanımına yer verilmiştir.

1.9.1. Çocuk Resimlerinde Teknolojik İmgelerin Kullanımı

İmge, sözcüğünün Türk Dil Kurumuna göre manası “Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal” şeklinde belirtilmektedir (TDK). İmge insanlığın başından beri varolagelen bir olgudur. İnsanın ilk kez gördüğü bir şeyi ikinci deneyimlemesinde hatırlaması, imgesel çağrışımlar sonucu oluşan bir durumdur. İmge düşünüldüğünde akla ilk gelen zihindir. İster sanatçı, ister çocuk her bir birey için imge, yaratıcılığın ilk basmağıdır. Bireyin zihninde tasarladığı, biriktirdiği imgeler, her an kullanılmak üzere depolanır. Ancak, duyu yoluyla alınılan imgelerin, her bireyde oluşturduğu etki yansıması kişilere göre farklı kılar. Bu farklılık; sosyal çevreden, dönemden, dönemin üslubundan, bireysel farklılıklardan kaynaklanabilir. Bunu fark edebilmek hem sanat eserlerini, hem de çocuğun

imgelerini daha iyi algılayabilmek için büyük önem taşır. İnsanın göstergelerle, biçimlerle, simgeler ve imgelerle çepeçevre sarılmış bir dünyasının olduğunu ve bu dünya içinde yaşamak zorunda olduğunu söyleyebiliriz (Günay, 2008). Resimlerdeki her bir göstergeler imgedir ayrıca hepsi farklı farklı anlam içerebilirler.

Çocuklar imgelere gerçek uyaranlara gösterdiği ciddiyette tepkiler gösterir; kendi geliştirdiği bir vahşi hayvan imgesinden dehşete kapılır, imge arkadaşının kendisine eşlik etmesinden saatler boyu mutluluk duyar. (San, 1977: 111) Bazen çocuklar düşlenen malzemelerle birlikte renklendirme, mekan içine yerleştirme ve dokusunu verme, tonunu yerleştirme gibi sıkıntılarla karşılaşır. Deneme yanılma yöntemiyle zihinde kurgular ve sorunun üstesinden gelme gibi süreçlerle sanatsal düşünme ve kurgulama meydana gelir. Oyun, öykü ve masallar da çocukların imgelem gücünü artırır. Çocuk masalın bir karakteri olur. Çocuk oynayarak düş kurar ve yeni kimlikler yaratır. Çocukluğun ilk evrelerinde çocuğun dünyası düşsel bir dünyadır. İmgeler, kelimeler, anlamlar zengindir. Düşsel imgelerle dolu, renkli özgür çalışmalar yaratır. Yaş büyüdükçe bu hayal dünyasından uzaklaşmaya başlarlar. Aldığı sanat eğitiminin niteliği çocukların bu hayal dünyasını canlandırabilir ya da öldürebilir. Çocuk, kendi içdünyası, onun imgeleri ve düşünceleri ile doluyken sanatsal malzemelerle karşı karşıya gelir. Burada istem gücü ve coşku imgelemine canlılığını sağlar. Formlar, çocuğun, kendinin de içinde olduğu anlamlı ilişkiler toplamı olan dünyasından kâğıda yansır. Bilinçaltı, önbilinç ve farkındalığın dışındaki tüm düzeyler kökensel ve deneyimlere dayalı temeller taşır ve bu, resimle ortaya çıkar. Yaratıcı çalışmalarda imge biçimle beraber çalışır. İmge canlılığını biçime verdiğinde, coşkuyla birlikte yaratı ortaya çıkar. Zihindeki karmaşadan süzülen imgeler malzemeyle birleşerek düzene kavuşur. Zihin biçimlendirme işlevi görür. Çocuk çizerek kendini ifade eder. Düşsel dünyası gelişerek yeni imgeler tasarlar. Ailenin ve eğitimcilerin yaklaşımı, bu yaratıcılığı ve duyarlılığı geliştirebilir ya da öldürebilir. Çocuğun okula başlamasıyla birlikte diğer derslere ağırlık verilmesinden kaynaklanarak imgelem gücü gittikçe zayıflar. Masal, hikâye ve öykülerin zihinde pek çok görüntü ve canlandırma hareketi geçiren yönü bu verilerle düşsel dünyada pek çok yeni kurgunun yaratılmasını sağlar.

Burada belirtilmesi gereken önemli durumlardan biri şudur; Ergenlik döneminde bulunan 14 yaş grubu çocuklardan teknolojik imgeleri bilinçli olarak çizimleri beklenmektedir. Çünkü daha okul öncesi dönemde bile çocukta düşünce

gelişebiliyor ve imgelem gücü artabiliyor. Bu konuda Yılmaz'ın aktarımına göre Piaget şunları belirtmiştir;

Piaget'e göre, okul öncesi dönem çocukları kademeli olarak bebeklik döneminin somut dünyaya bağlı erken düşünce süreçlerini geride bırakırlar. Bu dönemde gözlerinin önünde olmayan nesneler veya insanların ötesinde düşünebilir ve görmedikleri, duymadıkları, dokunmadıkları şeyler hakkında derinlemesine düşünebilirler. Buna bağlı olarak, etraflarında olmayan nesneleri veya insanları hayal edebilir, gelecekteki olaylar hakkında fikir yürütebilirler. Bu bilişsel aşamalar, kavram gelişiminin ilerlediğine ilişkin sinyalleri gösterebilmektedir (Yılmaz, 2017:91).

Özellikle 14 yaş grubu çocuk resimlerinde çizgisel gelişim bakımından en üst seviyeye ulaşabildiklerinden her türlü imgeyi resimlerinde yaratıcılık düzeylerine göre gösterebilirler. Bu bağlamda 14 yaş grubu çocuklar teknolojik imgelere resimlerinde yer verebilirler. Teknolojik imge denilince genellikle ilk akla gelenler bilgisayar, laptop, televizyon, cep telefonları, mikrofon, kamera, uçak, araba, tıbbi araçlar, çamaşır makinesi ev kullanım araçlar gibi birçok teknolojik araçlar vb. akla gelmektedir. Çünkü, insan hayatını kolaylaştırıcı her türlü araç, teknolojik imge olarak görülebilir.

1.10. GÖSTERGEBİLİM

Bu bölümde, göstergebilim kavramını dilbilimcilerin ve göstergebilimcilerin ifadeleriyle açıklayarak, başlangıcından günümüze kadarki süreçte göstergebilimin geçirdiği gelişim aşamaları ele alınmıştır.

1.10.1. Göstergebilim Kuramı

Göstergebilimin temelleri çok eskilere dayanır. “...göstergeler öğretisi ise Stoacılarla birlikte özellikle mantık ve dil alanındaki tartışmalarda ortaya çıkmıştır (İ.Ö. 3. yüzyıl). Stoacılar gösteren (semainon) ile gösterilen (semainomenon) arasındaki karşıtlıktan söz etmişlerdir” (Rifat, 2014a: 27).

Göstergebilim, bulguları ve kendi külliyatı ile hem bir bilimdir hem de işaretlerin ortaya koyduğu araştırmalar için bir tekniktir (Sebeok, 2001: 5). Göstergebilim'in kaynağının gösterge ve göstergeler dizgesi olduğu düşünüldüğünde, göstergebilim'in anlaşılabilmesinin temel koşulunun da 'gösterge' kavramının detaylı bir şekilde incelenmesi ya da konumlandırılması olarak söylenebilir. Bu noktada 'gösterge neye denir? Ya da gösterge neye denmez?' soruları bizim için belirleyici olacaktır.

Günümüzde çevrenin ve dünyanın algılanabilmesi ve yorumlanabilmesinde sözcükler ya da kelimelerle beraber, yoğun olarak görüntüsel göstergelerin de kullanımı ile iletişimin sağlandığını düşünebiliriz. Bu süreç, göstergelerin göstergebilimsel açıdan değerlendirilip anlamlandırılmasını kaçınılmaz kılmıştır. Mesela göstergebilimini baraj olarak düşünelim. Birçok dere, ırmak ve akarsuyu da farklı disiplinlerin göstergeleri olarak düşünelim. Sürekli akan dere, ırmak ve akarsuların belli bir müddet sonra barajı dolduracağı hatta taşıracağı düşünüldüğünde, göstergeler de belli bir müddet sonra birikip anlamlandırılma sorunuyla karşılaşacaklardır. Bu durum göstergebilim'in kapsam alanının giderek genişleyeceğini göstermektedir.

1.10.2. Gösterge Türleri ve Özellikleri

İnsanın bütün yaşamı, içinde yer aldığı dünyayı kavramak, yorumlamak ve yeniden anlamlandırmakla geçer. Bir gönderici tarafından öte yandaki bir alıcı üzerinde belli bir etki yaratarak davranış değişikliği oluşturmak amacıyla farklı türlerde anlam yüklü birimlerden oluşan göstergeler kullanılmaktadır. Göstergeler, insanların birbirleriyle iletişim kurmak için insanlar tarafından üretilmiştir. Bu göstergeler insanların kendilerini ve başkalarını ifade etmekte kullandıkları semgesel biçimlerdir. Göstergeler sadece dil üzerine değildir. Bazı göstergeler ise, dil dışı göstergelerdir. Trafik işaretleri ya da yolda görülen hastane/okul işareti, gerçekte var olan okulun kendisini belirtmez. Sadece, hastane ya da okulun yakınlarda olduğunu belirtir. Duman ateşin belirtisi, karabulutlar ise, yağmurun belirtisidir. Her göstergenin bir iletişim sistemi içerisinde bir anlamı vardır (Günay, 2004: 56-57). Aslında her gösterge ihtiyaçtan doğmuştur. İhtiyaç durumunda var olan gösterge farklı şekillerde anlamlandırılabilir. Aynı zamanda da uzun süre aynı anlamda varlığını sürdürebilir. Göstergeler duruma, zamana ya da ihtiyaca göre unutulup yok olabilir. Benzer farklı bir gösterge türeyebilir. Bir bakıma göstergelerin de yeniden üretim süreçleri vardır.

Göstergeler değişik açılardan türlere ayrılmıştır. Fatma Erkman, gösteren yani, biçim açısından göstergeleri şöyle sınıflandırmıştır: “Duyularımız beş tane olduğuna göre, algı açısından göstergeleri beş kümeye ayırmayı düşünebiliriz; kulağa, göze, tat almaya, kokuya ve dokunma duyusuna yönelen göstergeler” (1987: 47).

Berke Vardar ise, göstergeleri iki ana başlık altında incelemiştir; “Doğal Göstergeler (belirtiler), ve Yapay Göstergeler (belirtkeler, simgeler, görsel göstergeler)” (1982: 53). Zeynel Kıran ve Ayşe Kıran da ‘Dilbilime Giriş’ adlı kitaplarında nitelikleri bakımından göstergeleri Vardar’ın belirttiği gibi iki büyük türde değerlendirmişlerdir. “Doğal Göstergeler ve Yapay Göstergeler” (2001: 47)

Doğal Göstergeler (Belirtiler): Vardar, doğal göstergeler ya da belirtilerin doğada var olan bağlantılarla olgular arasındaki neden-sonuç ilişkisine dayandığını ve dolaysız biçimde algılandığını belirtmektedir (Vardar, 1998: 74).

Yapay Göstergeler (Simgeler, Görüntüsel Göstergeler, Belirtkeler): Yapay göstergeler belli bir anlamı aktarma , bildirişimi gerçekleştirme amacına yönelik olup toplumsal bir niteliğe sahiptir.

1.10.3. Gösteren ve Gösterilen İlişkisi

Gösteren: “Gösterilenle birleşerek göstergeyi oluşturan ses ya da sesler bütünü; göstergenin özdeksel yönünü oluşturan işitim imgesi” (Vardar, 2002: 106). Gösterilen: “Gösterenin kavramsal yönü; gösterenle birleşerek göstergeyi oluşturan içerik” (Vardar, 2002: 108). Her görüntünün bir anlamı vardır. Fakat, her görüntünün de altında görünenden farklı anlam ya da anlamlar taşıyan gösterilenler dizisi vardır (Barthes, 2014b: 29). Görüldüğü gibi göstergebilimde gösteren ve gösterilen arasında bir ilişki vardır.

1.10.3.1. İmge

Yaşantımızda birçok imgeyle karşılaşmaktayız. Dolayısıyla imgelerle örülü bu yaşantımızda, imgelerle olan temasımız kaçınılmazdır (Genç ve Sipahioğlu, 1990: 7). “Bir imge yeniden yaratılmış ya da yeniden üretilmiş görünümdür. İmge ilk kez ortaya çıktığı yerden ve zamandan birkaç dakika ya da birkaç yüzyıl için kopmuş ve saklanmış bir görünüm ya da görünümler düzenidir” (Berger, 2011: 10). “Her şeyin ve herkesin imgesi vardır: Sanatçıların, politikacıların, sosyete kadınlarının...” (Guiraud, 1994: 121). Dolayısıyla imgenin kendine özgü tanımı vardır. Gelişen ve değişen sosyo- kültürel süreç imgenin, sanat ve kültür gibi tek bir tanımla ifade edilemeyeceğini göstermiştir.

1.10.3.2. Algı

Algı kavramının farklı farklı tanımlarına rastlamaktayız. Bu tanımlara kısaca değinecek olursak; Ruhbilim terimleri sözlüğüne göre, “Bir olay ya da bir nesnenin varlığı üzerine duyular yoluyla edinilen yalın bilinç durumu” Felsefe terimleri sözlüğüne göre ise; “Bir şeye dikkati yöneltmek, duyular yoluyla o şeyin bilincine varma” olarak tanımlanmıştır (Erinç, 2011: 57). Algı kavramıyla ilgili günümüze kadar birçok tanım yapılmıştır. Tanımının yapıldığı alanlardan bir tanesi de sanat alanıdır. Sanatsal üretimin var olduğu her yerde algı kavramı ön plana çıkmaktadır (Kaptan, 2002: 9). Algı, duyularımız ile dış dünyadan edinilen duyuların zihnimize anlamlı bir şekilde yer etmesidir. Algı dünyamızın kurulabilmesi için dış dünyadan beslenmesi gerekir (Tunalı, 2013a: 34). “Duyumsal deneyim edinme yeteneği” (Keser, 2009: 30). Bu açıklamalar ışığında algı kavramını, elde edilen duyuların aralarında ilişki kurarak bir bütün içerisinde değerlendirilmesi süreci olarak belirtebiliriz. Örnek olarak saat nesnesini düşünelim. Saat denildiğinde, zihnimize zamanı göstermeye yarayan araç olduğu düşüncesi belirliyse, bunu sağlayan, o sürece kadar edindiğimiz duyuların bir bütünlük içerisinde değerlendirilmesinin sonucudur. Bu bütünlüğü sağlayan da algıdır.

1.10.3.3. Görsel Algı

Görsel algıda görme ve düşünme eylemlerini ayırmak gerekir. Görmeye sadece var olan nesnelerin biçimsel özelliklerini zihnimize imge olarak kodlarız. Düşünme süreci devreye girince duygu ve düşüncelerimizle zihnimize kaydettiğimiz imgeleri yorumlarız. Bir bakıma bakmak ile görmek arasındaki fark’ı ortaya koyarız. Görsel algıda imge, bakarak yani gözlemleyerek elde ettiğimiz görüntülerin, göz duyu organının sunmuş olduğu işlevsel çabayla zihnimize kodlanarak oluşur.

1.10.4. Göstergebilimde Anlamlandırma (Semantik Çözümleme)

Saussure, göstergebilimin dilsel yönüne odaklandı. Dil sisteminin nasıl çalıştığı ve sistemin göndermede bulunduğu gerçekliklerle olan ilişkisine odaklanarak çalışmalarını gerçekleştirdiği söylenebilir. Bu sistemlerin sosyo-kültürel yapıyla olan ilişkisine neredeyse hiç değinmemiştir. Göstergebilimde anlamlandırmanın iki düzeyi vardır. Birincisi “*düzanlam*” ikincisi ise, “*yananlam*” dır.

Düzanlam: Düzanlamın tanımını yapabilmek ya da düzanlam ile yananlam arasındaki geçişi gösterebilmek için, düzanlamın sanıldığı gibi yalın bir şey

olmadığını, karmaşık bir yapı olduğunu bilmemiz gerekir (Erkman-Akerson, 2005: 121). Kaptan’a göre, gösterilen nesne, “...konuşma dilinde kullanıldığı anlamıyla bellekte oluşturduğu kavram, onun düzanlamı olarak algılanır” (Kaptan, 2002: 48). “Bir gösterenin gösterilenini oluşturan kavramın kaplamı, gösterenin belirttiği nesneler sınıfı” (Vardar, 2002: 85).

Yananlam: “Bir sözcüğün sürekli anlamsal öğelerine ya da düzanlamına kullanım sırasında katılan bildirişenlerin tümünce algılanmayan, ikincil kavramlara, imgelere, öznel izlenimlere, vb. ilişkin olan duygusal, coşkusal ikincil anlam...” (Vardar, 2002: 215-216). Toplum, karşılaştıkları göstergelerin düzanlam ve yananlam düzleminde çözümlerini yapmaları gerekmektedir. Sunulan göstergelerin zihindeki ilk yansımaları onların anlamsal boyutunu tam anlamıyla bize vermemektedir. Göstergeler, görülenden (düzanlam) ziyade görülmeyen (yananlam) dokular barındırır. Bir başka ifadeyle, gösterenin vermek istediği asıl mesaj alınmalıdır. Bunu elde etmenin yolu da göstergelerin derinlerinde yatan anlamlardır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM (METODOLOJİ)

Bu bölümünde araştırma modeli, araştırma evreni ve örneklem, verilerin toplanması, veri toplama aracının uygulanması ve verilerin analizi yapılmıştır.

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmada genel olarak nitel araştırma ve betimsel tarama yöntemleri kullanılmıştır. Nitel araştırma; Sosyal yaşamı ve insanla ilgili problemleri kendine özgü metotlarla sorgulayarak, anlamlandırma sürecidir (Creswell, 1998). Nitel araştırma sürecinde araştırmacı bütüncül bir araştırma tablosu ortaya koyarak; kelime analizleri, detaylı katılımcı görüşme raporları kullanır ve araştırmayı doğal ortamda düzenler (Karadağ, 2010). Nitel araştırmada genel olarak takip edilen araştırma süreci parçadan bütünedir Genel itibari ile nitel araştırmacı gözlem, görüşme ve dokümanlardan yola çıkarak kavramları, anlamları ve ilişkileri açıklayarak süreci sürdürür (Merriam, 1998).

Teorik verilerin toplanmasında “tarama” yönteminden faydalanılmıştır. Çalışmaya doğrudan yada dolaylı olarak katkı sağlayacak kaynaklar olan ulusal/uluslararası tez arşivleri, dergi ve internet makale içeriklerinden faydalanılmıştır. Konuyla ilgili kuramsal bilgiler, belirlenen kaynaklardan elde edilerek alıntı veya atıf ile araştırmada belirtilmiştir. Uygulamada ise ortaokul öğrencilerine yaptırılan resimlerin alanında uzman kişilerce değerlendirmeleri incelenmiştir.

2.2. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEM

Araştırma evreni olarak Samsun merkez ilçeleri olan Atakum, İlkadım ve Canik belirlenmiştir. Örneklem olarak merkeze bağlı bu ilçelerdeki devlet ve özel okullar araştırma kapsamına alınmıştır. Ancak, yalnız devlet okullarında araştırma yapmanın yetersiz olacağı düşünüldüğü için araştırma kapsamında özel okullara da yer verilmiştir. Ayrıca, yetenekli çocukların sınavla belirlenerek alındığı Bilim Sanat Merkezi de araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın örneklemi oluşturan özel okulların seçiminde ise merkez ilçelerin her birinde bir özel okul olacak şekilde seçkisiz/random yöntemi kullanılmıştır. Devlet okullarının seçiminde ise yine

merkez ilçelerin her birinde bir okul olacak şekilde öğrenci kapasiteleri, konum ve veli profilleri dikkate alınmıştır. Bilim Sanat Merkezi Samsun’da tek olduğu için doğrudan araştırmaya dahil edilmiştir. Bu bağlamda araştırma yapılan okullar aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Anket Uygulanan İlçe ve Özel Okullar; Atakum: OMÜ Vakfı Koleji, İlkadım: Ezgililer Koleji , Canik: Özel Uğur Okulları.

Anket Uygulanan İlçe ve Devlet Okulları; Atakum: Mimar Sinan Ortaokulu, İlkadım: Baruthane Ortaokulu, Canik: Tevfik İleri Ortaokulu.

Anket Uygulanan Diğer Eğitim Kurumu; Samsun Bilim Sanat Merkezi’dir.

Okullarda Uygulama Çalışmasının Yapılışı; Uygulama okullarında 8. Sınıf 14 yaş grubu öğrencilere bir ders saati içerisinde “*Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji*” konulu resim yaptırılmıştır. Her uygulama sınıfında öğrencilere konuyla ilgili olarak aşağıdaki açıklayıcı bilgi verilmiş ve uygulamaya geçilmiştir.

Sizden isteğimiz şudur; Bilindiği gibi yaşadığımız dünyada insanların hayatlarını kolaylaştırabilmek için uçaklar, arabalar, gemiler, bilgisayarlar, cep telefonları, tabletler, asansörler, ısıtma cihazları, mikrofonlar, televizyonlar ve robotlar gibi birçok teknolojik araç-gereç tasarlanmış ve kullanıma sunulmuştur. Bunların dışında burada adını yazamadığımız ancak, evimizde, iş yerlerimizde, fabrikalarda, hastanelerde, spor alanlarında, savunma sanayiinde, tarım sektöründe, basın-yayın ve eğitim-öğretim gibi birçok alanda insan yapımı teknolojik araçlar kullanılmaktadır. Bu ve benzeri araçlar her geçen yıl yenilenerek çağımızın özelliklerine göre ihtiyaçlar dahilinde üretilmektedirler. Sizler yaşadığımız dünyada insanların hayatlarını kolaylaştırmak için ne tür teknolojik araçlar geliştirmek isterdiniz? Bunu düşününüz ve dilediğiniz teknikle, size verilen resim kağıdı üzerine “*Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji*” konulu bir resim yapınız.

Çalışmalar tamamlandığında her öğrenci için “*Öğrenci Bilgi Formu*” doldurturulmuştur. Daha sonra uygulama okulunda görevli olan “*Görsel Sanatlar Öğretmeni*”nin uygulama çalışmalarını değerlendirmesi istenmiş ve “*Resim Değerlendirme Rubliği*” ile değerlendirme yapılmıştır. Her uygulama okulunda ayrı ayrı olmak üzere sınıfta bulunan tüm öğrencilerin resimleri “*Görsel Sanatlar Öğretmeni*” tarafından değerlendirme kapsamına alınmış ancak, uygulama

okullarında sınıflardaki öğrencilerin farklı sayılarda olması nedeniyle çalışmaları konuyla ilgili olan yalnız 10 öğrencinin çalışması araştırma kapsamına alınmıştır. Çalışmaları araştırma kapsamına alınan öğrencilerin resimlerinin seçiminde konu bütünlüğü, yaratıcılık ve amaca uygunluk boyutu ön planda tutulmuştur. Dolayısıyla 7 farklı okulda uygulama yapıldığı için toplam 70 öğrencinin çalışması araştırma kapsamında değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırma kapsamında 14 yaş grubu öğrenciler tarafından yapılan resimler aşağıda belirtilen uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirme için belirlenen uzmanların ağırlıklı olarak sanat alanlarından olmasına dikkat edilmiştir. Bu bağlamda 1 Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi (GSF), 1 Görsel Sanatlar Öğretmeni (GSÖ), 1 Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi (EFGSEB) ve bir de Pedagog (P) olmak üzere toplam 4 uzmanın değerlendirme yapması istenmiştir.

Değerlendirme Yapan Uzmanlar:

1. Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi (GSF)
2. Görsel Sanatlar Öğretmeni (GSÖ)
3. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi (EFGSEB)
4. Pedagog (P)

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

İlgili literatürün taranması sonucunda araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Veri toplama aracı olarak öğrencilere yaptırılan 14 yaş çocuklarına yönelik hazırlanan “Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji” konulu bir resimdir. Bu çalışmalarının değerlendirilmesinde kullanılan “*Resim Değerlendirme Rubriği*”, “*Bilirkişi Anket Danışma Formu*” ve yine bu öğrenciler tarafından doldurulan “*Öğrenci Bilgi Formu*” kullanılmıştır. Her uygulama okulunda ayrı ayrı olmak üzere sınıfta bulunan tüm öğrencilerin resimleri “*Görsel Sanatlar Öğretmeni*” tarafından değerlendirme kapsamına alınmış ancak, uygulama okullarında sınıflardaki öğrencilerin farklı sayılarda olması nedeniyle çalışmaları konuyla ilgili olan yalnız 10 öğrencinin çalışması araştırma kapsamına alınmıştır. Çalışmaları araştırma kapsamına alınan öğrencilerin resimlerinin seçiminde konu bütünlüğü, yaratıcılık ve amaca uygunluk boyutu ön planda tutulmuştur. Dolayısıyla 7 farklı okulda uygulama yapıldığı için toplam 70

öğrencinin çalışması araştırma kapsamında değerlendirmeye alınmıştır. Bilirkişi Anket Danışma Formu aracılığı ile “Resim Değerlendirme Rubriğinde” belirlenmiş anket sorularının geçerliliği belirlenen alanında uzman kişilerce incelenerek uygun olanların çalışmaya dâhil edilmesi amaçlanmıştır.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Bilirkişilerin önerileri doğrultusunda belirlenmiş olan Samsun İli İlkadım, Atakum ve Canik Merkez İlçelerindeki Devlet ve Özel Ortaöğretim Okulları ile Bilim ve Sanat Merkezinde 12 – 14 yaş gurubu çocuklara konusu verilerek yaptırılan resimlerin alanında uzman olan Pedagog, Görsel Sanatlar Öğretmeni, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi ve Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi tarafından Resim Değerlendirme Rubliği aracılığı ile ölçümlenmiştir. Ayrıca Öğrenci Bilgi Formu ile resimleri yapan öğrencilerin yaş, cinsiyet, anne-baba mesleği ve eğitim düzeyi gibi etkenlerin de çalışmada analizleri yapılmıştır. Elde edilen veriler alt problemlerin çözümlerinde soru ve cevap şeklinde ulaşılan sonuçlara bulgular ve yorumlar bölümünde açıklanmıştır.

Araştırma kapsamında 14 yaş grubu öğrenciler tarafından yapılan resimler aşağıda belirtilen uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirme için belirlenen uzmanların ağırlıklı olarak sanat alanlarından olmasına dikkat edilmiştir. Bu bağlamda 1 Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi (GSF), 1 Görsel Sanatlar Öğretmeni (GSÖ), 1 Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi (EFGSEB) ve bir de Pedagog (P) olmak üzere toplam 4 uzmanın değerlendirme yapması istenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Yaratıcı düşünme becerileri açısından 14 yaş grubu çocukların resimlerinde kullanılan teknolojik imgeleri belirlemek ve semantik açıdan çözümleme yapmak amacıyla yapılan çalışmanın bu bölümünde 6 ayrı alt probleme ilişkin bulgular ve yorumlar tablolar halinde açıklanmıştır. Daha sonra bulgular çerçevesinde 14 yaş grubu çocuk resimlerinde kullanılan teknolojik imgelerin semantik düzeyde anlambilimsel açıdan çözümlemeleri yapılmıştır.

3.1. ALT PROBLEMLERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma Samsun ili merkez ilçelerinde bulunan 3 özel okul, 3 devlet okulu ve bir bilim sanat merkezi olmak üzere 7 farklı okulda toplam 70 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Dolayısıyla belirlenen 6 farklı alt probleme ilişkin bulgular ve yorumlar bu başlık altında değerlendirilmiştir.

3.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında “14 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeyleri ile yaşları arasındaki ilişki” Tablo:1 ve Tablo:2’ de (f) frekans değerleri açısından verilerek yorumlanmıştır.

Tablo: 1. 14 Yaş Grubu Çocukların Yaratıcılık Düzeyleri İle Yaşları Arasındaki İlişki Düzeyi

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR		Toplam Öğrenci Çalışma Sayısı	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		(Başarısız)	TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		(Biraz Başarılı)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		(Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		(İyi Düzeyde Başarılı)	TOplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)		Çok İyi Düzeyde Başarılı)
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR																	
B			f	f	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
3	Yaratıcılık düzeyi		70	280	50	18	87	31	81	29	43	15	19	7					
8	Resmin yaş grubuna uygunluğu		70	280	78	28	96	34	66	24	29	10	11	4					

Tablo 1 incelendiğinde; 14 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeyleri ile yaşları arasında nasıl bir ilişki olduğu görülecektir. Toplam 70 öğrencinin çalışması için uzmanların yapmış olduğu değerlendirmelerinin sonucuna göre; (3)Yaratıcılık düzeyi %18 başarısız, %31 biraz başarılı, %29 orta düzeyde başarılı, %15 iyi düzeyde başarılı ve % 7 çok iyi düzeyde başarılı olduğu görülmüştür. (8) Resimlerin yaş grubuna uygunluk düzeyi de, %28 başarısız, %34 biraz başarılı, %24 orta düzeyde başarılı, %10 iyi düzeyde başarılı ve % 4 çok iyi düzeyde başarılı olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre; 14 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeyleri ile yaşları arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu ve orantısal olarak yakın değerlerde olduğu görülmüştür.

Tablo: 2. Uygulama Kapsamındaki Tüm Okulların Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Toplam Öğrenci Çalışma Sayısı	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)		TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (Başarısız)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (İyi Düzeyde Başarılı)	Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)	% Çok İyi Düzeyde Başarılı)
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ												
B	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR												
1	Konuya hakimiyet	70	280	48	17	76	27	79	28	61	22	16	6
2	Görsel olarak konunun tamamlanması	70	280	57	20	78	28	83	30	50	18	12	4
3	Yaratıcılık düzeyi	70	280	50	18	87	31	81	29	43	15	19	7
4	Resmin teknoloji temasını vansıması	70	280	52	19	92	33	72	26	52	19	12	4
5	Resmin amaca ve konuya uygunluğu	70	280	81	29	89	32	57	20	40	14	13	5
6	Özgünlük düzeyi	70	280	70	25	79	28	75	27	40	14	16	6
7	Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi	70	280	54	19	83	30	80	29	51	18	12	4
8	Resmin yaş grubuna uygunluğu	70	280	78	28	96	34	66	24	29	10	11	4
9	Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi	70	280	77	28	81	29	62	22	46	16	14	5
10	Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu	70	280	58	21	92	33	89	32	25	9	16	6

Yukarıda Tablo 2 incelendiğinde (3) *Yaratıcılık Düzeyi*’nin %7 çok iyi düzeyde başarılı olduğu ve buna bağlı olarak (8) *Resim yaş grubuna uygunluğu* %4 çok iyi düzeyde başarılı olduğu görülmektedir. Yaş grubuna göre resimler değerlendirildiğinde %34 biraz başarılı ve %28 başarısız olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre; 14 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeyi arttıkça yaş grubuna uygunluğu da doğru orantılı olarak artış göstermektedir denilebilir.

3.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında “14 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeyleri üzerinde ailelerin etkisi ” Tablo 3’ ve Tablo 4’te (f) frekans değerleri açısından verilerek yorumlanmıştır.

Tablo: 3. Anne Ve Babanın Eğitim Düzeyi (Tüm Uygulama Okulları)

Eğitim Düzeyi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Ön lisans	Lisans	Lisans Üstü	Genel Toplam
Anne	3	5	36	8	16	2	70
Baba	2	4	25	11	22	6	70
Toplam	5	9	61	19	38	8	140

Tablo 3’de öğrencilerin anne ve baba eğitim düzeyleri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde, ilkök, ortaokul ve lisansüstü eğitim görmüş anne-baba sayısının azınlıkta olduğu, lise ve lisans eğitimi görmüş anne-baba’nın çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Tablo: 4. 14 Yaş Grubu Çocukların Yaratıcılık Düzeylerinin İlişki Düzeyi

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	B	YARATICI DÜŞÜNME	Toplam Öğrenci Çalışma Sayısı	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	(Başarısız)	TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	(Biraz Başarılı)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	(Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	(İyi Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (5) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	Çok İyi Düzeyde Başarılı
			f	f	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
3	Yaratıcılık düzeyi		70	280	50	18	87	31	81	29	43	15	19	7		

Tablo 3’ deki verilere bağılı olarak Tablo 4’deki (3) *Yaratıcılık Düzeyi* incelendiğinde, azınlıkta olan ilk ve ortaokul mezunu anne-baba oranları gibi başarısız olan öğrenci oranının da düşük olduğu, yine lisansüstü mezun anne-baba sayısına orantılı olarak Çok İyi Düzeyde Başarılı olan öğrenci sayısının da düşük olduğu görülmektedir. Lise ve lisans öğrenimi görmüş anne-baba sayısının çoğunlukta olduğuna doğru orantılı olarak, Yaratıcılık düzeyi Biraz ve Orta Düzeyde Başarılı olan öğrencilerinde çoğunlukta olduğu sonucuna varılmaktadır. Tablo 4 incelendiğinde; 14 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeylerinin ilişki düzeyi görülecektir. Toplam 70 öğrencinin çalışmasına yapılan uzman değerlendirmelerinin sonucunda yaratıcılık düzeyi %18 başarısız, %31 biraz başarılı, %29 orta düzeyde başarılı, %15 iyi düzeyde başarılı ve % 7 çok iyi düzeyde başarılı olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre, 14 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeyleri üzerinde ailelerin eğitim seviyelerinin doğru orantılı olarak olumlu ya da olumsuz etkisinin olduğu söylenebilir. Dolayısıyla yaratıcılık düzeyi yüksek olan çocukların anne ve babalarının eğitim seviyelerinin genel olarak iyi olduğu gözlemlenmiştir.

3.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında “14 yaş grubu çocukların çizim teknikleri ile ilgili başarı düzeyleri” Tablo 5’de (f) frekans değerleri açısından verilerek yorumlanmıştır.

Tablo: 5. Uygulama Kapsamındaki Tüm Okulların Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

A	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Toplam Öğrenci Çalışma Sayısı	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (Başarısız)	TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (Biraz Başarılı)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (İyi Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)	% (Çok İyi Düzeyde Başarılı)
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ												
	ÇİZİM TEKNİKLERİ İLE İLGİLİ SORULAR												
1	Görsellerdeki oran ve orantı	70	280	50	18	83	30	67	24	68	24	12	4
2	Çizgilerin bütünlüğü	70	280	69	25	59	21	79	28	57	20	16	6
3	Perspektif	70	280	55	20	71	25	88	31	46	16	20	7
4	Çizimlerin anlaşılabilirliği	70	280	63	23	86	31	73	26	45	16	13	5
5	Renk uyumu	70	280	79	28	79	28	68	24	41	15	13	5
6	Resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi	70	280	62	22	82	29	87	31	36	13	13	5
7	Uygulanan teknikteki başarı	70	280	60	21	88	31	79	28	46	16	7	3
8	Işık-gölge kullanımı	70	280	88	31	79	28	69	25	33	12	11	4
9	Farklı materyal kullanma düzeyi	70	280	81	29	63	23	67	24	48	17	21	8
10	Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi	70	280	69	25	86	31	64	23	49	18	12	4

Tablo 5 incelendiğinde; 14 yaş çocukların çizim teknikleri ile ilgili başarı düzeyleri arasında nasıl bir ilişki olduğu görülecektir. Toplam 70 öğrencinin çizim teknikleri Tablo 5’ de gösterilmiştir. Görsellerdeki oran ve orantı, Çizgilerin bütünlüğü, Perspektif, Çizimlerin anlaşılabilirliği, Renk uyumu, Resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi, Uygulanan teknikteki başarı, Işık-gölge kullanımı, Farklı materyal kullanma düzeyi, Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi ağırlıklı olarak Biraz, Orta ve İyi Düzeyde Başarılı olanların çoğunlukta olduğu, Başarısız ve Çok İyi Düzeyde Başarılı olan öğrencilerin azınlıkta olduğu görülmektedir.

Genel olarak öğrencilerin çizim tekniklerindeki başarılarının iyi düzeyde olmakla birlikte (8) ışık-gölge kullanımında %31 başarısızlık ve %28 biraz başarı oranları değerlendirildiğinde beklenen başarının sağlanamadığı, (1) görsellerdeki oran ve orantı düzeyinde ise başarı seviyesinin diğer değerlendirme kriterlerine göre yüksek olduğu anlaşılmaktadır. (2) çizgilerin bütünlüğü incelendiğinde; %25 başarısız, %21 biraz başarılı, % 28 orta düzeyde başarılı, %20 iyi düzeyde başarılı ve % 6 oranında da çok iyi düzeyde başarılı olarak değerlendirildiği, (3) perspektif incelendiğinde; %20 başarısız, %25 biraz başarılı, % 31 orta düzeyde başarılı, %16 iyi düzeyde başarılı ve % 7 oranında da çok iyi düzeyde başarılı olarak değerlendirildiği, (4) çizgilerin anlaşılabilirliği incelendiğinde; %23 başarısız, %31 biraz başarılı, % 26 orta düzeyde başarılı, %16 iyi düzeyde başarılı ve % 5 oranında da çok iyi düzeyde başarılı olarak değerlendirildiği, (5) renk uyumu incelendiğinde; %28 başarısız, %28 biraz başarılı, % 24 orta düzeyde başarılı, %15 iyi düzeyde başarılı ve % 5 oranında da çok iyi düzeyde başarılı olarak değerlendirildiği, (6) resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi incelendiğinde; %22 başarısız, %29 biraz başarılı, % 31 orta düzeyde başarılı, %13 iyi düzeyde başarılı ve % 5 oranında da çok iyi düzeyde başarılı olarak değerlendirildiği, (7) uygulanan teknikteki başarı incelendiğinde; %21 başarısız, %31 biraz başarılı, %28 orta düzeyde başarılı, %16 iyi düzeyde başarılı ve %3 oranında da çok iyi düzeyde başarılı olarak değerlendirildiği, (9) farklı materyal kullanma düzeyi incelendiğinde; %29 başarısız, %23 biraz başarılı, %24 orta düzeyde başarılı, %17 iyi düzeyde başarılı ve %8 oranında da çok iyi düzeyde başarılı olarak değerlendirildiği, (10) farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi incelendiğinde; %25 başarısız, %31 biraz başarılı, %23 orta düzeyde başarılı, %18 iyi düzeyde başarılı ve %4 oranında da çok iyi düzeyde başarılı olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Bu sonuca göre, 14 yaş grubu çocukların çizim teknikleri ile ilgili başarı düzeyleri oranlar açısından farklılık göstermesine rağmen genel olarak orta düzeyde olduğu söylenebilir.

3.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında “14 yaş grubu çocukların yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili başarı düzeyleri” Tablo 6’da (f) frekans değerleri açısından verilerek yorumlanmıştır.

Tablo: 6. Uygulama Kapsamındaki Tüm Okulların Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR												
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ												
B	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR	Toplam Öğrenci Çalışma Sayısı	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (Başarısız)	TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (Biraz Başarılı)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (İyi Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (5) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% Çok İyi Düzeyde Başarılı
1	Konuya hakimiyet	70	280	48	17	76	27	79	28	61	22	16	6
2	Görsel olarak konunun tamamlanması	70	280	57	20	78	28	83	30	50	18	12	4
3	Yaratıcılık düzeyi	70	280	50	18	87	31	81	29	43	15	19	7
4	Resmin teknoloji temasını vansıması	70	280	52	19	92	33	72	26	52	19	12	4
5	Resmin amaca ve konuya uygunluğu	70	280	81	29	89	32	57	20	40	14	13	5
6	Özgünlük düzeyi	70	280	70	25	79	28	75	27	40	14	16	6
7	Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi	70	280	54	19	83	30	80	29	51	18	12	4
8	Resmin yaş grubuna uygunluğu	70	280	78	28	96	34	66	24	29	10	11	4
9	Farklı teknolojik imgeleri cizebilme başarı düzeyi	70	280	77	28	81	29	62	22	46	16	14	5
10	Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu	70	280	58	21	92	33	89	32	25	9	16	6

Tablo 6 incelendiğinde; 14 yaş grubu çocukların yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili başarı düzeyleri arasında nasıl bir ilişki olduğu ayrıntılı olarak görülecektir. (Tablo 6 yukarıda bulunan Tablo 2 ile aynıdır ancak, konu bütünlüğü açısından dördüncü alt problemin ayrıntılı olarak çözümlenebilmesi için buraya eklenmiştir). Toplam 70 öğrencinin yaratıcı düşünme becerileri Tablo 6’ da gösterilmiştir. Görsellerdeki Konuya hakimiyeti, Görsel olarak konunun tamamlanması, Yaratıcılık düzeyi, Resmin teknoloji temasını yansıtması, Resmin amaca ve konuya uygunluğu, Özgünlük düzeyi, Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi, Resmin yaş grubuna uygunluğu incelendiğinde, orta düzeyde ve iyi düzeyde olan öğrencilerin çoğunlukta olduğu, başarısız ve çok iyi düzeyde başarılı olan öğrencilerin azınlıkta olduğu görülmektedir.

“Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji” konusunda uygulama yapan öğrencilerin çalışmaları uzmanlar tarafından yaratıcı düşünme becerileri açısından Tablo 6’da görüldüğü gibi değerlendirilmiştir. Tablo 6 incelendiğinde, (1) konuya hakimiyetin %17 başarısız, %27 biraz başarılı, % 28 orta düzeyde başarılı, %22 iyi düzeyde başarılı ve %6 oranında çok iyi düzeyde başarılı olduğu, (2) görsel olarak konunun tamamlanması %20 başarısız, %28 biraz başarılı, % 30 orta düzeyde başarılı, %18 iyi düzeyde başarılı ve %4 oranında çok iyi düzeyde başarılı olduğu, (3) yaratıcılık düzeyinin %18 başarısız, %31 biraz başarılı, % 29 orta düzeyde başarılı, %15 iyi düzeyde başarılı ve %7 oranında çok iyi düzeyde başarılı olduğu, (4) resimdeki teknoloji temasının yansıtılması %19 başarısız, %33 biraz başarılı, % 26 orta düzeyde başarılı, %19 iyi düzeyde başarılı ve %4 oranında çok iyi düzeyde başarılı olduğu, (5) resmin amaca ve konuya uygunluğunun %29 başarısız, %32 biraz başarılı, %20 orta düzeyde başarılı, %14 iyi düzeyde başarılı ve %5 oranında çok iyi düzeyde başarılı olduğu, (6) özgünlük düzeyinin %25 başarısız, %28 biraz başarılı, % 27 orta düzeyde başarılı, %14 iyi düzeyde başarılı ve %6 oranında çok iyi düzeyde başarılı olduğu, (7) görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyinin %19 başarısız, %30 biraz başarılı, % 29 orta düzeyde başarılı, %18 iyi düzeyde başarılı ve %4 oranında çok iyi düzeyde başarılı olduğu, (8) resmin yaş grubuna uygunluğunun %28 başarısız, %34 biraz başarılı, % 24 orta düzeyde başarılı, %10 iyi düzeyde başarılı ve %4 oranında çok iyi düzeyde başarılı olduğu, (9) farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyinin %28 başarısız, %29 biraz başarılı, % 22 orta düzeyde başarılı, %16 iyi düzeyde başarılı ve %5 oranında çok iyi düzeyde başarılı olduğu, (10) resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğunun ise %21

başarısız, %33 biraz başarılı, % 32 orta düzeyde başarılı, %9 iyi düzeyde başarılı ve %6 oranında çok iyi düzeyde başarılı olduğu görülmektedir.

Bu sonuca göre, 14 yaş grubu çocukların yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili olarak başarı düzeylerinin çok iyi düzeyde olmadığı ancak, rakamsal oran olarak biraz ve orta düzeyde başarılı olukları görülmüştür. Bu sonuç dördüncü alt problem olan; *14 yaş grubu çocukların yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili başarı düzeyleri'nin* düzeyini göstermektedir.

3.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında “14 yaş grubu çocukların, resimlerinde teknolojik imgeleri kullanma düzeyi” Tablo 7 (f) frekans değerleri açısından verilerek yorumlanmıştır.

Tablo: 7. Uygulama Kapsamındaki Tüm Okulların Farklı Teknoloik İmgeleri Çizebilme Başarı Düzeyi Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR		Toplam Öğrenci Çalışma Sayısı	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (Başarısız)	TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (Biraz Başarılı)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (İyi Düzeyde Başarılı)	TOplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)	% Çok İyi Düzeyde Başarılı)
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR												
9	Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi		70	280	77	28	81	29	62	22	46	16	14	5

Tablo 7 incelendiğinde; 14 yaş grubu çocukların resimlerinde teknolojik imgeleri kullanma düzeyi görülecektir. Toplam 70 öğrencinin Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi Tablo 7’ de gösterilmiştir. Bu konuda öğrenciler %28 başarısız, %29 biraz başarılı, %22 orta düzeyde başarılı, %16 iyi düzeyde başarılı ve %5 çok iyi düzeyde başarılı oldukları görülmektedir. Genel olarak öğrencilerin teknolojik imgeleri kullanma düzeyinin %5 gibi bir ortalama ile yeterli çoğunluğa ulaşamadığı, bu konuda öğrencilerin başarı seviyelerinin ‘biraz başarılı’ ve ‘orta düzeyde başarılı’ olarak değerlendirilebileceği söylenebilir.

3.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında “14 yaş grubu çocukların resimlerinde ne tür teknolojik imgeleri kullandıkları” ile ilgili olarak, 7 farklı okulda 70 öğrenci tarafından yapılmış olan resimler incelenmiş ve uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucu aşağıdaki gibidir.

Yapılan inceleme sonucuna göre devlet okullarında 10 öğrenci tarafından yapılan resimler incelendiğinde; ağırlıklı olarak cep telefonu, tablet, televizyon ve bilgisayar gibi teknolojik araçlarının kullanıldığı bunun yanında güneş enerjisi ile çalışan araçlara yer verildiği gözlenmiştir. Ayrıca devlet okullarında yapılmış olan araştırma sonucunda; tıpkı özel okullarda yapılan araştırmaya göre toplam 10 öğrenci tarafından yapılan resimlerde ağırlık olarak yine cep telefonu, tablet, televizyon bilgisayar gibi imgelere rastlanmıştır. Ancak, bunun yanında bilim sanat merkezinde yapılmış olan değerlendirmelere göre çocukların bağımlılık düzeyinde ağırlıklı olarak diğer okullarda kullanılan ve öğrencilerin çizmiş oldukları cep telefonu, tablet, televizyon ve bilgisayara gibi teknolojik imgelerin kullandıkları gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre; devlet okullarında hem özel okullarda hem de bilim sanat merkezinde öğrencilerin tamamında ortak imgelere yer verildiği gözlemlenmiştir. Diğer taraftan bu üç farklı okullardaki araştırmalar değerlendirildiğinde azda olsa farklılık gözlemlenmiştir. Örneğin; devlet okullarında güneş enerjisi ile çalışan teknolojik imgelere yer verilmezken, bilim sanat merkezinde bulunan öğrencilerin bu tür imgelere biraz daha yer verdiği gözükmiştir. Bunun nedeninin, bilim sanat merkezlerine sınavla seçilerek gelen yetenekli öğrencilerin olduğu söylenebilir.

Ayrıca özel okullardaki öğrencilerin çalışmalarındaki kesitlerin bazıları; film şeridi, gaz lambası, mum, elektrik lambası ve füze olarak görülmüştür. Ayrıca, pazar yeri, telefon, aile, salıncak, ağaç, bulut ve güneş’te resimde çizilmiştir. Diğer çalışmalar incelendiğinde (Bkz. EK:1), yazı tahtası, masa, kalem gibi teknolojik imgelerin kullanıldığı görülmektedir. Devlet okullarında ise; leğen, çamaşır, ip, mandal, çamaşır makinesi, çamaşır kurutma makinesi, tekerlek, araba, far, gaz lambası, telefon, bilgisayar ve televizyon gibi teknolojik imgelerin çizildiği görülmüştür (Bkz. EK:1). Bilim sanat merkezinde yapılan resimlerde diğerlerinden farklı olarak yüksek binalara, ağaçlara ve aile gibi kavramlara yer verildiği gözlemlenmiştir (Bkz. EK:1).

Sonuç olarak 3 farklı okul türü, (devlet okulları, özel okullar ve bilim sanat merkezi) değerlendirildiğinde; teknolojik imgeleri en iyi ve etkili şekilde kullanan 14 yaş grubu çocukların bilim sanat merkezinde eğitim-öğretim gördüğü, ikinci sırada özel okulların bulunduğu ve üçüncü sırada da devlet okullarının değerlendirilebileceği söylenebilir. Söz konusu değerlendirme sonuçları yukarıda bulunan tablolarda rakamsal değer olarak yüzdelik oranları görülmektedir (Bkz. Tablo:1-6).

3.2. TEKNOLOJİK İMGELERİN SEMANTİK ÇÖZÜMLEMESİ

Litvanya asıllı Fransız göstergebilimci A. J. Greimas, göstergebilim'i kendi içinde özerk bir bilimsel tasarı olarak ortaya atarak çevresinde oluşturduğu Paris Göstergebilim Okulu'yla bu tasarısını farklı alanlara yönelik uygulamalarla geliştirmeye çalışmıştır. Paris göstergebilim topluluğu, çalışmalarını, bitmiş, bütünlümlü bir bilim, bir kuram, ilkeleri değişmeyecek biçimde çözümlenmiş bir çözümleme örnekçesi olarak değil, gelişimi devam edecek olan bir sanatsal, bilimsel tasarı olarak değerlendirmişlerdir. Yapılan çalışmalarda başlangıcından bu yana inceleme konusu olarak her zaman anlam ve anlamlama olgusu merkeze alınmıştır. Göstergebilimin bağımsız bir bilim dalı konumuna ulaşması, Greimas'ın 1960'lardan sonra bu alanda yapmış olduğu çalışmalarla ağırlıklı olarak gelişmiştir denilebilir. Çünkü Greimas, her tür anlamlı bütünün incelenmesine yönelik genel bir göstergebilim yöntemi tasarlamıştır. Anlamlı bütün incelemesine yalnız yazı, metin, vb. dilsel göstergeleri değil, aynı zamanda resim, reklam, vb. dil dışı görüntüsel göstergeleri de dahil etmiştir. Greimas'çı göstergebilim hem anlamlama üzerine genel bir düşünce hem de anlamlı nesneleri çözümleme yolunda bir yöntemler bütününe ortaya koymuştur. "Greimas, dilin yüzeysel ve anlamsal olmak üzere iki farklı yapıya sahip olduğunu gözlemlemiş ve yüzeysel yapıları çözümlemenin yeterli olmadığını, anlatılardaki kurguyu ortaya çıkarabilmek için anlamsal yapının da incelenmesi gerektiğini ifade etmiştir" (Demir, 2017).

Greimas'çı göstergebilimde çözümleme; Genel izlem olarak adlandırılan ve anlamın oluşum, sürecine göre üç aşamalı bir yapı olarak sunulmaktadır. A. J. Greimas'a göre anlamlandırmanın eklemelenim yeri olarak adlandırılan bu özerk yapı üç aşama; 1. Betisel Düzey, 2. Anlatısal Düzey ve 3. İzleksel Düzey olmak üzere üç aşamada sunulmaktadır. "Bir anlatı, göstergebilimsel olarak çözümlenirken önce

kesitlere ayrılır. “Kesitleme, anlatıyı ya da metni, anlam kavşaklarına, bir başka deyişle okuma birimlerine ayırmak demektir” (Rifat, 2009:119).

Betisel Düzey; Göstergebilimsel çözümlemenin en kolay aşaması olarak ifade edilen betisel düzeyde göstergeler, doğrudan gerçek hayattaki nesnelerle ilişkilendirilir. Bu düzeyde metin ya da çalışma, *kişi - zaman ve uzam* gibi birincil değerleri açısından değerlendirilir.

Anlatısal Düzey; Anlatısal düzeyde, betisel düzeyde yer alan kavram ve olguların incelenerek aralarında tutarlı bir ilişki ortaya konulur.

İzleksel Düzey; İzleksel düzey, betisel ve anlatısal düzeyin ve anlamın yüzeysel boyutunun ötesinde derinlerde yatan boyutu ile ilgilenir.

Bu çalışmada çocuk resimlerindeki teknolojik imgelerin semantik çözümlemesi A. J. Greimas’ın yukarıda belirtilen üç aşamalı eyleyenler yöntemine göre yapılmıştır. Çalışmalarda göstergeler, doğrudan gerçek hayattaki nesnelerle ilişkilendirilerek **“betisel düzeyde”** çözümleme yapılmış ve kesitlere ayrılmıştır. Kesitlerin **düzanlamları** ve **yananlamları** tablolar içerisinde gösterilerek açıklanmıştır. Daha sonra “kişi/kahraman”, “uzam” ve “zaman” bağlamında değerlendirme yapılmıştır. İkinci aşamada **“anlatısal düzeyde”** çözümleme yapılırken **iletişim eksen**i (Gönderici-Nesne-Alıcı) ve **izleyim eksen**i (Özne-Nesne) durumu açıklanmış, son olarak üçüncü aşamada yüzeyden derine doğru bakılarak **‘izleksel düzeyde’** çözümleme yapılmıştır. Semantik düzeyde yapılan çözümlemede her uygulama okulundan birer örnek alınarak **‘çizim teknikleriyle ilgili’** resim değerlendirme rubriği ve **‘yaratıcı düşünme becerileriyle ilgili’** resim değerlendirme rubrikleri tablolar halinde sunularak çözümlemeleri yapılmıştır. Uygulama okullarında yapılan ve çalışma kapsamı içerisinde bulunan diğer 14 yaş grubu çocuk resimlerinin semantik çözümlemeleri de örnek çalışmadaki gibi olacaktır.

Araştırma kapsamında 14 yaş grubu çocuklara yaptırılan **“Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji”** konulu resimler uzmanlar tarafından iki açıdan değerlendirilmiştir. Birinci değerlendirme; **“Çizim Teknikleriyle”** ilgili olmuştur, İkinci değerlendirme de; **“Yaratıcı Düşünme Becerileri”** ile ilgili olmuştur. Yaratıcı düşünme becerileri açısından 14 yaş grubu çocukların resimlerinde kullanılan teknolojik imgeleri belirlemek ve semantik düzeyde anlambilimsel açıdan çözümleme yaparak etkili sonuçlar elde edebilmek için yapılan araştırmada çocuk resimleri uzmanlar tarafından çizim teknikleri

açısından 10 ayrı ölçüte göre değerlendirilmiş ve yaratıcı düşünme becerileri açısından da yine 10 farklı ölçüte göre değerlendirmeler yapılmıştır. Toplam 20 ölçüte göre yapılan analizlerin sonuçları değerlendirme rubriğinde gösterilmiş ve gruplandırılarak tablolar halinde sunulmuştur.

Çizim Teknikleri İle İlgili Değerlendirme Ölçütleri:

1. Görsellerdeki oran ve orantı, 2. Çizgilerin bütünlüğü, 3. Perspektif, 4. Çizimlerin anlaşılabilirliği, 5. Renk uyumu, 6. Resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi, 7. Uygulanan teknikteki başarı, 8. Işık-gölge kullanımı, 9. Farklı materyal kullanma düzeyi, 10. Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi nedir?

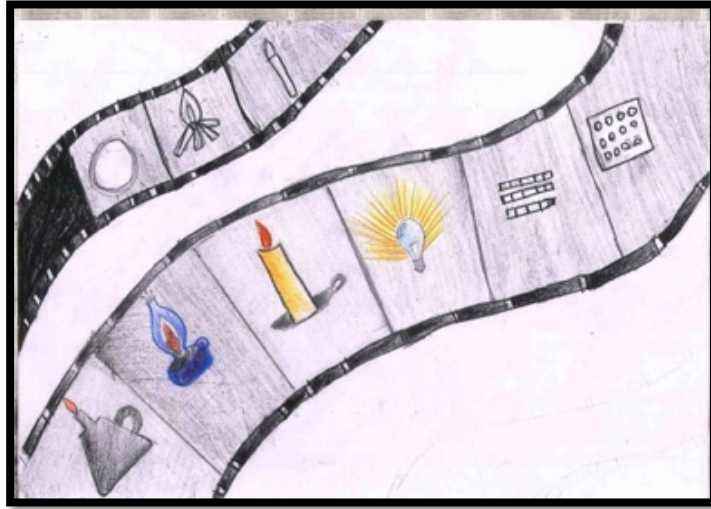
Yaratıcı Düşünme Becerileri İle Değerlendirme Ölçütleri:

1. Konuya hakimiyet, 2. Görsel olarak konunun tamamlanması, 3. Yaratıcılık düzeyi, 4. Resmin teknoloji temasını yansıtması, 5. Resmin amaca ve konuya uygunluğu, 6. Özgünlük düzeyi, 7. Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi, 8. Resmin yaş grubuna uygunluğu, 9. Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi ve 10. Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu nedir?

3.2.1. A-ÖOVK-1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi

1. Betisel Düzeyde Çözümleme: Resim 1'deki çalışmaya bakıldığında sayfanın tamamını kaplayan bir film şeridi görünmektedir. Bu şerit insanların hayatı boyunca karşılaştıkları ya da karşılaşılabilecekleri durumları göstermektedir. Yaşam sürecinde gelişen teknoloji ile birlikte hayatımızı kolaylaştıran ürünler bu film şeridi içerisine resmedilmiştir. Teknolojik ürünler gelişim sırasına göre resmedilmeye çalışılmıştır. Sırayla, lamba, mum, elektrik, dijital teknoloji araçları ve füze gibi elemanlar resmedilmiştir. Resimde film şeridi dışında herhangi bir nesneye yer verilmemiştir. Kıvrılarak ilerleyen şeridin sonunda siyah leke bulunmaktadır. Bu durum belirsizliğe doğru gidişi ifade edebilir, ya da teknolojinin sonu yok, gelişim sürekli olacaktır mesajını içerebilir. Gerçek hayata yönelik olarak yapılan bu nesneler, resmin konusu içerisinde belirtilen “İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji” ürünleri olarak betimlenmiştir.

Kesitler: Resimde genel olarak şu kesitler bulunmaktadır; 1: Film şeridi, 2: Gaz lambası, 3: Mum, 4: Elektrik lambası/ampul ve 5: Füze (Bkz. Resim 1).

Resim 1. Okul Kodu A-ÖÖVK-1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi.

Okul Kodu, A-ÖÖVK-1 olan 14 Yaş grubu çocuk resmindeki kesitler'in düzenlam ve yananlamları Tablo 8'de gösterilmiştir. Burada bulunan kesitlerin her biri birer gösterge konumundadır.

Tablo: 8. Okul Kodu: A-ÖÖVK-1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler'in Düzenlam ve Yananlamları

Gösterge	Düzenlam	Yananlam
Film şeridi	Plastikten yapılmış ve üzerine görüntü kaydedilebilen malzeme.	Yaşam süreci
Gaz lambası	Cam ve metalden yapılmış, ışık veren araç.	Eski dönemlerde aydınlatma, nostaljik nesne
Mum	Parafinden yapılmış eriyen ve yanan, ışık veren bir araç.	Aydınlatma. Dilek tutma
Elektrik lambası/ampul	Cam ve metalden yapılmış elektrik enerjisiyle yanan, ışık veren bir araç.	Aydınlatma, modernlik.
Füze	Katı veya çoğunlukla sıvı yakıtla çalışan, bir tepkili motorun verdiği itme gücüyle hareket eden hava aracı.	Uzay teknolojisi, yeni arayışlar, keşfetmek, bilinmeyene yolculuk.

Tablo 8'de görüldüğü gibi film Şeridinin düzenlamına bakıldığında; plastikten yapılmış ve üzerine görüntü kaydedilen bir malzemedir. Yananlam açısından bakıldığında; ise *film şeridi'nin* yaşam süresini devam ettirdiği söylenebilir. Öte yandan gösterge olarak betimlenen *gaz lambası'nın* düzenlamına bakıldığında cam ve metalden yapılmış elektrik enerjisiyle yanan, ışık veren bir araç olduğu gözlemlenirken, yananlam açısından değerlendirildiğinde; eski dönemlerde

aydınlatma aracı ve nostaljik nesne olarak değerlendirilebilir. Diğer taraftan gösterge olarak kullanılan *mum* incelendiğinde; mumun burada düzenlamı; parafinden yapılmış eriyen ve yanan, ışıktır. Diğer taraftan yananlam açısından bakıldığında, da aydınlatma/dilek tutma aracı olduğu söylenebilir. Gösterge olan *elektrik lambası/ampul* değerlendirildiğinde; ampulün düzenlamı; cam ve metalden yapılmış, elektrik enerjisiyle aydınlatma yapan, ışık veren bir araç olduğu, yananlam açısından bakıldığında; aydınlatma ve modernlik anlamlarına gönderme yapabileceği söylenebilir. Resimdeki kesitlerden bir diğeri olan *Füze* göstergesine bakıldığında; düzenlamı olarak katı veya çoğunlukla sıvı yakıtla çalışan, bir tepkili motorun verdiği itme gücüyle hareket eden hava aracını gösterirken, yananlam açısından bakıldığında; uzay teknolojisi, yeni arayışlar ve keşfetmek olarak değerlendirilebilir. Tüm bu göstergelerin tamamına bütün olarak bakılarak hem düzenlamı hemde yananlam açısından değerlendirildiğinde; flim şeridinin, gaz lambasının, mum'un, elektririk lambası/ampul'ün ve füze'nin 14 yaş grubu çocukların resimlerinde ağırlıklı olarak görülebilecek birer teknolojik imge olduğu ve gerçek hayatla kolaylıkla ilişkilendirilebilecek nesneleri ifade etmelerinin ötesinde izleksel düzeye gönderme yapabilecek derinlerde yatan anlam boyutlarının da olabileceği söylenebilir.

Kişi/Kahraman: Gelişen teknoloji ile birlikte üretilen araçlar birer kahraman konumundadır.

Uzam: Teknolojinin gelişimiyle ilgili olarak geçmişten günümüze kadar gelen süreç gösterilmeye çalışılmıştır.

Zaman: Resimde yer alan kesitler dün, bugün ve gelecek hakkında fikir verebilmektedir. Resimde ağırlıklı olarak içinde bulunduğumuz zamana gönderme yapılmıştır.

2. Anlatısal Düzeyde Çözümleme: Öğrencilere verilen konu eşliğinde şu soru yöneltilmiştir; “Sizler yaşadığımız dünyada insanların hayatlarını kolaylaştırmak için ne tür teknolojik araçlar geliştirmek isterdiniz? Bunu düşününüz ve dilediğiniz teknikle, size verilen resim kağıdı üzerine “Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji” konulu bir resim yapınız denmiştir. Resim 1'deki çalışmada, çocuk insanların hayatlarını kolaylaştırabilecek araçları düşünerek resmetmeye çalışmıştır. Teknolojik gelişmelerin bir anda olmadığını zamana bağlı

olarak gelişim gösterdiğini belirtmiştir. Ayrıca, kendisi insanların hayatlarını kolaylaştırabilmek için günümüzde ne tür araçların olması gerektiğinin de altını çizmiştir. Yalnız, çocuk resimlerinin görsel iletişim boyutu nedir? Çocuklar yaratıcı özelliklerini resimlerine yansıtabilirler mi? Günümüz teknolojisine hangi gözle bakabiliyorlar? Teknolojik imgeleri resimlerinde bize yansıtabiliyorlar mı? Yaptıkları resimlerle düşünceleri arasında anlambilimsel açıdan bir tutarlılık var mı? Resimleriyle çocuklar aslında ne demek istiyorlar?

Bu soruların cevabı yapılan araştırmada çizim teknikleri ve yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili olarak alınan uzman görüşlerine bakılarak açıklanmıştır. Bu değerlendirme kriterleri Tablo 9 ve 10'da verilmiştir.

Tablo: 9. Uygulama Kapsamındaki A-ÖÖVK -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR		Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (1. Başarısız)		TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (2. Biraz Başarılı)		TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (3. Orta Düzeyde Başarılı)		TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (4. İyi Düzeyde Başarılı)		Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)		% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)	
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ																						
A	ÇİZİM TEKNİKLERİ İLE İLGİLİ SORULAR																						
1	Görsellerdeki oran ve orantı	4	1	25	0	0	2	50	1	25	0	0											
2	Çizgilerin bütünlüğü	4	1	25	0	0	2	50	1	25	0	0											
3	Perspektif	4	1	25	0	0	2	50	1	25	0	0											
4	Çizimlerin anlaşılabilirliği	4	1	25	0	0	2	50	1	25	0	0											
5	Renk uyumu	4	1	25	0	0	2	50	1	25	0	0											
6	Resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0											
7	Uygulanan teknikteki başarı	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0											
8	Işık-gölge kullanımı	4	0	0	2	50	2	50	0	0	0	0											
9	Farklı materyal kullanma düzeyi	4	0	0	0	0	1	25	2	50	1	25											
10	Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0											

Tablo 9’da Uygulama Kapsamındaki A-ÖOVK -1 Kodlu Resmin *çizim teknikleri ile* ilgili resim değerlendirme rubriği görülmektedir. Bu tablo incelendiğinde; Görsellerdeki oran ve orantı, çizgilerin bütünlüğü, perspektif, çizimlerinin anlaşılabilirliği, renk uyumu, resim kağıdındaki yüzeylerin değerlendirilmesi, uygulanan teknikteki başarı, ışık gölge kullanımı ve farklı çizgi değerlerini kullanma düzeylerinin genel olarak %50 oranında *orta düzeyde* başarılı olduğu, farklı materyal kullanma düzeyinin ise %50 oranında *iyi düzeyde* başarılı olduğu görülmektedir. Aynı resmin *yaratıcı düşünme becerileri ile* ilgili Tablo 10’daki resim değerlendirme rubriği incelendiğinde yukarıda belirtilen değerlerin genel olarak orta düzeyden iyi düzeye çıktığı görülmektedir. Tablo 10’da bulunan ÖOVK -1 Kodlu Resmin *yaratıcı düşünme becerileri ile* ilgili resim değerlendirme rubriği incelendiğinde (10) *resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluk değerinin* %50 oranında çok iyi düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo: 10. Uygulama Kapsamındaki A-ÖOVK -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (1. Başarısız)	TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (2. Biraz Başarılı)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (3. Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (4. İyi Düzeyde Başarılı)	Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)		% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ																
B	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR																
1	Konuya hakimiyet	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0					
2	Görsel olarak konunun tamamlanması	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0					
3	Yaratıcılık düzeyi	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0					
4	Resmin teknoloji temasını vansıtması	4	0	0	0	0	1	25	3	75	0	0					
5	Resmin amaca ve konuya uygunluğu	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0					
6	Özgünlük düzeyi	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0					
7	Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0					
8	Resmin yaş grubuna uygunluğu	4	0	0	0	0	1	25	1	25	25	0					
9	Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi	4	0	0	0	0	1	25	2	50	1	25					
10	Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu	4	0	0	0	0	1	25	1	25	2	50					

Tablo 9 ve 10 incelendiğinde Resim 2’deki çalışmanın uzman görüşlerine göre başarı düzeyinin nasıl olduğu görülmektedir. Söz konusu resmin genel olarak başarı düzeyinin orta seviyede olduğu ancak, *resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluk değerinin* %50 oranında çok iyi düzeyde olması nedeniyle, çocukların resimleriyle iletişim kurmak istedikleri, yaratıcı özelliklerini resimlerine orta düzeyde yansıtabildikleri, günümüz teknolojisinin gelişim düzeyini kısmen kavradıkları, teknolojik imgeleri resimlerinde yansıtabildikleri, yaptıkları resimlerle düşünceleri arasında anlambilimsel açıdan bir tutarlılık bulunduğu ve resimleriyle kendi iç dünyalarını anlatmak istedikleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Yavuzer’in (1998) belirttiği gibi çocukların görsel, bilişsel ve duysal gelişimleri kendilerini resimleri aracılığıyla ifade etmede etkili olabildikleri söylenebilir.

a) İletişim Eksen (Gönderici-Nesne-Alıcı)

Çalışmada resmi yapan çocuk gönderici konumundadır, teknolojik imgeler nesne konumundadır, izleyiciler ya da resmi alımlayan kişi/kişiler ise alıcı durumundadır. Teknoloji insan yaşamının her anında bulunmaktadır.

b) İsteyim Eksen (Özne-Nesne)

Çalışmayı yapan çocuk özne, teknolojik imgeler ise nesne konumundadır. Teknolojik araçlar insan yapımı ürünlerdir ve bu araçlar zamana bağlı olarak günün şartlarına göre geliştirilebilir.

3. İzleksel Düzeyde Çözümleme: Çocuklar resimlerinde kendi iç dünyalarını katışıksız olarak resimleri aracılığıyla yansıtabilirler. Yaptıkları resimleri anlatma, açıklama eğilimleri vardır. Resim 2’de çocuk, kendi yaşantı sürecinde karşılaştığı, kullandığı ya da kullanma eğiliminde bulunduğu ve olmasını hayal ettiği araçları çizerek kendini ifade etmiştir. Çocuk çalışmasında temel karşıtlıklar kullanmıştır. Bunlar; Eski-yeni, büyük-küçük, hızlı-yavaş ve geçmiş-gelecek gibi kavramlardır. Burada ***eski-yeni*** karşıtlığıyla teknolojik araçların geldiği aşamayı göstermiştir, ***büyük-küçük*** karşıtlığıyla lamba, mum ve füze gibi farklı büyüklükteki araçları göstermiştir, ***hızlı-yavaş*** karşıtlığı ile teknolojik araçlar arasındaki ilişki durumu vurgulanmıştır, ***geçmiş ve gelecek*** karşıtlığı kullanılan teknolojik araçlarla belirtilmiştir. Dün insanlık gaz lambası kullanıyorken bugün elektrik enerjisini ve ampul’ü kullanmaktadır. Dün ulaşım araçları yaygın değilken bugün uzay teknolojisi ile ilgilenilmektedir.

**Tablo: 11. Uygulama Kapsamındaki Tüm Okulların Çizim Teknikleri İle İlgili
Resim Değerlendirme Rubriği**

A	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Toplam Öğrenci Çalışma Sayısı	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (Başarısız)	TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (Biraz Başarılı)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (İyi Düzeyde Başarılı)	Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)	% (Çok İyi Düzeyde Başarılı)
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ												
	ÇİZİM TEKNİKLERİ İLE İLGİLİ SORULAR												
1	Görsellerdeki oran ve orantı	70	280	50	18	83	30	67	24	68	24	12	4
2	Çizgilerin bütünlüğü	70	280	69	25	59	21	79	28	57	20	16	6
3	Perspektif	70	280	55	20	71	25	88	31	46	16	20	7
4	Çizimlerin anlaşılabilirliği	70	280	63	23	86	31	73	26	45	16	13	5
5	Renk uyumu	70	280	79	28	79	28	68	24	41	15	13	5
6	Resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi	70	280	62	22	82	29	87	31	36	13	13	5
7	Uygulanan teknikteki başarı	70	280	60	21	88	31	79	28	46	16	7	3
8	Işık-gölge kullanımı	70	280	88	31	79	28	69	25	33	12	11	4
9	Farklı materyal kullanma düzeyi	70	280	81	29	63	23	67	24	48	17	21	8
10	Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi	70	280	69	25	86	31	64	23	49	18	12	4

Yukarıda Tablo 11’ de araştırma kapsamındaki tüm okulların “Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Sonuçları” verilmiştir. Uzman değerlendirmelerindeki en yüksek değerler açısından bakıldığında; görsellerdeki oran ve orantı %30 biraz başarılı, çizgilerin bütünlüğü %28 orta düzeyde başarılı, perspektif %31 orta düzeyde başarılı, çizimlerinin anlaşılabilirliği %31 orta düzeyde başarılı, renk uyumu %28 biraz başarılı, resim kâğıdındaki yüzeylerin değerlendirilmesi %31 orta düzeyde başarılı, uygulanan teknikteki başarı %31 biraz başarılı, ışık gölge kullanımı %31 orta başarısız, farklı çizgi değerlerini kullanma düzeylerinin %29 başarısız ve farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyinin ise %31

oranında biraz başarılı olduğu görülmektedir. Bu sonuç; betisel, anlatısal ve izleksel düzeydeki çözümlemeye katkısı açısından özelde A-ÖOVK -1 Kodlu Resmin, genelde ise araştırma kapsamındaki tüm okullarda yapılan çocuk resimlerinin başarı düzeylerini göstermektedir.

Tablo: 12. Uygulama Kapsamındaki Tüm Okulların Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR												
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ												
B	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR	Toplam Öğrenci Çalışma Sayısı	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (Başarısız)	TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (Biraz Başarılı)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (İyi Düzeyde Başarılı)	Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)	% Çok İyi Düzeyde Başarılı)
1	Konuya hakimiyet	70	280	48	17	76	27	79	28	61	22	16	6
2	Görsel olarak konunun tamamlanması	70	280	57	20	78	28	83	30	50	18	12	4
3	Yaratıcılık düzeyi	70	280	50	18	87	31	81	29	43	15	19	7
4	Resmin teknoloji temasını vansıması	70	280	52	19	92	33	72	26	52	19	12	4
5	Resmin amaca ve konuya uygunluğu	70	280	81	29	89	32	57	20	40	14	13	5
6	Özgünlük düzeyi	70	280	70	25	79	28	75	27	40	14	16	6
7	Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi	70	280	54	19	83	30	80	29	51	18	12	4
8	Resmin yaş grubuna uygunluğu	70	280	78	28	96	34	66	24	29	10	11	4
9	Farklı teknolojik imgeleri cizebilme başarı düzeyi	70	280	77	28	81	29	62	22	46	16	14	5
10	Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu	70	280	58	21	92	33	89	32	25	9	16	6

Tablo 12’de ise araştırma kapsamındaki tüm okulların “Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Sonuçları” verilmiştir. Uzmanların değerlendirmeleri Tablo 12’de ayrıntılı olarak incelendiğinde çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin düşük olduğu görülecektir. Dolayısıyla Tablo 11 ve Tablo 12

incelendiğinde genel olarak araştırma kapsamındaki tüm okullarda bulunan ve araştırmaya dahil edilen 14 yaş grubu çocukların “Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji” Konulu resimlerinde başarı seviyelerinin beklenen düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır.

3.2.2 İ-ÖEK -1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi

1. Betisel Düzeyde Çözümleme: Resim 2’deki çalışmaya bakıldığında bir Pazar yeri görünmektedir. Bu pazarda alt kısımda indirimli ürün satan bir manav varken, resmin üst kısmında mutsuz, elinde telefon olan dört çocuk ve bir anne görülmektedir. Teknolojik ürün geçmiş ve gelecek zaman olarak resmedilmeye çalışılmıştır. Resim ikiye bölünmüş olup sırasıyla, güneşli hava ve aşağıda ağaca asılı bir salıncak ve kız çocuğu, mutlu anne, mutlu Pazar satıcısı resmedilmiştir. Diğer kısımda ise, yağmurlu bir hava ve üzgün aile görülmektedir. Burada teknolojik aletlerin gelmesiyle insanların mutsuz olduğu ve diğer her şeyden kısıtlandığı mesajını içerebilir. Cep telefonu evlere istenen spariş ürünlerden ziyade Pazar yerinde halkın içinde olmak ve bizzat alışveriş yapmak insanı sosyal açıdan daha çok mutlu edebilir. Yağmurlu ya da güneşli farketmez açık hava insana iyi gelir denilebilir.

Kesitler: Resimde genel olarak şu kesitler bulunmaktadır; 1: Pazar, 2: Telefon, 3: Aile, 4: Salıncak, 5: Ağaç, 6: Bulut, 7: Güneş.

Resim 2. Okul Kodu İ-ÖEK -1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi.

Tablo: 13. Okul Kodu İ-ÖEK -1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler'in Düzanlam ve Yananlamları

Gösterge	Düzanlam	Yananlam
Pazar	Meyve ve sebzelerin satıldığı yer.	Alışveriş
Telefon	Birbirinden uzak olan iki ya da ikiden çok kişinin iletişimini sağlayan teknolojik araç.	Haberleşme, iletişim
Aile	Anne, baba ve çocuklardan oluşan topluluktur.	Topluluk
Salıncak	iki ucundan iki iple yüksek bir yere asılan ve üzerine oturulup sallanılan eğlence aracı.	Çocuğun mutluluğu.
Ağaç	Dallı budaklı gövdesi yüksekliklere ulaşan, uzun ömürlü bitki.	Doğa, salıncığın bağlanması
Bulut	Kendine özgü bir işlevi bulunan küresel ağıdır.	Yağmur, Ferahlık.
Güneş	Yaşamın kaynağı.	Aydınlık ve sıcaklık.

Tablo 13’de gösterge olarak ‘*pazar*’ kelimesinin düzanlamına bakıldığında; meyve ve sebzelerin satıldığı yer, yananlam açısından bakıldığında; ise pazar kavramı alışveriş yeri olarak düşünülmektedir. Öte yandan gösterge olarak kullanılan ‘*telefon*’ birbirinden uzak olan iki ya da ikiden çok kişinin iletişimini sağlayan teknolojik araç iken; yananlamı ise haberleşme, iletişim olarak görülmektedir. Diğer taraftan ‘*aile*’ göstergesi incelendiğinde; anne, baba ve çocuklardan oluşan topluluken yananlamı ise sadece topluluktur. Başka bir kesit olan ‘*salıncak*’ düzanlamı; iki ucundan iki iple yüksek bir yere asılan ve üzerine oturulup sallanılan eğlence aracı iken yananlamı ise, çocuğun mutluluğu anlamına gelmektedir. ‘*Ağaç*’ göstergesinin düzanlamı, dallı budaklı gövdesi yüksekliklere ulaşan, uzun ömürlü bitkidir, yananlamı ise, doğa ve salıncığın bağlanması anlamı taşır. ‘*Bulut*’ göstergesinin düzanlamı; kendine özgü bir işlevi bulunan küresel ağ iken yananlamı ise, yağmur, ferahlıktır. Son kesit olan ‘*güneş*’ göstergesinin düzanlamı; yaşamın kaynağıdır, yananlamı ise aydınlık ve sıcaklık olarak değerlendirilebilir. Tüm bu kesitlerin tamamına bütün olarak bakıldığında hem düzanlam hem de yananlam açısından pazar, telefon, aile, salıncak, ağaç, bulut, güneş gibi kavramlar 14 yaş grubu çocukların çizmeye eğilimli oldukları teknolojik imgeler oldukları söylenebilir.

Kişi/Kahraman: Gelişen teknoloji ile birlikte üretilen araç birer kahraman konumundadır.

Uzam: Teknolojinin gelişimiyle ilgili olarak geçmişten günümüze kadar gelen süreç gösterilmeye çalışılmıştır.

Zaman: Resimde yer alan Pazar ve telefonu tutan kişiler dün, bugün ve gelecek hakkında fikir verebilmektedir. Resimde eşit olarak içinde bulunduğumuz zamana ve düne gönderme yapılmıştır.

2. Anlatısal Düzeyde Çözümleme: Öğrencilere verilen konu eşliğinde şu soru yöneltilmiştir; Sizler yaşadığımız dünyada insanların hayatlarını kolaylaştırmak için ne tür teknolojik araçlar geliştirmek isterdiniz? Bunu düşününüz ve dilediğiniz teknikle, size verilen resim kağıdı üzerine “Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji” konulu bir resim yapınız. Resim 2’de çocuk insanların hayatlarını kolaylaştırabilecek araçları düşünerek resmetmeye çalışmıştır. Teknolojik gelişmeler olmadığında ailece daha huzurlu geniş bir alan olduğunu belirtmiştir. Ayrıca kendisi teknoloji araçların gelmesiyle ona bağımlılığının dar bir alanda göstererek mutsuzluğu belirtmiş. İnsanların hayatlarını kolaylaştırabilmek için günümüzde ne tür araçların olması gerektiğinin ve bu araçların gelmesiyle ne hale geldiğimizi altını çizmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi, çocuk resimlerinin görsel iletişim boyutu nedir? Çocuklar yaratıcı özelliklerini resimlerine yansıtabilirler mi? Günümüz teknolojisine hangi gözle bakabiliyorlar? Teknolojik imgeleri resimlerinde bize yansıtabiliyorlar mı? Yaptıkları resimlerle düşünceleri arasında anlambilimsel açıdan bir tutarlılık var mı? Resimleriyle çocuklar aslında ne demek istiyorlar? Bu soruların cevabı çizim teknikleri ve yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarının değerlendirilmesiyle verilebilir.

Anlambilimsel açıdan çözümlemesi yapılan çalışmanın başarı düzeyleri Tablo 14 ve Tablo 15’de görülmektedir. Tablo 14’de Uygulama Kapsamındaki İ-ÖEK -1 Kodlu Resmin yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili resim değerlendirme rubriği’nde görüldüğü gibi resimlerin anlambilimsel açıdan uygunluğu uzmanlar tarafından %50 oranında çok başarılı olarak değerlendirilmiştir. Bunun yanında çalışma %25 oranında iyi düzeyde başarılı ve %25 oranında da orta düzeyde başarılı olarak değerlendirilmiştir. Uzman değerlendirme sonucuna göre genel olarak bu çalışmanın anlambilimsel açıdan başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo: 14. Uygulama Kapsamındaki İ-ÖEK -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (1. Başarısız)		TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (2. Biraz Başarılı)		TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (3. Orta Düzeyde Başarılı)		TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (4. İyi Düzeyde Başarılı)		Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)		% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)	
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ																					
B	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR																					
1	Konuya hakimiyet	4	0	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0									
2	Görsel olarak konunun tamamlanması	4	0	0	1	25	1	25	2	50	0	0										
3	Yaratıcılık düzeyi	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0										
4	Resmin teknoloji temasını vansıması	4	0	0	0	0	1	25	3	75	0	0										
5	Resmin amaca ve konuya uygunluğu	4	0	0	2	50	0	0	2	50	0	0										
6	Özgünlük düzeyi	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0										
7	Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0										
8	Resmin yaş grubuna uygunluğu	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0										
9	Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi	4	0	0	0	0	0	0	2	50	2	50	2	50								
10	Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu	4	0	0	0	0	1	25	1	25	2	50										

Tablo 14 genel olarak değerlendirildiğinde yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili olarak başarı düzeyinin ortalama %50 oranında orta ve iyi seviyede olduğu anlaşılmaktadır.

Aşağıda Tablo 15’de Uygulama Kapsamındaki İ-ÖEK -1 Kodlu Resmin çizim teknikleriyle ilgili resim değerlendirme rubriği verilmiştir. Tablo 15’deki çizim teknikleri ile ilgili başarı ortalamasının ise genel olarak %50 oranında orta düzeyde başarılı olduğu görülmektedir.

Çizim teknikleri ve yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili başarı düzeylerinin

uzman değerlendirme sonuçları ayrıntılı olarak Tablo 14 ve Tablo 15’de gösterilmiştir.

Tablo: 15. Uygulama Kapsamındaki İ-ÖEK -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ									
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ		TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (1. Başarısız)	TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (2. Biraz Başarılı)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (3. Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (4. İyi Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (5) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)
A	ÇİZİM TEKNİKLERİ İLE İLGİLİ SORULAR											
1	Görsellerdeki oran ve orantı	4	1	25	0	0	1	25	2	50	0	0
2	Çizgilerin bütünlüğü	4	1	25	0	0	2	50	1	25	0	0
3	Perspektif	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0
4	Çizimlerin anlaşılabilirliği	4	1	25	0	0	2	50	1	25	0	0
5	Renk uyumu	4	1	25	0	0	1	25	2	50	0	0
6	Resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi	4	0	0	1	25	1	25	2	50	0	0
7	Uygulanan teknikteki başarı	4	0	0	0	0	1	25	2	50	1	25
8	Işık-gölge kullanımı	4	0	0	2	50	0	0	2	50	0	0
9	Farklı materyal kullanma düzeyi	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0
10	Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0

a) İletişim Eksen (Gönderici-Nesne-Alıcı)

Çalışmada resmi yapan çocuk gönderici konumundadır, teknolojik imgeler nesne konumundadır, izleyiciler ya da resmi alımlayan kişi/kişiler ise alıcı durumundadır. Teknoloji insan yaşamının her anında bulunmaktadır.

b) İsteyim Eksen (Özne-Nesne)

Çalışmayı yapan çocuk özne, teknolojik imgeler ise nesne konumundadır. Teknolojik araçlar insan yapımı ürünlerdir ve bu araçlar zamana bağlı olarak günün

şartlarına göre geliştirilmelidir.

3. İzleksel Düzeyde Çözümleme

Çocuklar resimlerinde kendi iç dünyalarını katışıksız olarak resimleri aracılığıyla yansıtabilirler. Yaptıkları resimleri anlatma, açıklama eğilimleri vardır. Resim 2’de çocuk, kendi yaşantı sürecinde karşılaştığı, kullandığı ya da kullanma eğiliminde bulunduğu ve olmasını hayal ettiği pazar ve ilgili araçları çizerek kendini ifade etmiştir. Çocuk çalışmasında temel karşıtlıklar kullanmıştır. Bunlar; Eski-yeni, yağmur-güneş ve geçmiş-gelecek gibi kavramlardır. Burada eski-yeni karşıtlığıyla teknolojik araçların geldiği aşamayı göstermiştir. Yağmur-güneş karşıtlığı ile teknolojik araçlar arasındaki ilişki durumu vurgulanmıştır, geçmiş ve gelecek karşıtlığı, kullanılan teknolojik araçlarla belirtilmiştir. Dün insanlar pazarda dolaşırken mutluydu, fakat bugün ise telefon ellerinde mutsuzdurlar şeklinde kavramlar kullanılmıştır. Dün parklarda oyun oynarken bugün telefona bağımlı olma durumu söz konusudur.

3.2.3. C-ÖÜO -1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi

1. Betisel Düzeyde Çözümleme: Resim 3’deki çalışmaya bakıldığında sayfanın üç kısma bölündüğü görünmektedir. Bu üç kısımda sırasıyla eskiden günümüze gelen okullardaki yazı tahtasının basamakları göstermektedir. Yaşam sürecinde gelişen teknoloji ile birlikte hayatımızı kolaylaştıran ürünler bu üç bölümde resmedilmiştir. Teknolojik ürünler gelişim sırasına göre resmedilmeye çalışılmıştır. Sırayla, kara tahta, beyaz tahta ve akıllı tahta gibi elemanlar resmedilmiştir. Resimde üç bölüm dışında resmin yukarısına Akıllı Tahtanın Gelişimi yazarak belirtmiş bunun dışında herhangi bir nesneye yer verilmemiştir. Sayfanın tamamı kullanılmış olup, akıllı tahtaları ve yazıları renkli gösterilmiştir.

Resim 3. Okul Kodu C-ÖÜO -1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi

Resim 3’de yazı tahtasının gelişimi gösterilirken özellikle mekan değişikliği yapılmamış, bir sınıf tahtası olduğu vurgusu, sınıf, masa ve üzerindeki kalemlerle vurgulanmıştır.

Kesitler: Resimde genel olarak şu kesitler bulunmaktadır; 1: Yazı tahtası, 2: Masa, 3: Kalem.

Tablo: 16. Okul Kodu C-ÖÜO -1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler’in Düzanlam ve Yananlamları

Gösterge	Düzanlam	Yananlam
Yazı Tahtası	Yazma aracı olarak kullanılan düz bir malzemedir.	Dersler için destek ve sınıf ortamı
Masa	Üzerinde türlü işler yapılabilen, düz bir zeminden oluşan mobilya.	Eğitim-öğretim aracı
Kalem	Yazmak, çizmek gibi işlerde kullanılan bir araç.	Eğitim, kültür

Tablo 16’da 3 kesitin bulunduğu göstergelerin düzanlamları ve yananlamları gösterilmiştir. Gösterge olarak ‘*yazı tahtası*’nın düzanlamına bakıldığında; yazma aracı olarak kullanılan düz bir malzemedir. Yananlam açısından baktığımızda; dersler için destek ve sınıf ortamı, bilgi aktarım aracı. ‘*Masa*’ göstergesinin düzanlamı; üzerinde türlü işler yapılabilen, düz bir zeminden oluşan mobilya iken yananlamı, eğitim-öğretim mekanı ve aracı olarak değerlendirilebilir ve anlam daha da zenginleştirilebilir. Başka bir gösterge olan ‘*kalem*’in düzanlamı; yazmak, çizmek gibi işlerde kullanılan bir araç iken yananlamı; eğitim, kültür olarak değerlendirilebilir. Tüm bu göstergelerin tamamına bütün olarak bakılıp hem düzanlam hem de yananlam açısından değerlendirildiğinde; yazı tahtası, masa, kalem gibi araçların, 14 yaş grubu çocuklar tarafından rahatlıkla çizilebilen, geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağ kurulabilecek birer teknolojik imgeler oldukları söylenebilir.

Kişi/Kahraman: Gelişen teknoloji ile birlikte üretilen araçlar birer kahraman konumundadır.

Uzam: Teknolojinin gelişimiyle ilgili olarak geçmişten günümüze kadar gelen süreç gösterilmeye çalışılmıştır.

Zaman: Resimde yer alan kesitler dün, bugün ve gelecek hakkında fikir verebilmektedir. Resimde ağırlıklı olarak içinde bulunduğumuz zamana gönderme yapılmıştır.

2. Anlatsal Düzeyde Çözümleme: Öğrencilere verilen konu eşliğinde şu soru yöneltilmiştir; Sizler yaşadığımız dünyada insanların hayatlarını kolaylaştırmak için ne tür teknolojik araçlar geliştirmek isterdiniz? Bunu düşününüz ve dilediğiniz teknikle, size verilen resim kağıdı üzerine “Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji” konulu bir resim yapınız denmiştir. Resim 3’deki çalışmada çocuk insanların hayatlarını kolaylaştırabilecek araçları düşünerek resmetmeye çalışmıştır. Teknolojik gelişmelerin bir anda olmadığını zamana bağlı olarak gelişim gösterdiğini belirtmiştir. Ayrıca kendisi insanların hayatlarını kolaylaştırabilmek için günümüzde ne tür araçların olması gerektiğinin de altını çizmiştir.

Anlambilimsel açıdan çözümlemesi yapılan çalışmanın başarı düzeyi Tablo 17 ve Tablo 18 ’de görülmektedir. Tablo 17’ de Uygulama Kapsamındaki C-ÖÜO -1 Kodlu Resmin yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili resim değerlendirme rubriği’nde görüldüğü gibi ‘*resimlerdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu*’ uzmanlar tarafından %25 oranında orta ve iyi düzeyde başarılı bulunurken, %50 oranında çok iyi düzeyde başarılı olarak değerlendirilmiştir. Uzmanların değerlendirme sonucuna göre genel olarak bu çalışmanın anlambilimsel açıdan başarılı olduğu görülmektedir. Tablo 18’deki çizim teknikleri ile ilgili başarı ortalamasının ise genel olarak biraz başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo 17 ve 18 incelendiğinde Resim 3’deki çocuk resminin uzman görüşlerine göre başarı düzeyinin nasıl olduğu görülecektir. Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili olarak konuya hakimiyet’in %50 oranında biraz başarılı ve iyi, görsel olarak konunun tamamlanmış %50 oranında orta ve iyi, yaratıcılık düzeyinin %50 oranında orta, resmin teknoloji temasını yansıtması %75 oranında iyi, resmin amaca ve konuya uygunluğu % 50 oranında biraz başarılı ve orta düzeyde olduğu, özgünlük düzeyinin %50 oranında orta ve iyi, görselleştirme tekniğinin uygunluk düzeyi % 50 orta, resmin yaş grubuna uygunluğu %25 oranında orta ve iyi, farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi %50 iyi ve resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu ise %50 oranında çok başarılı olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu sonuca göre C-ÖÜO-1 kodlu resmi yapan çocuğun yaratıcı düşünme becerileri

açısından resimdeki başarı düzeyinin orta ve üzerinde olduğu söylenebilir. Tablo 18’deki çizim teknikleriyle ilgili değerlendirmede de genel olarak biraz başarılı ve orta düzeyde başarılı sonucunun çıktığı gözlemlenebilmektedir.

Bu bağlamda çocukların resimleri aracılığıyla iletişim kurmak istedikleri, yaratıcı özelliklerini resimlerine yansıtabildikleri, günümüz teknolojisinin gelişim düzeyini kavradıkları, teknolojik imgeleri resimlerinde yansıtabildikleri, yaptıkları resimlerle düşünceleri arasında anlambilimsel açıdan bir tutarlılık bulunduğu ve resimleriyle kendi iç dünyalarını anlatmak istedikleri anlaşılmaktadır.

Tablo: 17. Uygulama Kapsamındaki C-ÖÜO -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (1. Başarısız)		TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (2. Biraz Başarılı)		TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (3. Orta Düzeyde Başarılı)		TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (4. İyi Düzeyde Başarılı)		Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)		% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)	
B																								
1		Konuya hakimiyet		4	0	0	0	2	50	0	0	2	50	0	0	2	50	0	0	0	0	0	0	0
2		Görsel olarak konunun tamamlanması		4	0	0	0	0	0	2	50	2	50	2	50	2	50	0	0	0	0	0	0	0
3		Yaratıcılık düzeyi		4	0	0	1	25	2	50	1	25	3	75	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4		Resmin teknoloji temasını yansıtmaması		4	0	0	0	0	0	1	25	3	75	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5		Resmin amaca ve konuya uygunluğu		4	0	0	2	50	2	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6		Özgünlük düzeyi		4	0	0	0	0	0	2	50	2	50	2	50	2	50	0	0	0	0	0	0	0
7		Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi		4	0	0	1	25	2	50	1	25	3	75	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8		Resmin yaş grubuna uygunluğu		4	0	0	0	0	0	1	25	1	25	2	50	1	25	2	50	1	25	2	50	0
9		Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi		4	0	0	0	0	0	1	25	2	50	1	25	2	50	1	25	2	50	1	25	25
10		Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu		4	0	0	0	0	0	1	25	1	25	1	25	1	25	2	50	2	50	2	50	50

Tablo: 18. Uygulama Kapsamındaki C-ÖÜO -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ									
	ÇİZİM TEKNİKLERİ İLE İLGİLİ SORULAR		TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (1. Başarısız)	TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (2. Biraz Başarılı)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (3. Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (4. İyi Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (5) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)
A												
1	Görsellerdeki oran ve orantı	4	1	25	0	0	2	50	1	25	0	0
2	Çizgilerin bütünlüğü	4	1	25	2	50	0	0	1	25	0	0
3	Perspektif	4	1	25	2	50	0	0	1	25	0	0
4	Çizimlerin anlaşılabilirliği	4	1	25	2	50	0	0	1	25	0	0
5	Renk uyumu	4	1	25	0	0	2	0	1	25	0	0
6	Resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0
7	Uygulanan teknikteki başarı	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0
8	Işık-gölge kullanımı	4	2	50	0	0	2	50	0	0	0	0
9	Farklı materyal kullanma düzeyi	4	0	0	0	0	1	25	2	50	1	25
10	Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi	4	0	0	2	50	2	50	0	0	0	0

a) İletişim Eksenini (Gönderici-Nesne-Alıcı)

Çalışmada resmi yapan çocuk gönderici konumundadır, teknolojik imgeler nesne konumundadır, izleyiciler ya da resmi alımlayan kişi/kişiler ise alıcı durumundadır. Teknoloji insan yaşamının her anında bulunmaktadır.

b) İsteyim Eksenini (Özne-Nesne)

Çalışmayı yapan çocuk özne, teknolojik imgeler ise nesne konumundadır. Teknolojik araçlar insan yapımı ürünlerdir ve bu araçlar zamana bağlı olarak günün şartlarına göre geliştirilmelidir.

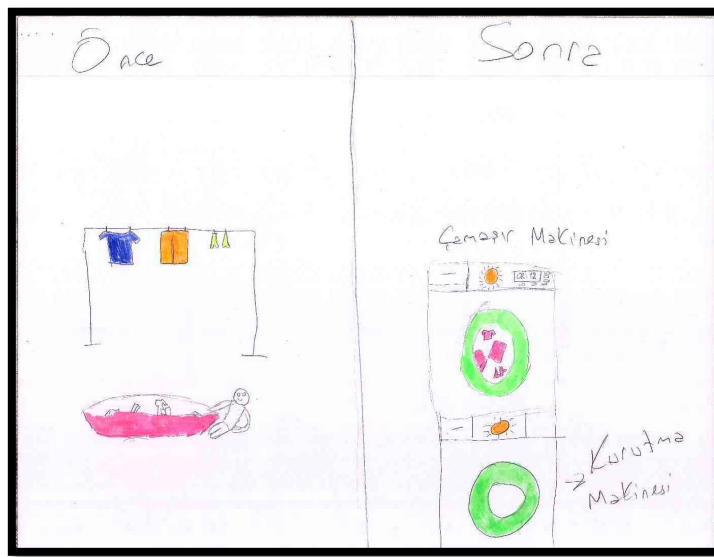
3. İzleksel Düzeyde Çözümleme

Çocuklar resimlerinde kendi iç dünyalarını katışıksız olarak resimleri aracılığıyla yansıtabilirler. Yaptıkları resimleri anlatma, açıklama eğilimleri vardır.

Resim 3’de çocuk, kendi yaşantı sürecinde karşılaştığı, kullandığı ya da kullanma eğiliminde bulunduğu ve olmasını hayal ettiği araçları çizerek kendini ifade etmiştir. Çocuk çalışmasında temel karşıtlıklar kullanmıştır. Bunlar; Eski-yeni, büyük-küçük, geçmiş-gelecek gibi kavramlardır. Burada eski-yeni karşıtlığıyla teknolojik araçların geldiği aşamayı göstermiştir. Büyük-küçük karşıtlığıyla akıllı tahta, masa ve kalem gibi farklı büyüklükteki araçları göstermiştir, geçmiş ve gelecek karşıtlığı kullanılan teknolojik araçlarla belirtilmiştir. Dün insanlar kara tahta kullanırken bugün beyaz tahtadan akıllı tahtaya geçmiş oldukları anlatılmaktadır. Dün tebeşirle yazılan kara tahta varken bugün teknolojinin gelişmesiyle dokunmatik akıllı tahtanın olduğu vurgulanmaktadır.

3.2.4. A-MSO-1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi

1. Betisel Düzeyde Çözümleme: Resim 4’deki çalışmaya bakıldığında sayfanın iki’ye bölündüğü görünmektedir. Bu iki kısımda eskiden günümüze gelen çamaşır makinesini ve kurutma makinesini göstermektedir. Yaşam sürecinde gelişen teknoloji ile birlikte hayatımızı kolaylaştıran ürünler resmedilmiştir. Teknolojik ürünler gelişim sırasına göre resmedilmeye çalışılmıştır. Sırayla, leğen, çamaşırlar, ip, mandal, çamaşır makinesi ve kurutma makinesi gibi elemanlar resmedilmiştir.

Resim 4. Okul Kodu A-MSO -1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi

Resim 4’te iki bölüm dışında resmin yukarısına ‘önce’ ve ‘sonra’ yazılarak resim desteklemiş ayrıca bunun dışında herhangi bir nesneye yer verilmemiştir. Sayfanın tamamı kullanılmış olup, fazla renklendirme yapılmamıştır. Burada çamaşır makinesinin bir teknolojik nesne olduğu ve insan hayatını kolaylaştırıcı teknolojik imge olduğu mesajı bulunmaktadır.

Kesitler: Resimde genel olarak şu kesitler bulunmaktadır; 1: Leğen, 2: Çamaşır, 3: İp, 4: Mandal, 5: Çamaşır Makinesi, 6: Çamaşır Kurutma Makinesi.

Tablo: 19. Okul Kodu A-MSO -1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler’in

Düzanlam ve Yananlamları

Gösterge	Düzanlam	Yananlam
Leğen	Metal yada plastikden yapılmış geniş kap.	Çamaşır
Çamaşır	Yıkanılması gereken iç ve dış giysilerdir.	Kirlenme/yıkama/temizlik
İp	Bir şeyi bağlamakta kullanılan bağ.	Çamaşırların kurutulmasında kullanılan yardımcı malzeme, gereç
Mandal	Ahşaptan, plastikten ya da metalden yapılmış hareketli parça.	Tutturma, koruma, sıkıştırma
Çamaşır Makinesi	Elektrikle çalışan, kirli çamaşırları yıkamakta kullanılan makine.	Temizlik.
Çamaşır Kurutma Makinesi	Elektrikle çalışan, temiz çamaşırları kurutulmada kullanılan makine	Kolaylık, hızlı çözüm

Tablo 19’da gösterge olarak ‘leğen’in düzanlamına baktığımızda; metal ya da plastikden yapılmış geniş kaptır. Yananlam açısından baktığımızda; içinde çamaşır, bulaşık yıkanılan yer veya çamaşır olarak değerlendirilebilir. Gösterge olarak kullanılan ‘çamaşır’ın düzanlamı; yıkanılması gereken iç ve dış giysilerdir ve yananlamı; kirlenme, yıkama ve temizlik anlamlarına gelir. Başka bir gösterge olan ‘ip’in düzanlamı; bir şeyi bağlamakta kullanılan bağ iken, yanalamı; çamaşırların kurutulmasında yardımcı olan malzemedir denilebilir. Gösterge olan ‘mandal’ın düzanlamına baktığımızda; ahşaptan, plastikten ya da metalden yapılmış hareketli parçadır, yanalamı ise; tutturma, koruma, sıkıştırma’yı ifade eder. ‘Çamaşır makinesi’ göstergesinin düzanlamı; elektrikle çalışan, kirli çamaşırları yıkamakta kullanılan makine iken, yananlamı; temizlik anlamına gelmektedir. Son gösterge olarak kullanılan ‘çamaşır kurutma makinesi’nin düzanlamı; elektrikle çalışan, temiz çamaşırları kurutulmada kullanılan makinedir. Yananlamı ise kolaylık ve hızlı çözüm anlamlarına gelebilir.

Kişi/Kahraman: Gelişen teknoloji ile birlikte üretilen araçlar birer kahraman konumundadır.

Uzam: Teknolojinin (çamaşır makinesinin ve çamaşır kurutma makinesinin) gelişimiyle ilgili olarak geçmişten günümüze kadar gelen süreç gösterilmeye çalışılmıştır.

Zaman: Resimde yer alan kesitler geçmiş ve gelecek hakkında fikir verebilmektedir. Resimde ağırlıklı olarak içinde bulunduğumuz zamana gönderme yapılmıştır.

2. Anlatsal Düzeyde Çözümleme: Öğrencilere verilen konu eşliğinde şu soru yöneltilmiştir; Sizler yaşadığımız dünyada insanların hayatlarını kolaylaştırmak için ne tür teknolojik araçlar geliştirmek isterdiniz? Bunu düşününüz ve dilediğiniz teknikle, size verilen resim kağıdı üzerine “Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji” konulu bir resim yapınız denmiştir. Resim 4’de çocuk insanların hayatlarını kolaylaştırabilecek araçları düşünerek resmetmeye çalışmıştır. Teknolojik gelişmelerin bir anda olmadığını zamana bağlı olarak gelişim gösterdiğini belirtmek istemiştir. Ayrıca, kendisi insanların hayatlarını kolaylaştırabilmek için günümüzde ne tür araç olması gerektiğini de belirtmiştir.

Anlambilimsel açıdan çözümlemesi yapılan çalışmanın başarı düzeyi Tablo 20 ve Tablo 21’de görülmektedir. Tablo 20’de Uygulama Kapsamındaki A-MSO -1 Kodlu Resmin yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili resim değerlendirme rubriği’nde görüldüğü gibi resimlerdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu uzmanlar tarafından %25 oranında orta ve iyi düzeyde başarılı ve %50 oranında çok iyi düzeyde başarılı olarak değerlendirilmiştir. Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili olarak konuya hakimiyet’in %50 oranında biraz başarılı ve iyi düzeyde başarılı, görsel olarak konunun tamamlanmış %50 oranında biraz başarılı ve iyi düzeyde başarılı, yaratıcılık düzeyinin %50 oranında biraz başarılı, resmin teknoloji temasını yansıtması %75 oranında iyi, resmin amaca ve konuya uygunluğu % 50 oranında biraz başarılı ve iyi düzeyde olduğu, özgünlük düzeyinin %50 oranında orta ve iyi, görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi % 50 orta ve iyi, resmin yaş grubuna uygunluğu %25 oranında biraz, orta, iyi ve çok iyi düzeyde başarılı, farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi %50 iyi ve resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu ise %50 oranında çok iyi düzeyde başarılı olarak değerlendirilmiştir.

Uzman değerlendirme sonucuna göre genel olarak bu çalışmanın anlambilimsel açıdan başarılı olduğu görülmektedir. Tablo 21’deki çizim teknikleri ile ilgili başarı ortalamasının ise genel olarak biraz başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo 20 ve 21 incelendiğinde resim 4’deki çalışmanın uzman görüşlerine göre başarı düzeyinin nasıl olduğu görülecektir. Genel olarak başarı düzeyinin biraz başarılı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo: 20. Uygulama Kapsamındaki A-MSO -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı										
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ											
B	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR		TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (1. Başarısız)	TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (2. Biraz Başarılı)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (3. Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)	% (4. İyi Düzeyde Başarılı)	Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)	% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)
1	Konuya hakimiyet	4	0	0	2	50	2	0	2	50	0	0
2	Görsel olarak konunun tamamlanması	4	0	0	2	50	0	0	2	50	0	0
3	Yaratıcılık düzeyi	4	0	0	2	50	1	25	1	25	0	0
4	Resmin teknoloji temasını yansıtmaması	4	0	0	1	25	1	25	3	75	0	0
5	Resmin amaca ve konuya uygunluğu	4	0	0	2	50	0	0	2	50	0	0
6	Özgünlük düzeyi	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0
7	Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0
8	Resmin yaş grubuna uygunluğu	4	0	0	1	25	1	25	1	25	1	25
9	Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi	4	0	0	0	0	1	25	2	50	1	25
10	Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu	4	0	0	0	0	1	25	1	25	2	50

Tablo: 21. Uygulama Kapsamındaki A-MSO -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (1. Başarısız)	TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (2. Biraz Başarılı)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (3. Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) + (GSÖ) + (P)	% (4. İyi Düzeyde Başarılı)	Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)	% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ											
A	ÇİZİM TEKNİKLERİ İLE İLGİLİ SORULAR											
1	Görsellerdeki oran ve orantı	4	1	25	2	50	0	0	1	25	0	0
2	Çizgilerin bütünlüğü	4	1	25	2	50	0	0	1	25	0	0
3	Perspektif	4	1	25	2	50	0	0	1	25	0	0
4	Çizimlerin anlaşılabilirliği	4	1	25	2	50	0	0	1	25	0	0
5	Renk uyumu	4	1	25	2	50	0	0	1	25	0	0
6	Resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0
7	Uygulanan teknikteki başarı	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0
8	Işık-gölge kullanımı	4	0	0	2	50	2	50	0	0	0	0
9	Farklı materyal kullanma düzeyi	4	0	0	0	0	1	25	2	50	1	25
10	Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi	4	2	50	0	0	0	0	2	50	0	0

a) İletişim Eksen (Gönderici-Nesne-Alıcı)

Çalışmada resmi yapan çocuk gönderici konumundadır, teknolojik imgeler nesne konumundadır, izleyiciler ya da resmi alımlayan kişi/kişiler ise alıcı durumundadır. Teknoloji insan yaşamının her anında bulunmaktadır.

b) İsteyim Eksen (Özne-Nesne)

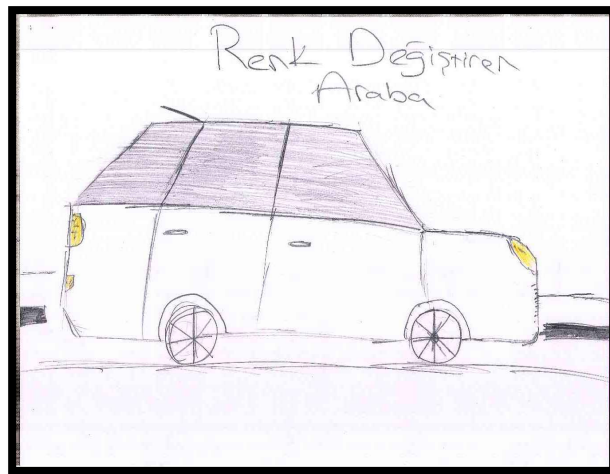
Çalışmayı yapan çocuk özne, teknolojik imgeler ise nesne konumundadır. Teknolojik araçlar insan yapımı ürünlerdir ve bu araçlar zamana bağlı olarak günün şartlarına göre geliştirilmelidir.

3. İzleksel Düzeyde Çözümleme

Çocuklar resimlerinde kendi iç dünyalarını katışıksız olarak resimleri aracılığıyla yansıtabilirler. Yaptıkları resimleri anlatma, açıklama eğilimleri vardır. Resim 4’de çocuk, kendi yaşantı sürecinde karşılaştığı, kullandığı ya da kullanma eğiliminde bulunduğu ve olmasını hayal ettiği araçları çizerek kendini ifade etmiştir. Çocuk, çalışmasında temel karşıtlıklar kullanmıştır. Bunlar; Eski-yeni, büyük-küçük, geçmiş-gelecek gibi kavramlardır. Burada eski-yeni karşıtlığıyla teknolojik araçların geldiği aşamayı göstermiştir. Büyük-küçük karşıtlığıyla elde yıkanan kıyafetlerin, çocuğun küçük çamaşır makinesi ve çamaşır kurutma makinesi gibi farklı büyüklükteki araçları göstermiştir, önce ve sonra karşıtlığı kullanılan teknolojik araçlarla belirtilmiştir. Dün insanlar elleriyle çamaşır yıkayıp ipe asarken bugün çamaşır makinesinin kirli çamaşırları yıkadığı ve daha sonra çamaşır kurutma makinesinde ıslak kıyafetlerin kurutulduğu anlatılmaktadır. Dün leğenin içinde elle yıkanılan ve elle ipe asılarak kurutulan kıyafetler varken bugün makinenin içinde yıkandığı ve makinenin içinde kurutulduğu vurgulanmaktadır.

3.2.5. İ-BO -1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi

1. Betisel Düzeyde Çözümleme: Resim 5’deki çalışmaya bakıldığında bir araba görünmektedir. Çocuk resim içerisinde kullandığı imgeyi yazı ile desteklemiş ve “Renk değiştiren araba” ifadesini kullanmıştır. Bu ifadenin olmaması durumunda resimde bulunan arabanın renk değiştiren türde bir araba olduğunu anlamak zor olurdu. Dolayısıyla çocuğun bakış açısına göre, yaşam sürecinde gelişen teknoloji ile birlikte hayatımızı kolaylaştıran araç resmedilmiştir.

Resim 5. Okul Kodu İ-BO -1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi.

Bu aracın renk değiştiren yerleri cam ve farlarıdır çünkü yalnız bu alanlarda renk uygulamasına yer verilmiştir. Resimde aracın dışında herhangi bir nesneye yer verilmemiştir. Büyük bir araç sayfanın tamamını kaplamıştır.

Kesitler: Resimde genel olarak şu kesitler bulunmaktadır; 1: Tekerlek, 2: Araba Farı, 3: Araba.

Tablo: 22. Okul Kodu İ-BO -1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler'in

Düzanlam ve Yananlamları

Gösterge	Düzanlam	Yananlam
Tekerlek	Taşıtlarda kullanılan, merkezinde bulunan bir eksenin çevresinde dönerek taşıtın yürümesini sağlayan, çember biçimli parça, teker.	İlerleme, yol alma, ulaşım
Araba Farı	Aydınlatmayı sağlayan araç.	Aydınlatma
Araba	Yolcu veya yük taşımak üzere tasarlanmış, motorlu ve tekerlekli kara ulaşım aracı.	Yolcu transferi, ulaşım.

Tablo 22'de “tekerlek”, “araba farı” ve “araba” göstergelerinin düzanlam ve yananlamları gösterilmiştir. Tekerlek; Taşıtlarda kullanılan, merkezinde bulunan bir eksenin çevresinde dönerek taşıtın yürümesini sağlayan, çember biçimli parça, teker. Yananlamı; İlerleme, yol alma, ulaşım olarak belirtilebilir. Kesit olarak kullanılan araba farının düzanlamı; aydınlatmayı sağlayan araç iken yananlamı ise; aydınlatma'ya gönderme yapmaktadır. Son kesit olan arabanın düzanlamı; yolcu veya yük taşımak üzere tasarlanmış, motorlu ve tekerlekli kara ulaşım aracıdır. Yananlamı ise; yolcu transferi ve ulaşım olarak belirtilebilir. Resimdeki araba bir teknolojik araçtır ve bu araçta bulunan her kesit söz konusu olan teknolojik aracın parçalarıdır.

Kişi/Kahraman: Gelişen teknoloji ile birlikte üretilen araçlar birer kahraman konumundadır.

Uzam: Teknolojinin gelişimiyle ilgili olarak geçmişten günümüze kadar gelen süreç gösterilmeye çalışılmıştır.

Zaman: Resimde yer alan araba, bugün ve gelecek hakkında fikir verebilmektedir. Resimde ağırlıklı olarak içinde bulunduğumuz zamana gönderme yapılmıştır.

2. Anlatısal Düzeyde Çözümleme: Öğrencilere verilen konu eşliğinde şu soru yöneltilmiştir; Sizler yaşadığımız dünyada insanların hayatlarını kolaylaştırmak için ne tür teknolojik araçlar geliştirmek isterdiniz? Bunu düşününüz ve dilediğiniz teknikle, size verilen resim kağıdı üzerine “Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji” konulu bir resim yapınız denmiştir. Resim 5’deki çalışmada çocuk insanların hayatlarını kolaylaştırabilecek renk değiştiren jeep biçimindeki otomobili düşünerek resmetmeye çalışmıştır. Normalde araba herkes tarafından bilinen bir araçtır. Ancak, çocuğun hayalinde sıradan bir araba değil, ihtiyaçlara cevap verebilecek ve birçok kişi tarafından tercih edilebilecek farklı özelliği ile renk değiştiren bir arabadır. Çizilenlerle anlatılmak istenenler arasında doğrudan bir ilişki kurmak mümkündür. yapılan resimle çocuğun düşünceleri arasında anlambilimsel açıdan bir tutarlılık vardır.

Anlambilimsel açıdan çözümlemesi yapılan çalışmanın başarı düzeyleri Tablo 23 ve Tablo 24’ de görülmektedir. Tablo 23’de Uygulama Kapsamındaki İ-BO -1 Kodlu Resmin çizim teknikleri ile ilgili resim değerlendirme rubriği bulunmaktadır. Resim incelendiğinde %50 oranında iyi düzeyde başarılı olduğu görülmektedir. Çizim tekniklerine uzman değerlendirmelerindeki en yüksek değerler açısından bakıldığında; görsellerdeki oran ve orantı %50 oranında orta düzeyde başarılı, çizgilerin bütünlüğü %50 orta düzeyde başarılı, perspektif %25 başarısız, biraz başarılı, orta ve iyi düzeyde başarılı olduğu, çizimlerinin anlaşılabilirliği %25 başarısız, biraz başarılı, orta ve iyi düzeyde başarılı olduğu, renk uyumu %25 başarısız, biraz başarılı, orta ve iyi düzeyde başarılı olduğu, resim kağıdındaki yüzeylerin değerlendirilmesi %50 orta düzeyde başarılı, uygulanan teknikteki başarı %50 orta düzeyde başarılı, ışık gölge kullanımı %50 başarısız ve orta düzeyde başarılı, farklı materyalleri kullanmadaki başarı düzeyinin %25 oranında çok iyi düzeyde başarılı, %50 oranında iyi düzeyde başarılı olduğu, farklı çizgi değerlerini kullanma düzeylerinin %50 oranında orta ve iyi düzeyde başarılı olduğu görülmektedir. Çizim teknikleriyle ilgili bu sonuç ayrıntılı incelendiğinde orta düzeyde bir başarı olduğu kısmen söylenebilir. Anlambilimsel çözümlemeye katkısı açısından bu sonuç anlamlı görünebilir fakat özellikle Tablo 24’teki yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili sonuçlar

Resimlerdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluk düzeyini uzman görüşleri açısından belirgin olarak ortaya koyabilmektedir.

Tablo:23. Uygulama Kapsamındaki İ-BO -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (1. Başarısız)	TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (2. Biraz Başarılı)	TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (3. Orta Düzeyde Başarılı)	TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (4. İyi Düzeyde Başarılı)	Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)		% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ																
A	ÇİZİM TEKNİKLERİ İLE İLGİLİ SORULAR																
1	Görsellerdeki oran ve orantı	4	1	25	0	0	2	50	1	25	0	0					
2	Çizgilerin bütünlüğü	4	1	25	0	0	2	50	1	25	0	0					
3	Perspektif	4	1	25	1	25	1	25	1	25	0	0					
4	Çizimlerin anlaşılabilirliği	4	1	25	1	25	1	25	1	25	0	0					
5	Renk uyumu	4	1	25	1	25	1	25	1	25	0	0					
6	Resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0					
7	Uygulanan teknikteki başarı	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0					
8	Işık-gölge kullanımı	4	2	50	0	0	2	50	0	0	0	0					
9	Farklı materyal kullanma düzeyi	4	0	0	0	0	1	25	2	50	1	25	2	50	1	25	
10	Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0					

Tablo 24’te yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili uzman değerlendirme sonuçları verilmiştir. Buna göre üst değerler açısından bakıldığında; konuya hakimiyet’in %50 oranında orta ve iyi, görsel olarak konunun tamamlanmış %50 oranında biraz başarılı ve iyi, yaratıcılık düzeyinin %50 oranında orta, resmin teknoloji temasını yansıtmaması %75 oranında iyi, resmin amaca ve konuya uygunluğu % 50 oranında biraz başarılı ve iyi, özgünlük düzeyinin %50 oranında orta ve iyi, görselleştirme tekniğinin uygunluk düzeyi % 50 orta, resmin yaş grubuna uygunluğu %25 oranında orta ve iyi, farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi %50 orta ve resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu ise %50 oranında çok başarılı

olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu sonuca göre İ-BO-1 kodlu resmi yapan çocuğun yaratıcı düşünme becerileri açısından resimdeki başarı düzeyinin orta ve üzerinde olduğu söylenebilir.

Tablo: 24. Uygulama Kapsamındaki İ-BO -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (1. Başarısız)		TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (2. Biraz Başarılı)		TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (3. Orta Düzeyde Başarılı)		TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (4. İyi Düzeyde Başarılı)		Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)		% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)	
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ		B	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR																		
1	Konuya hakimiyet	4	0	0	0	0	0	2	50	2	50	2	50	2	50	0	0	0	0	0	0	
2	Görsel olarak konunun tamamlanması	4	0	0	2	50	0	0	2	50	0	0	2	50	0	0	2	50	0	0	0	
3	Yaratıcılık düzeyi	4	0	0	1	25	2	50	1	25	2	50	1	25	2	50	0	0	0	0	0	
4	Resmin teknoloji temasını yansıtmaması	4	0	0	0	0	1	25	3	75	0	0	2	50	0	0	2	50	0	0	0	
5	Resmin amaca ve konuya uygunluğu	4	0	0	2	50	0	0	2	50	0	0	2	50	0	0	2	50	0	0	0	
6	Özgünlük düzeyi	4	0	0	0	0	2	50	2	50	2	50	2	50	0	0	2	50	0	0	0	
7	Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi	4	0	0	1	25	2	50	1	25	2	50	1	25	2	50	0	0	0	0	0	
8	Resmin yaş grubuna uygunluğu	4	0	0	0	0	1	25	1	25	1	25	1	25	25	0	1	25	25	0	0	
9	Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi	4	0	0	1	25	2	50	0	0	0	0	1	25	1	25	1	25	1	25	25	
10	Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu	4	0	0	0	0	1	25	1	25	1	25	1	25	2	50	1	25	2	50	50	

Bu bağlamda yukarıda genel olarak belirtildiği gibi çocukların resimleri ile iletişim kurmak istedikleri, yaratıcı özelliklerini resimlerine yansıtabildikleri, günümüz teknolojisinin gelişim düzeyini kavradıkları, teknolojik imgeleri resimlerinde yansıtabildikleri, yaptıkları resimlerle düşünceleri arasında anlambilimsel açıdan bir tutarlılık bulunduğu ve resimleriyle kendi iç dünyalarını anlatmak istedikleri belirtilebilir.

a) İletişim Ekseni (Gönderici-Nesne-Alıcı)

Çalışmada resmi yapan çocuk gönderici konumundadır, teknolojik imgeler nesne konumundadır, izleyiciler ya da resmi alımlayan kişi/kişiler ise alıcı durumundadır. Teknoloji insan yaşamının her anında bulunmaktadır.

b) İsteyim Ekseni (Özne-Nesne)

Çalışmayı yapan çocuk özne, teknolojik imgeler ise nesne konumundadır. Teknolojik araçlar insan yapımı ürünlerdir ve bu araçlar zamana bağlı olarak günün şartlarına göre geliştirilmelidir.

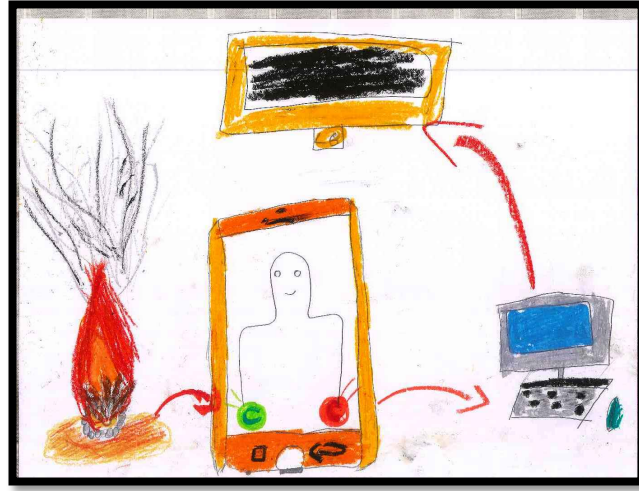
3. İzleksenel Düzeyde Çözümleme

Çocuklar resimlerinde kendi iç dünyalarını katıksız olarak resimleri aracılığıyla yansıtabilirler. Yaptıkları resimleri anlatma, açıklama eğilimleri vardır. Resim 5’de çocuk, kendi yaşantı sürecinde karşılaştığı, kullandığı ya da kullanma eğiliminde bulunduğu ve olmasını hayal ettiği renk değiştiren otomobil çizerek kendini ifade etmiştir. Çocuk çalışmasında temel karşıtlıklar kullanmamıştır. Gelecek deki hayalini belirtilmiştir. Bugün renk değiştiren otomobilin olacağının mesajını vermiştir. Dün ulaşım araçları yaygın değilken bugün uzay teknolojisi ile ilgilenilmektedir.

3.2.6. C-TİO -1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi

1. Betisel Düzeyde Çözümleme: Resim 6’daki çalışmaya bakıldığında geçmiş ve gelecek arasında bağ kuran, süreci anlatan bir resim görünmektedir. Geçmişten geleceğe insanların hayatı boyunca karşılaştıkları ya da karşılaşılabilecekleri teknolojik araçlar gösterilmiştir. Teknolojik ürünler resimde gelişim sırasına göre resmedilmeye çalışılmıştır. Sırayla, gaz lambası, telefon, bilgisayar ve televizyon gibi araçları resmedilmiştir. Bu araçlar insan hayatını kolaylaştıran ürünlerdir. Resimde bu sıralamanın dışında herhangi bir nesneye yer verilmemiştir. Ok işaretiyle gösterilen sıralamada bir döngü vurgulanmak istenmiştir. Bu döngü teknolojik aletlerin sonunun olmadığını, gelişimin sürekli olduğunu göstermektedir.

Kesitler: Resimde genel olarak şu kesitler bulunmaktadır; 1: Gaz Lambası, 2: Telefon, 3: Bilgisayar, 4: Televizyon.

Resim 6. Okul Kodu C-TİÖ -1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi.

Tablo: 25. Okul Kodu: C-TİÖ -1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler'in Düzenlam ve Yananlamları

Gösterge	Düzenlam	Yananlam
Gaz lambası	Cam ve metalden yapılmış, ışık veren araç.	Eski dönemlerde aydınlatma.
Telefon	Birbirinden uzak yerlerde bulunan kişiler ve düzenekler arasında bilgi alışverişini sağlayan elektrikli ses alıp verme aygıtıdır.	İletişim, haberleşme, görüşme
Bilgisayar	Çok sayıda mantıksal ve aritmetiksel işlemlerden oluşan bir işi çok kısa sürede yapıp sonuçlandırabilen aygıt.	Yapay zeka, bilgi kaydı, işlem, tasarım, modern teknoloji.
Televizyon	Hareketli görüntülerin sesle birlikte elektrik sinyaline dönüştürülerek bir alıcıya iletilmesi ve alıcıda yeniden ses ve görüntüye dönüştürülmesini sağlayan araç, ya da başka bir ifadeyle; Sabit veya hareketli cisimlerin, kalıcı olmayan görüntülerinin elektrik yoluyla uzağa iletimi işlevlerini yerine getiren aygıttır.	Haber, medya, iletişim, kültür, görüntü.

Tablo 25' de gösterge olarak gaz lambasının düzenlamına bakıldığında; Cam ve metalden yapılmış, ışık veren araç olarak değerlendirebiliriz. Yananlamı; eski dönemlerde aydınlatma'yı ifade eder. Telefonun göstergesinin düzenlamı; birbirinden uzak yerlerde bulunan kişiler ve düzenekler arasında bilgi alışverişini

sağlayan elektrikli ses alıp verme aygıtıdır, yananlamı ise; İletişim, haberleşme, görüşme'dir denilebilir. Diğer gösterge olan bilgisayarın düzenlamı; çok sayıda mantıksal ve aritmetiksel işlemlerden oluşan bir işi çok kısa sürede yapıp sonuçlandırabilen aygıttır. Yananlamı; Yapay zeka, bilgi kaydı, işlem, tasarım, modern teknoloji olarak ifade edilebilir. Son gösterge olan televizyonun düzenlamı; hareketli görüntülerin sesle birlikte elektrik sinyaline dönüştürülerek bir alıcıya iletilmesi ve alıcıda yeniden ses ve görüntüye dönüştürülmesini sağlayan araç, ya da başka bir ifadeyle; Sabit veya hareketli cisimlerin, kalıcı olmayan görüntülerinin elektrik yoluyla uzağa iletimi işlevlerini yerine getiren aygıttır. Yananlamı ise; haber, medya, iletişim, kültür ve görüntü olarak belirtilebilir. Tüm bu göstergelerin tamamına bütün olarak bakıldığında çocukların çizmeye eğilimli oldukları teknolojik imgeler olduğu söylenebilir.

Kişi/Kahraman: Gelişen teknoloji ile birlikte üretilen araçlar birer kahraman konumundadır.

Uzam: Teknolojinin gelişimiyle ilgili olarak geçmişten günümüze kadar gelen süreç gösterilmeye çalışılmıştır.

Zaman: Resimde yer alan kesitler dün, bugün ve gelecek hakkında fikir verebilmektedir. Resimde ağırlıklı olarak içinde bulunduğumuz zamana gönderme yapılmıştır.

2. Anlatısal Düzeyde Çözümleme: Resim 6'daki çalışmada çocuk, insanların hayatlarını kolaylaştırabilecek araçları düşünerek resmetmeye çalışmıştır. Teknolojik araçlar olmadığında yine iletişimin kurulduğu ve zamana bağlı olarak gelişim gösterdiğini belirtmiştir. Ayrıca, kendisi sürekli araçların yenilendiğini, geliştiğini insanların hayatlarını kolaylaştırabildiğini ve günümüzde ne tür araçların olduğunun altını çizmiştir. Resmin görsel iletişim boyutu, yaratıcı özellikleri, günümüz teknolojisine bakış açıları, teknolojik imgeleri resimlerinde yansıtabilme durumu, resimlerdeki anlambilimsel tutarlılık, anlatılmak istenen mesaj gibi durumlar yapılan incelemede çizim teknikleri ve yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili olarak alınan uzman görüşlerine bakılarak değerlendirilmiştir.

Anlambilimsel açıdan çözümlemesi yapılan çalışmanın başarı düzeyleri Tablo 26 ve Tablo 27'de görülmektedir. Tablo 26'da Uygulama Kapsamındaki C-TİO -1 Kodlu Resmin çizim teknikleri ile ilgili resim değerlendirme rubriği verilmiştir.

Çizim tekniklerine, uzman değerlendirmelerindeki en yüksek değerler açısından bakıldığında; görsellerdeki oran ve orantının %50 oranında başarısız olduğu, çizgilerin bütünlüğünün %50 oranında başarısız olduğu, perspektifin %50 oranında başarısız olduğu, çizimlerinin anlaşılabilirliğinin %50 oranında başarısız olduğu, renk uyumunun %50 oranında başarısız olduğu, resim kağıdındaki yüzeylerin değerlendirilmesinin %50 oranında başarısız olduğu, uygulanan teknikteki başarının %50 oranında başarısız olduğu, ışık gölge kullanımının %50 oranında başarısız olduğu, farklı materyalleri kullanmadaki başarı düzeyinin %25 oranında biraz başarılı, orta düzeyde başarılı ve çok iyi düzeyde başarılı ve farklı çizgi değerlerini kullanma düzeylerinin %50 oranında orta ve iyi düzeyde başarılı olduğu görülmektedir. Çizim teknikleriyle ilgili bu sonuç ayrıntılı incelendiğinde genel olarak başarı oranının düşük olduğu söylenebilir.

Tablo: 26. Uygulama Kapsamındaki C-TİO -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (1. Başarısız)		TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (2. Biraz Başarılı)		TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (3. Orta Düzeyde Başarılı)		TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (4. İyi Düzeyde Başarılı)		TOPLAM (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)		% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)	
A	ÇİZİM TEKNİKLERİ İLE İLGİLİ SORULAR																					
1	Görsellerdeki oran ve orantı	4	2	50	1	25	1	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2	Çizgilerin bütünlüğü	4	2	50	1	25	1	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3	Perspektif	4	2	50	1	25	1	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
4	Çizimlerin anlaşılabilirliği	4	2	50	1	25	1	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
5	Renk uyumu	4	2	50	1	25	1	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
6	Resim kağıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi	4	2	50	1	25	1	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
7	Uygulanan teknikteki başarı	4	2	50	1	25	1	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
8	Işık-gölge kullanımı	4	2	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
9	Farklı materyal kullanma düzeyi	4	0	0	1	25	1	25	0	0	1	25	0	0	1	25	0	0	1	25	25	
10	Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi	4	0	0	0	0	0	2	50	2	50	2	50	0	0	0	0	0	0	0	0	

Tablo 27’de C-TİO-1 kodlu resmin yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili uzman değerlendirme sonuçları verilmiştir. Buna göre C-TİO-1 resmine üst değerler açısından bakıldığında; konuya hakimiyet’in %50 oranında biraz ve orta düzeyde başarılı olduğu, görsel olarak konunun tamamlanışının %50 oranında biraz ve orta düzeyde başarılı olduğu, yaratıcılık düzeyinin %50 oranında orta düzeyde olduğu, resmin teknoloji temasını yansıtması %75 oranında biraz başarılı olduğu, resmin amaca ve konuya uygunluğu % 50 oranında biraz başarılı ve iyi düzeyde olduğu, özgünlük düzeyinin %50 oranında orta ve iyi düzeyde olduğu, görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyinin % 50 oranında orta düzeyde başarılı olduğu, resmin yaş grubuna uygunluğunun %25 oranında orta ve iyi düzeyde başarılı olduğu, farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyinin %50 oranında iyi düzeyde olduğu ve resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğunun ise %50 oranında çok iyi düzeyde başarılı olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu sonuca göre C-TİO-1 kodlu resmi yapan çocuğun yaratıcı düşünme becerileri açısından resimdeki başarı düzeyinin genel olarak düşük olduğu söylenebilir.

Tablo: 27. Uygulama Kapsamındaki C-TİO -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (1. Başarısız)		TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (2. Biraz Başarılı)		TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (3. Orta Düzeyde Başarılı)		TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (4. İyi Düzeyde Başarılı)		Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)		% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)	
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ		B	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR																		
1	Konuya hakimiyet	4	0	0	2	50	2	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2	Görsel olarak konunun tamamlanması	4	0	0	2	50	2	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3	Yaratıcılık düzeyi	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
4	Resmin teknoloji temasını yansıtması	4	0	0	3	75	1	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
5	Resmin amaca ve konuya uygunluğu	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
6	Özgünlük düzeyi	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
7	Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
8	Resmin yaş grubuna uygunluğu	4	0	0	0	0	1	25	1	25	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
9	Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi	4	0	0	0	0	1	25	2	50	1	25	25	0	0	0	0	0	0	0	0	
10	Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu	4	0	0	0	0	1	25	1	25	2	50	1	25	2	50	1	25	2	50	50	

Tablo 26 ve 27 incelendiğinde Resim 6'daki C-TİO -1 kodlu çalışmanın uzman görüşlerine göre başarı düzeyinin genel olarak düşük olduğu söylenebilir. Bu bağlamda C-TİO -1 kodlu çocuk resminin çizim teknikleri ve yaratıcı düşünme becerileri açısından tutarlı bir ilişki bulunduğu ancak sonucun beklenen düzeyde olmadığı görülmüştür.

a) İletişim Eksen (Gönderici-Nesne-Alıcı)

Çalışmada resmi yapan çocuk gönderici konumundadır, teknolojik imgeler nesne konumundadır, izleyiciler ya da resmi alımlayan kişi/kişiler ise alıcı durumundadır. Teknoloji insan yaşamının her anında bulunmaktadır

b) İsteyim Eksen (Özne-Nesne)

Çalışmayı yapan çocuk özne, teknolojik imgeler ise nesne konumundadır. Teknolojik araçlar insan yapımı ürünlerdir ve bu araçlar zamana bağlı olarak günün şartlarına göre geliştirilmelidir.

3. İzleksel Düzeyde Çözümleme

Çocuklar resimlerinde kendi iç dünyalarını katışıksız olarak resimleri aracılığıyla yansıtabilirler. Yaptıkları resimleri anlatma, açıklama eğilimleri vardır. Resim 6'da çocuk, kendi yaşantı sürecinde karşılaştığı, kullandığı ya da kullanma eğiliminde bulunduğu ve olmasını hayal ettiği araçları çizerek kendini ifade etmiştir. Çocuk çalışmasında temel karşıtlıklar kullanmıştır. Bunlar; Eski-yeni, büyük-küçük, hızlı-yavaş ve geçmiş-gelecek gibi kavramlardır. Burada eski-yeni karşıtlığıyla teknolojik araçların geldiği aşamayı göstermiştir. Büyük-küçük karşıtlığıyla telefon, bilgisayar ve gaz lambası gibi farklı büyüklükteki araçları göstermiştir, hızlı-yavaş karşıtlığı ile teknolojik araçlar arasındaki ilişki durumu vurgulanmıştır, geçmiş ve gelecek karşıtlığı kullanılan teknolojik araçlarla belirtilmiştir. Dün insanlık gaz lambası kullanıyorken bugün telefon, bilgisayar ve televizyon kullanmaktadır.

3.2.7. İ-BSM -1 Kodlu Çocuk Resminin Semantik Çözümlemesi

1. Betisel Düzeyde Çözümleme: Resim 7'deki çalışmaya bakıldığında ikiye ayrılmış bir resim görünmektedir. Resmin sol yanında bir kır evi bulunmaktadır. Bu evin yanında ağaç ve çevrede bulunan aile bireyleri dikkat çekmektedir. Genel olarak kır evinin etrafı yeşildir. Resmin sağ tarafında ise kentleşme ile ilgili olarak yükselen binalar dikkatimizi çekmektedir. Öte yandan ön kısımda resmedilmiş bir otomobil

bulunmaktadır. Bu bölümde doğa yeşil değildir. Çocuk, resminde kır yaşamı ile kent yaşamı arasında bağlantı kurmaya çalışmıştır. Kır evinde temiz hava, bol güneş, yeşil doğa varken kent yaşamında araba, yol ve binalar dışında yeşil alana yer verilmemiştir. Normal şartlarda kentte kırsal yaşama göre daha fazla insan bulunmasına rağmen şehir görüntüsü içerisinde hiçbir figüre yer verilmemiştir, Tüm insanların ya evlerinin içerisinde ya da iş yerlerinde kapalı mekanlarda olduğunu düşünmüş olabilir. Yaşam sürecinde gelişen teknoloji ile birlikte hayatımızı kolaylaştırmanın yanı sıra insanları mutsuz ettiği, tek katlı evlerin ve ağaçların yok oluşunu resimde resmedilmiştir. Teknolojik ürünler gelişim sırasına göre resmedilmeye çalışılmıştır. Sırayla, ev, ağaç, aile, araba, yüksek binalar resmedilmiştir. Resim kağıdının tamamı kullanılıp boyama kalemleriyle renklendirilmiştir. Kıvrılarak ilerleyen ortadaki çizgi yeşilliğin azaldığı yerine teknolojik araçların ve yüksek binaların kapladığı görülmektedir. Bu durum insanların mutsuzluğuna ifade edebilir, ya da teknolojinin sonu yok, gelişim sürekli olacaktır mesajını içerebilir.

Kesitler: Resimde genel olarak şu kesitler bulunmaktadır; 1: Ev, 2: Ağaç, 3: Aile, 4: Araba, 5:Yüksek Binalar

Resim 7. Okul Kodu İ-BSM -1 olan 14 yaş grubu çocuk resmi.

Tablo: 28. Okul Kodu İ-BSM -1 Olan 14 Yaş Grubu Çocuk Resmindeki Kesitler'in Düzanlam ve Yananlamları

Gösterge	Düzanlam	Yananlam
Ev	Bir ailenin oturduğu, içinde yaşadığı yer, konut	Yaşam
Ağaç	Gövdesi kereste ya da odun olmaya elverişli, dallı budaklı gövdesi yüksekliklere ulaşan, uzun ömürlü bitki.	Doğa, Temiz hava
Aile	Aralarında evlilik ve kan bağı bulunan, koca, karı, çocuklar, kardeşler vb.nin oluşturduğu, toplum içindeki en küçük bütün.	Topluluk, Huzur ve güven
Araba	İki, dört veya daha fazla tekerlekli, hayvan ya da motor gücüyle ilerleyen, yol alan, ulaşımda kullanılan taşıt.	Ulaşım
Yüksek Binalar	Ev ya da iş yeri olarak kullanılan, çelik ve beton gibi malzemelerden yapılan yüksek katlı yapılar.	Toplu yaşam, Kent, Şehir, Daire

Tablo 28 incelendiğinde 5 farklı gösterge görülecektir. Genel olarak bakıldığında “Ev” göstergesinin düzanlamının “bir ailenin oturduğu, içinde yaşadığı yer, konut” olduğu, yananlamının da; “yaşam” olduğunu söylemek mümkündür. “Ağaç”ın düzanlamı; “gövdesi kereste ya da odun olmaya elverişli, dallı budaklı gövdesi yüksekliklere ulaşan, uzun ömürlü bitki”, yananlamı; “doğa, temiz hava”, “Aile” göstergesinin düzanlamı; “aralarında evlilik ve kan bağı bulunan, koca, karı, çocuklar, kardeşler vb.nin oluşturduğu, toplum içindeki en küçük bütün”, yananlamı; “topluluk, huzur ve güven”, “Araba” göstergesinin düzanlamı; “iki, dört veya daha fazla tekerlekli, hayvan ya da motor gücüyle ilerleyen, yol alan, ulaşımda kullanılan taşıt.”, yananlamı; “ulaşım”, “Yüksek Binalar” göstergesinin düzanlamı; “ev ya da iş yeri olarak kullanılan, çelik ve beton gibi malzemelerden yapılan yüksek katlı yapılar”, yananlamı “toplu yaşam, kent, şehir, daire” olarak belirtilebilir. Resimde çizilen görsellerin, çocukların çizmeye eğilimli oldukları teknolojik ya da doğal yaşamla ilgili imgeler olduğu söylenebilir.

Kişi/Kahraman: Gelişen teknoloji ile birlikte üretilen araçlar birer kahraman konumundadır.

Uzam: Teknolojinin gelişimiyle ilgili olarak geçmişten günümüze kadar gelen süreç gösterilmeye çalışılmıştır.

Zaman: Resimde yer alan kesitler dün, bugün ve gelecek hakkında fikir verebilmektedir. Resimde ağırlıklı olarak içinde bulunduğumuz zamana gönderme yapılmıştır.

2. Anlatısal Düzeyde Çözümleme: Öğrencilere verilen konu eşliğinde şu soru yöneltilmiştir; Sizler yaşadığımız dünyada insanların hayatlarını kolaylaştırmak için ne tür teknolojik araçlar geliştirmek isterdiniz? Bunu düşününüz ve dilediğiniz teknikle, size verilen resim kağıdı üzerine “Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji” konulu bir resim yapınız denmiştir. Resim 7’deki çalışmada çocuk, insanların hayatlarını kolaylaştırabilmek için yüksek binalar, arabalar vb. yaptıklarını belirtirken, diğer taraftan doğaya zarar verdiklerini, yeşil doğaya zarar verdiklerini, doğal yaşam alanlarını kısıtladıklarını belirtmek istemiştir. Öte yandan gelecekte tamamen insan hayatını yeni modern binaların kaplayabileceğini, birçok insanın ulaşım için araç sahibi olacağını, ancak, temiz bir doğadan, huzurlu bir yaşamdan mahrum kalabileceklerini anlatmak istemiştir. Diğer görsellerde de belirtildiği gibi, anlatısal düzeyde çocuk resmini çözümleyebilmek için şu sorulara yanıt aramak gerekir; Bu çocuk resminin görsel iletişim boyutu nedir?, Çocuk yaratıcı özelliklerini resmine yansıtabilmiş mi?, Günümüz teknolojisine hangi gözle bakabiliyor?, Teknolojik imgeleri yaptığı resminde bize yansıtabilmiş mi?, Yaptığı resimle düşünceleri arasında anlambilimsel açıdan bir tutarlılık varmı?, çocuk yaptığı bu resimle aslında ne demek istiyor?. Bu soruların cevabı yapılan araştırmada çizim teknikleri ve yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili olarak alınan uzman görüşlerine bakılarak daha anlamlı bir şekilde açıklanabilir.

Anlambilimsel açıdan çözümlemesi yapılan çalışmanın başarı düzeyi Tablo 29 ve Tablo 30’da görülmektedir. Tablo 29’da Uygulama Kapsamındaki İ-BSM -1 Kodlu Resmin çizim teknikleri ile ilgili resim değerlendirme rubriği verilmiştir. Çizim tekniklerine, uzman değerlendirmelerindeki en yüksek değerler açısından bakıldığında; görsellerdeki oran ve orantının %50 oranında iyi düzeyde olduğu, çizgilerin bütünlüğünün %50 oranında orta ve iyi düzeyde olduğu, perspektifin %50

oranında iyi ve çok iyi düzeyde olduğu, çizimlerinin anlaşılabilirliğinin %50 oranında iyi ve çok iyi düzeyde olduğu, renk uyumunun %50 oranında orta ve iyi düzeyde olduğu, resim kağıdındaki yüzeylerin değerlendirilmesinin %50 oranında iyi ve çok iyi düzeyde olduğu, uygulanan teknikteki başarının %50 oranında iyi ve çok iyi düzeyde olduğu, ışık gölge kullanımının %50 oranında iyi ve çok iyi düzeyde olduğu, farklı materyalleri kullanmadaki başarı düzeyinin %50 oranında iyi ve çok iyi düzeyde olduğu, farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyinin %50 oranında orta ve iyi düzeyde başarılı olduğu görülmektedir. Çizim teknikleriyle ilgili bu sonuç ayrıntılı incelendiğinde genel olarak başarı oranının iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo: 29. Uygulama Kapsamındaki İ-BSM -1 Kodlu Resmin Çizim Teknikleri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	A	ÇİZİM TEKNİKLERİ İLE İLGİLİ SORULAR	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (1. Başarısız)		TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (2. Biraz Başarılı)		TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (3. Orta Düzeyde Başarılı)		TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		% (4. İyi Düzeyde Başarılı)		Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)		% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)	
1	Görsellerdeki oran ve orantı	4	0	0	0	0	1	25	2	50	1	25													
2	Çizgilerin bütünlüğü	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0													
3	Perspektif	4	0	0	0	0	0	0	2	50	2	50													
4	Çizimlerin anlaşılabilirliği	4	0	0	0	0	0	0	2	50	2	50													
5	Renk uyumu	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0													
6	Resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi	4	0	0	0	0	0	0	2	50	2	50													
7	Uygulanan teknikteki başarı	4	0	0	0	0	0	0	2	50	2	50													
8	Işık-gölge kullanımı	4	0	0	0	0	0	0	2	50	2	50													
9	Farklı materyal kullanma düzeyi	4	0	0	0	0	0	0	2	50	2	50													
10	Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0													

Tablo 30’da İ-BSM-1 kodlu resmin yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili uzman değerlendirme sonuçları verilmiştir. Buna göre İ-BSM-1 kodlu resme üst değerler

açısından ilgili kriterlere bakıldığında; konuya hakimiyet'in %50 oranında orta ve iyi düzeyde başarılı olduğu, görsel olarak konunun tamamlanışının %50 oranında orta ve iyi düzeyde başarılı olduğu,, yaratıcılık düzeyinin %50 oranında orta düzeyde olduğu, resmin teknoloji temasını yansıtması %75 oranında iyi düzeyde olduğu, resmin amaca ve konuya uygunluğunun % 50 oranında orta ve iyi düzeyde başarılı olduğu, özgünlük düzeyinin %50 oranında orta ve iyi düzeyde olduğu, görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyinin % 50 oranında orta düzeyde başarılı olduğu, resmin yaş grubuna uygunluğunun %25 oranında orta ve iyi düzeyde başarılı olduğu, farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyinin %50 oranında iyi düzeyde olduğu ve resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğunun ise %50 oranında çok iyi düzeyde başarılı olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu sonuca göre İ-BSM-1 kodlu resmi yapan çocuğun yaratıcı düşünme becerileri açısından resimdeki başarı düzeyinin genel olarak orta ve iyi düzeyde başarılı olduğu söylenebilir.

Tablo: 30. Uygulama Kapsamındaki İ-BSM -1 Kodlu Resmin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Resim Değerlendirme Rubriği

	DEĞERLENDİRME YAPAN UZMANLAR	Tüm Uzmanların Değerlendirme Sayısı	TOPLAM (1) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		TOPLAM (2) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		TOPLAM (3) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		TOPLAM (4) (GSF) + (EFGSEB) +(GSÖ) + (P)		Toplam (5) (GSF)+(EFGSEB)+(GSÖ)+(P)	
	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ		% (1. Başarısız)	% (2. Biraz Başarılı)	% (3. Orta Düzeyde Başarılı)	% (4. İyi Düzeyde Başarılı)	% (5. Çok İyi Düzeyde Başarılı)					
B	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR											
1	Konuya hakimiyet	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0
2	Görsel olarak konunun tamamlanması	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0
3	Yaratıcılık düzeyi	4	0	0	0	0	2	50	1	25	1	25
4	Resmin teknoloji temasını yansıtması	4	0	0	0	0	0	0	3	75	1	25
5	Resmin amaca ve konuya uygunluğu	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0
6	Özgünlük düzeyi	4	0	0	0	0	2	50	2	50	0	0
7	Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi	4	0	0	1	25	2	50	1	25	0	0
8	Resmin yaş grubuna uygunluğu	4	0	0	0	0	1	25	1	25	25	0
9	Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi	4	0	0	0	0	1	25	2	50	1	25
10	Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu	4	0	0	0	0	1	25	1	25	2	50

İ-BSM-1 kodlu çocuk resmi için, çizim teknikleri ve yaratıcı düşünme becerileri açısından yapılan değerlendirme sonuçlarına göre, görselleştirme yöntemindeki uygunluk düzeyi de dikkate alınarak görsel iletişim boyutunun orta düzeyde başarılı olduğu, yaratıcı özelliklerin resme orta düzeyde yansıtılabildiği, günümüz teknolojisine gerçekçi bir gözle bakabildiği, teknolojik imgeleri yaptığı resimde bize iyi düzeyde aktarabildiği, yaptığı resimle düşünceleri arasında anlambilimsel açıdan bir tutarlılık olduğu, çocuk yaptığı bu resimde aslında teknolojinin insan hayatına olumlu katkılar sağlamakla beraber yaşanabilecek doğal yaşam alanlarının azalması nedeniyle zarar verebileceğini, dolayısıyla insanı mutsuz edebileceğini de belirtmek istemiştir denilebilir.

Yapılan tüm değerlendirmeler sonucuna göre, çocukların resimleriyle iletişim kurmak istedikleri, yaratıcı özelliklerini resimlerine yansıtabildikleri, günümüz teknolojisinin gelişim düzeyini kavradıkları, teknolojik imgeleri resimlerinde yansıtabildikleri, yaptıkları resimlerle düşünceleri arasında anlambilimsel açıdan bir tutarlılık bulunduğu ve resimleriyle kendi iç dünyalarını anlatmak istedikleri anlaşılmaktadır.

a) İletişim Eksen (Gönderici-Nesne-Alıcı)

Çalışmada resmi yapan çocuk gönderici konumundadır, teknolojik imgeler nesne konumundadır, izleyiciler ya da resmi alımlayan kişi/kişiler ise alıcı durumundadır. Teknoloji insan yaşamının her anında bulunmaktadır.

b) İsteyim Eksen (Özne-Nesne)

Çalışmayı yapan çocuk özne, teknolojik imgeler ise nesne konumundadır. Teknolojik araçlar insan yapımı ürünlerdir ve bu araçlar zamana bağlı olarak günün şartlarına göre geliştirilmelidir.

3. İzleksel Düzeyde Çözümleme

Çocuklar resimlerinde kendi iç dünyalarını katışıksız olarak resimleri aracılığıyla yansıtabilirler. Yaptıkları resimleri anlatma, açıklama eğilimleri vardır. Resim 7’de çocuk, kendi yaşantı sürecinde karşılaştığı, kullandığı ya da kullanma eğiliminde bulunduğu ve olmasını hayal ettiği durumu verilen konu açısından çizerek kendini ifade etmiştir. Çocuk çalışmasında temel karşıtlıklar kullanmıştır. Bunlar; Eski-yeni, büyük-küçük, hızlı-yavaş ve geçmiş-gelecek gibi kavramlardır. Burada eski-yeni karşıtlığıyla teknolojik araçların geldiği aşamayı göstermiştir. Büyük-

küçük karşıtlığıyla tek katlı evlerle apartmanlar gibi farklı büyüklükteki yapıları göstermeye çalışmıştır, hızlı-yavaş karşıtlığı ile teknolojik araçlar arasındaki ilişki durumu vurgulanmıştır, geçmiş ve gelecek karşıtlığı ile teknolojinin öncesi ve sonrası arasında bağ kurulmaya çalışılmıştır. Önceden her yerin yeşil olduğu, doğal yaşam alanlarının bulunduğu, insanların daha mutlu olduğu belirtilirken bugün yüksek binaların ağırlıklı olarak kullanıldığı, yeşil alanların azaldığı, doğal yaşam alanlarından kent yaşamına geçildiği, ulaşımında motorlu taşıtların kullanıldığı ve insanların teknolojiye rağmen mutsuz olabileceğini vurgulamak istemiştir.

İzleksel düzeyin, betisel ve anlatısal düzeyin ve anlamın yüzeysel boyutunun ötesinde derinlerde yatan boyutu ile ilgili olduğu daha önce belirtilmiştir. Dolayısıyla bu düzey göstergebilimsel çözümlemenin son aşamasıdır. Anlamın derinlerinde yatan değerlere ulaşıldığı izleksel düzey çözümlemelerinde soyut aşamalar söz konusudur. Göstergebilimci bir metni ya da bir çalışmayı çözümlerken en alt düzeyden zirveye doğru giden düzey süreçlerini izlemektedir. Anlatının soyutlaşması, anlatının çözümleme sürecini zorlaştıran bir etkidir. Yani, anlatının derinlerinde yatan yananlamsal boyutun ortaya çıkartılmasında betisel ve anlatısal düzeyde elde edilen doneler çıkış noktası görevi üstlenmektedir. İzleksel düzeyde, önceki iki düzeyde elde edilen değerlerin gösterdiklerinin ötesinde göstermek istedikleri ortaya çıkartılır. Biçimden ziyade içeriğin ön planda olduğu bu aşamada ele alınan anlambirimciklerinin kendi aralarındaki ilişkilerden yola çıkarak nihai anlamsal boyuta ulaşılır. Bu bakış açısına göre araştırma kapsamında değerlendirmesi yapılan resimlerde parça-bütün ilişkisi dikkate alınırken biçimin ötesindeki derinlerde yatan yananlamsal boyutları ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. İ-BSM-1 kodlu resimde çocuk, “Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji” konulu bir çalışma yaparken teknolojinin insanların hayatlarını kolaylaştırıcı boyutunu irdelemiş ancak, derinlerde yatan yananlamsal boyutu ön plana çıkararak insanların hayatlarını kolaylaştıran teknolojinin aynı zamanda nasıl zarar verebildiğini de dolaylı olarak aktarmak durumunda olmuştur.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölüm de, araştırmanın bulgularına dayanarak sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

4.1 Sonuç

Yaratıcılık olarak adlandırılan duruma kendi içerisinde farklı derece ve boyutlarda rastlanabilmektedir. Yaratıcılık, insanın doğumuyla birlikte gelen bir özelliktir. Çocuk, ilk yaşlarından itibaren bilgi unsurunu yaratıcı bir biçimde planlamaya başlar. Yaratıcı kişiyi, ortada bulunan bir sorunu çözümleyebilecek bilgi, yetenek ve tecrübeye sahip olan birey olarak tanımlamak mümkündür. Çocukların yaratıcılık seviyeleri yaş guruplarına göre farklı düzeyde olabilir. Bunun yanında çocukların bilgi ve beceri düzeyleri yetişkin insanlar kadar olamasa da yetişkinler kadar yaratıcı kişilik özelliğine sahip olmaları mümkündür. Çocuklar dile getiremedikleri iç dünyalarını bizlere resim aracılığı ile aktarabilirler. Çocuklarda resim, onların duygu ve düşüncelerinin algısal yansıması olarak nitelendirildiğinde bu alanda inceleme yapmanın önemi ortaya çıkmaktadır.

Çocukların dünyasında küçük yaşlardan itibaren resim önemli bir yer kaplamaktadır. Resim, yalnızca bireysel gelişiminde değil, bunun yanında sosyal çevrenin çocuk üzerinde bıraktığı etkinin araştırılmasında ve anlamlandırılmasında da önemli bir yere sahiptir.

Bu alandaki araştırmalardan kazanılan bulgulara göre “Yaşadığımız Çevre ve İnsan Yaşamına Kolaylık Sağlayan Teknoloji” Konulu çocuk resimlerinin beklenen başarı düzeyine erişemediği, çocukların teknolojik öğeleri resmetmekte zorlandıkları anlaşılmaktadır. Araştırma ile ortaya çıkan bu değerlendirmede özellikle teknoloji unsurları ön planda bulundurulduğundan tüm resim etkinlikleri için geçerli olabilecek bir durum olarak değerlendirilmemelidir. Çocuk resimlerinde başarı seviyesi, konulara göre farklılık gösterebildiği gibi yaş guruplarına göre de farklılık gösterebilmektedir. Ergenlik döneminde bulunan 14 yaş grubu çocuklardan teknolojik imgeleri bilinçli olarak çizmeleri beklenmektedir. Çünkü daha okul öncesi dönemde dahi çocukta düşünce gelişebilmekte ve imgelem gücü artabilmektedir. Ergenlik döneminin önemli evrelerinden biri bilişsel gelişim aşamasıdır. Her yaş grubunun kendine has bilişsel ve duyuşsal gelişimleri vardır. Bu yaş grubunun

özellikle bilişsel ve duyuşsal tutumlarında belirli bir düzen ve süreklilik olması beklenmektedir.

Araştırma sonucunda, çalışma kapsamındaki özel okullar ile bilim sanat merkezlerindeki çocukların çizdiği resimlerde araştırma alanındaki diğer okullara göre farkedilebilir bir seviyede daha anlamlı sonuçlar elde edildiği gözlemlenmiştir. Çocukların çizdikleri resimleri bir iletişim aracı olarak kullanarak yetişkinlerle iletişim kurmak istedikleri, yaratıcı kişiliklerini bu resimlere yansıtabildikleri, içerisinde bulunduğumuz teknolojik ortamı ve teknolojik gelişimi anladıkları ancak, bunu resim aracılığı ile aktarmada sorun yaşadıkları, resimlerinde teknolojik imgeleri kısmen yansıtabildikleri, bunun yanında çizdikleri resimlerde düşünceleri arasında anlambilimsel açıdan yeterli düzeyde bir tutarlılık bulunduğu ve resimleriyle kendi iç dünyalarını yansıtmak istedikleri söylenebilir. Araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgularla teknolojik imgelerin semantik düzeyde yapılan anlambilimsel çözümlemesi değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmelere göre; 14 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeyleri ile yaşları arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu, çocukların yaratıcılık düzeyleri üzerinde ailelerinin önemli bir etkisinin bulunduğu, çocukların teknolojik imgeleri resmetme açısından çizim teknikleri ile ilgili başarı düzeylerinin çok iyi olmadığı, çocukların yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili başarı düzeylerinin tıpkı çizim tekniklerindeki başarı düzeyinde olduğu gibi beklenen düzeyde olmadığı, ancak, ifade aracı olarak teknolojik imgeleri kullanma düzeyinin öz değerleri açısından kısmen başarılı olduğu ve çocukların resimlerinde, cep telefonu, tablet, bilgisayar, televizyon, çamaşır makinesi, akıllı tahta, füze, renk değiştiren otomobil ve uçak gibi çok bilinen teknolojik imgelere yer verebildikleri gözlemlenmiştir.

4.2 Öneriler

Araştırmada ulaşılan sonuçlara bakılarak, Bilim Sanat Merkezinin ve Özel okulların devlet okullarına oranla daha başarılı olduğu gözlemlenmiştir. Semantik açıdan yapılan analizler doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar; incelenen Öğrenci Bilgi Formu, anne ve babanın öğrenim düzeyi ile başarı oranlarının doğru orantılı olduğu gözlenmiştir. Başarının artması için ailelerin okuyup bilgilenmesi ve eğitim düzeylerinin artması gerekmektedir.

Öğrencilere resim çalışması yaptırırken çocukların gelişim alanlarını dikkate alarak, onların yaşlarına uygun, ilgilerini çekecek, eğitici ve öğretici birçok uyarıcının bulunduğu ortamlar sunmalı ve onları geliştiren materyaller sağlanmalıdır.

Öğrencilerin içinde bulunduğu gelişim dönemini, yaşadığı kültürün özelliklerini birlikte düşünerek resim konusu hazırlanması gerektiği bilinmelidir.

Çocukların hayal güçlerini geliştirebilecek türde konular üzerinde çalışmalar yaptırılabilir.

Zamanın hızla ilerleyip teknolojinin her anlamda günlük hayatımıza girdiğini bilmek gerekmektedir. Çocukların bu teknolojilerle iç içe olduğu düşünülerek onlar için hazırlanan materyaller yeni ve güncel olmalıdır.

KAYNAKÇA

Altınköprü, T. (2003), “Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır?”, Hayat Yayıncılık, İstanbul.

Adam, J. M., Bonhomme, M. (2003), “*L’Argumentation Publicitaire. Rhétorique de l’Éloge et de la Persuasion*”, Paris: Nathan-Université.

Arık, A. İ. (1987), “*Yaratıcılık (Üç Derleme)*”, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Akverdi, H. (1953), “*Sanatta Yaratma*”, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Altınköprü, T. (2001), “Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır”, İstanbul: (Eğitim Dizisi:7), Hayat Yayıncılık.

Aydın, Ayhan, (2003), “*Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Alfa Yayınları*”, İstanbul.

Baron, F. (1969), “*Creative Person and Creative Process*”, London: Holt, Rinehart & Winston.

Barthes, Roland. (2014), “*Göstergebilimsel Serüven*”, Çev. Mehmet Rifat-Sema Rifat, Yapı Kredi Yayınları: İstanbul, 7. Baskı.

Barthes, Roland. (1996), “*Göstergeler İmparatorluğu*”, YKY, İstanbul.

Batı, D. (2012), “*(4-12 Yaş) Çocuk Resimleri ve Onların İç Dünyalarının Resimlerine Yansımaları*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir.

Beetlestone, F. (1998), “*Creative Children, Imaginative Teaching*”, Buckingham: Open University Press.

Berger, John. (2011), “*Görme Biçimleri*”, Çev. Yurdanur Salman, Metis Yayınları: İstanbul, 17. Baskı.

Bender, M. T. (2006), “*Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Yaratıcılık İlişkileri*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Bugurgan, Ufuk ve Serap. (2001), “*Sanat Eğitimi ve Öğretimi*”, Dersal Yayıncılık: Ankara.

Burns, R. C., & Kaufman, S. (1972), “*Actions, Styles and Symbols in Kinetic Family Drawings (K-D-F)*”, New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Burunsuz, Muteber, (2007). “*Semiyolojik Açıdan Soyut Resimde İmge*”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Programı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Creswell, J. W. (1998), “*Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*”, Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Çeken, B., Arslan, A. A. (2016), *İmgelerin Göstergebilimsel Çözümlemesi*, ‘Film Afişi Örneği’, Journal of Bayburt Education Faculty, Year:2016, Volume:11, Number:2.

Demir, D. (2017). “*Hansel ve Gratel Adlı Masalın Greimas’ın Eyleyenler Modeline Göre İncelenmesi*”, İnsan ve Toplum bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt, 6, Sayı, 5.

Di Leo, J. H. (1983), “*Interpreting Children’s Drawing*”, New York: Brunner/Mazel.

Erkman, Fatma, (1987), “*Göstergebilime Giriş*”, İstanbul, Alan Yayınları.

Filizok, R. (2001), “*Anlam Analizine Giriş*”, İzmir, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.

Gardner, 1982, “*Learning Another Language: a True Social Psychological Experiment*” Akt. Argun, 2004: 7.

Geçen, Fahrettin, (2009), “*12-15 Yaş Ergenlerin Resimlerinde Görme Biçimleri*”, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya.

Gelman, S. A. Gottfried, G.M, (2006). “*Creativity in Young Children’s Thought* ”, (Editör: Kaufman, J.C., Baer, J.), Creativity and Reason in Cognitive Development. New York, USA.: Cambridge University Press, s. 221-243.

Genç, Adem; Sipahioğlu, Ahmet. (1990), “*Görsel Algılama- Sanatta Yaratıcı Süreç*”, Sergi Yayınevi: İzmir.

Guiraud, Pierre. (1994), “*Göstergebilim*”, Çev. Mehmet Yalçın, İmge Kitabevi Yayınları: Ankara, 2. Baskı.

Günay, Veli Doğan. (2002), “*Göstergebilim Yazıları*”, Multilingual: İstanbul.

----- (2004), “*Dil ve İletişim*”, Multilingual: İstanbul.

----- (2008), “*Görsel Okuryazarlık ve İmgenin Anlamlandırılması*”, ART-E Sanat Dergisi,01, S. Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi.

Kantarcıoğlu, Selçuk. (1992), “*Anaokulunda Eğitim*”, İstanbul

Kantner, L. A., Gregory, D. C. (2002), “*The Stages Of Artistic Development - Summarized from Creative & Mental Growthby ViktorLowenfeld*”, Web:<http://makingartwork.files.wordpress.com>.

Karadağ, E. (2010), “*Eğitim Bilimleri Doktora Tezlerinde Kullanılan Araştırma Modelleri: Nitelik Düzeyleri Ve Analitik Hata Tipleri*”. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice], 16(1), 49-71.

Keskinok, Kayıhan. (2001), “*Sanat Eğitimi Aşamalı Yöntem*”, Sanatyaşam Yayıncılık: Ankara

Kırıñoğlu, Olcay Tekin (2002), “*Sanatta Eğitim Görmek, Öğrenmek, Yaratmak*”, Pegem A Yayıncılık : Ankara.

Kodlama Süreçleri Arındaki İlişkiler. “*Psikoloji Dergisi*”, s.23, Ankara.

Kıran, Zeynep, Ayşe. (2001), “*Dilbilime Giriş* ”, Seçkin Yayınları: İstanbul.

Lowenfeld, V., Brittain, W. L. (1964), “*Creative And Mental Growth*”, (Second Edition) New York: The Macmillan Company Web: <http://archive.org>.

Luquet, G., H. (1927), “*Le Dessin Enfantin*”, Paris: Félix Alcan.

Malchiodi, C. A. (1998), “*Çocukların Resimlerini Anlamak*”, Epsilon Yayıncılık: İstanbul.

Mercin, Levent, Abdullah A. (2013), “*Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar*”, Pegem A Akademi : Ankara.

Merriam, S. (1998), “*Qualitative research and case study applications in education*”. San Francisco: Jossey-Bass.

(Oğuzkan, Tür, Demiral, 2001, ss.11–12).

Ötğün, Cebail (2009), “*Sanat Yapıtına Yaklaşım Biçimleri*”, s:159, Ankara.

Parsa, A. F. ve Olgundeniz, S. S. (2014), “*İletişimde Göstergibilim ve Anlamlandırma Sürecini Örneklerle Değerlendirme*”, İletişim Araştırmalarında Göstergibilim/Yazınsaldan Görsele Anlam Arayışı, (Ed: A. Güneş), Konya: Literatürk Yayınları.

Piaget, Jean. (2005), “*Çocuğun Gözüyle Dünya*”, (Çev. İsmail Yerguz), Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.

Rifat, M. (2009). Göstergibilimin ABC’si, İstanbul: Say Yayınları.

Samurçay, Neriman, (2006), “*Çocuk ve Resim*”, Artist Dergisi, Haziran Ayı Sayısı (14 Mayıs-30 Mayıs).

San, İnci, (1977), “*Sanatsal Yaratma Çocuk’ta Yaratıcılık*”, Ankara

San, İ. (2002), “*Yaratıcı Düşünme ve Tümel Öğrenme*”, Eğitim Sürecinde Zeka ve Yaratıcı Düşünce Çalıştay. 13-15 Kasım 2001, ODTÜ Kültür Kongre Merkezi, Eğitimde Zeka ve Yaratıcılık. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, s. 16-29.

Susuz, Mehmet, (2017). “*Göstergibilim Bağlamında Tüketim Kültürü ve Sanat: Enstalasyon*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Samsun.

Süvarioğlu, S, (2000), “*Yaratıcılık ve Mizah. İş Yaşamında Yaratıcılığın Gücü*”, Ankara: Kara Harp Okulu Basımevi.

Türkdoğan, Galip, (1981), “*Sanat Eğitimi Yöntemleri*”, Ankara.

Turla, A, (2004), “*Çocuk ve Yaratıcılık, Çocuğum Daha Yaratıcı Olabilir mi?*”,

Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

Yaşar, M. C., Aral, N. (2011), “*Altı Yaş Çocukların Yaratıcı Düşünme Becerilerine Sosyo-Ekonomik Düzey ve Anne Baba Öğrenim Düzeyinin Etkisinin İncelenmesi*”, Kuramsal Eğitimbilim, 4 (1), 137-145.

Yavuzer, Haluk. (1992), “*Resimleriyle Çocuk*”, Remzi Kitabevi: İstanbul.

Yazar, Tarık. (2010), “*Ondokuz Mayıs Üniversitesi Atakum Kampüsü Bağlamında Görsel Bildirişim Simgelerinin Tasarım ve Uygulama Sorunlarına Genel Bir Bakış ve Model Önerisi*”, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Samsun.

Yılmaz, Aslı, (2017), “*Okul Öncesi Dönem Çocuklarında İmgelem Gücü ve Masal Kitabı İllüstrasyonları*”, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Görsel İletişim Tasarımı Anasanat Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun.

Vardar, Berke, (1982), “*Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*”, TDK Yayıncılık: İstanbul.

-----, (2002), “*Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*”, Multilingual Yabancı Dil Yayınları: İstanbul, 1. Baskı.

Dergiler

Bahçıvan-Saydam, R. (2004), “*Çocuk Çizimlerinin Klinik Değerlendirmedeki Yeri*”, Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi, sayı: 1, no: 1-2: 111-124.

Çellek, Tülay, (2002), “*Yaratıcılık ve Eğitim Sistemimizdeki Boyutu*”, Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, Mart 2002 Sayısı, S: 02-04.

İnan,Erkuş (1989), “3-6 Yaş Arası Çocukların Temel Matematiksel Kavram Gelişimlerinin İncelenmesi”, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, sayı: 50 cilt:50

Kutluer, G. (2015), “Gelişim Süreçlerinde çocuk Resimin Yeri”, EKEV Akademi Dergisi, Yıl: 19, Sayı: 63 Yaz.

San, İnci, (1979), “ Yaratıcılık, İki Düşünce Biçimi ve Çocuğun Yaratıcı Eğitimi”, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:12, Sayı:1, S.187.

Yavuzer, Haluk, (1979), “6-12 Yaş Çocukların Psiko-Sosyal Gelişimi”, Psikoloji Dergisi, s.20-24

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://ustunzekalilar.org/tr/Makaleler/Icerik/215-Yaraticilik-Nedir-Yaratıcı-Dusunme-Nasil-Gelistirilir-> (Erişim Tarihi 06.03.2019)

<https://www.dunya.com/kose-yazisi/bilissel-duygusal-ve-kulturel-zeka/24536> (Erişim Tarihi 06.03.2019)

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebd> (Erişim Tarihi 08.03.2019)

<https://aklinizikesfedin.com/duygularin-yaraticilik-uzerindeki-etkisi/> (Erişim Tarihi: 14.03.2019).

<https://www.kelimecim.com/anlam-bul/yalnız-kelimesinin-anlami> (Erişim Tarihi: 14.03.2019).
[://eksisozluk.com/basat--49200](https://eksisozluk.com/basat--49200) (Erişim Tarihi: 14.03.2019).

<https://www.kelimecim.com/anlam-bul/yalnız-kelimesinin-anlami> (Erişim Tarihi: 14.03.2019).

<https://www.kelimecim.com/anlam-bul/yalnız-kelimesinin-anlami> (Erişim Tarihi: 14.03.2019).

<https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/neden-merak-ederizn> (Erişim Tarihi: 14.03.2019).

<https://tr.wiktionary.org/wiki/bağımsızlık> (Erişim Tarihi: 14.03.2019).

<https://tr.wiktionary.org/wiki/çaba> (Erişim Tarihi: 14.03.2019).

<https://yasamgucu.org/oyun-nedir-ve-turleri> (Erişim Tarihi: 14.03.2019).

<https://www.cokbilgi.com/yazi/celiski-paradoks-nedir-tanim> (Erişim Tarihi: 14.03.209).

<https://www.ismek.ist/blog/icerik.aspx?p=1126> (Erişim Tarihi 15. 03.2019)

https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&as_vis=1&q=akıcılık&btnG= (Erişim Tarihi 15.03.2019)

https://www.mgm.gov.tr/FILES/genel/makale/2_KPEsneklik.pdf

(Erişim Tarihi 15.03.2019)

<https://www.cokbilgi.com/yazi/ozgunluk-nedir-tanimi-ornek/>

(Erişim Tarihi 15.03.2019)

<http://www.belgeler.org/uygulamalar/ruby/ruby-ug-redefinmethods.html>

(Erişim Tarihi 15.03.2019)

<https://www.aknetegitim.com/cocuk-resimleri-analizi-ve-yorumlama-egitimi>

(Erişim Tarihi 03.04.2019)

<https://www.ogrenmen.com/sosyal-bilimler/cocuk-resimlerinin-anlamlari.html>

(Erişim Tarihi 03.04.2019)

<http://www.milliyet.com.tr/pembenar/cocuklarin-yaptigi-resim-ruh-halini-yansitiyor-2455028> (Erişim Tarihi 03.04.2019)

<https://www.monapsikoloji.com/5-6-yas-cocuk-resimleri-ve-anlamlari/>

(Erişim Tarih 27.05.2019)

<https://www.psikolojiportali.com/cocuklari-cizdikleri-resimlerden-taniyalim/>

(Erişim Tarihi 27.05.2019)

<https://www.turkcede.org/dil-ogretim-yontemleri/644-yabanci-dil-ogretim-yontemleri.html> (Erişim Tarihi 29.05.2019)

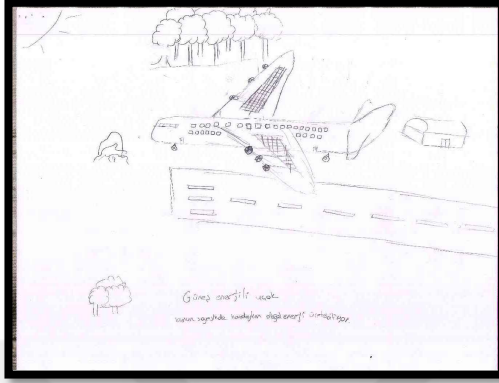
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/192611> (Erişim Tarihi 20.05.2019)

<https://www.bilgicik.com/yazi/yan-anlam> (Erişim Tarihi 07.08.2019)

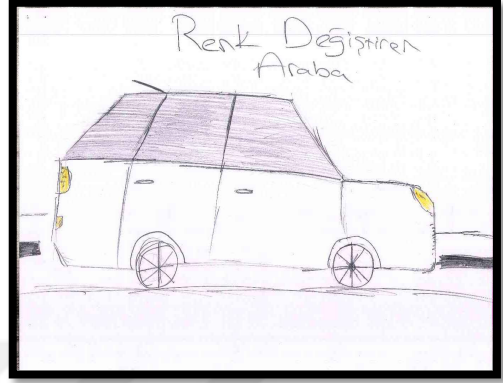
EKLER

EK:1. ANKET UYGULAMA OKULLARI VE 14 YAŞ ÇOCUK RESİMLERİ

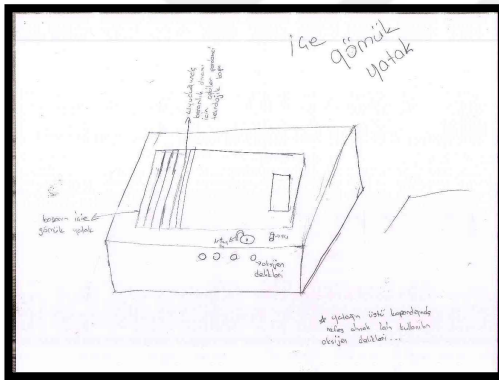
İLKADIM – BARUTHANE ORTAOKULU (İ-BO)

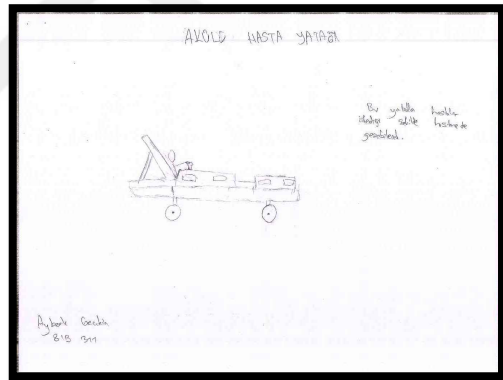
İ-BO – 01

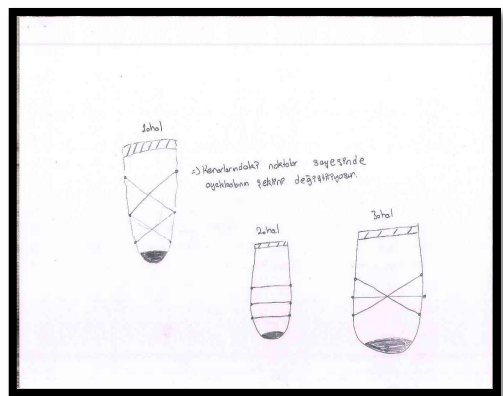
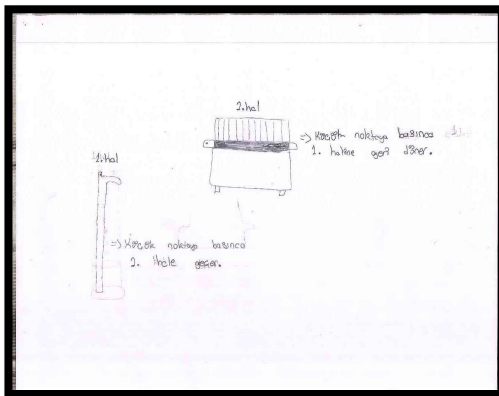
İ-BO – 02

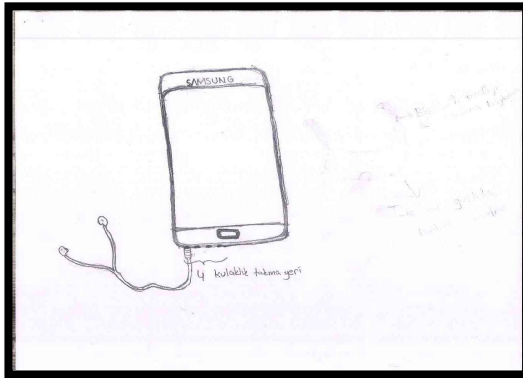
İ-BO – 03

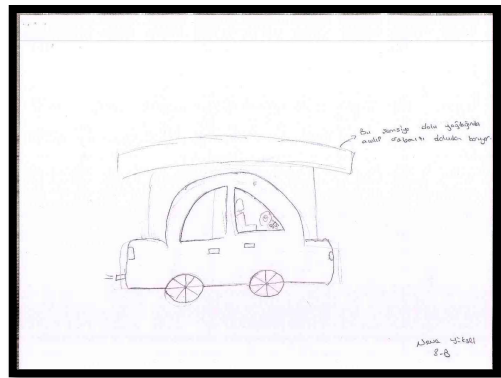
İ-BO - 04

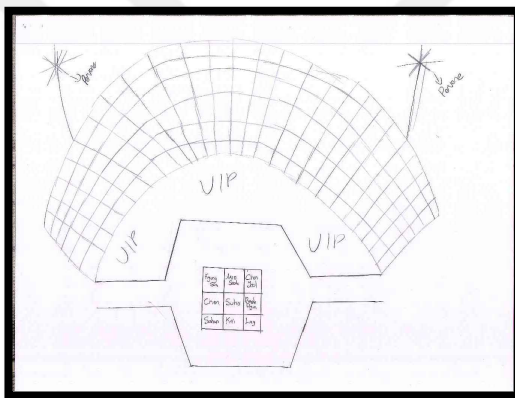
İ-BO – 05

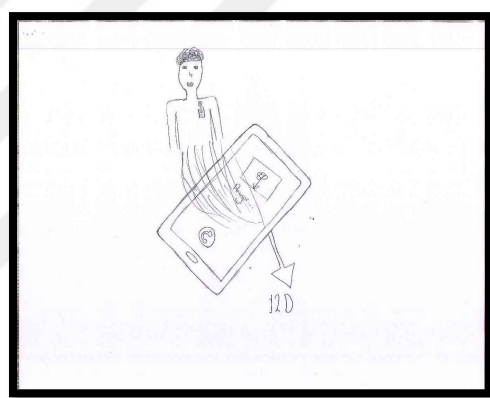
İ-BO - 06

İ-BO – 07

İ-BO - 08

İ-BO – 09

İ-BO - 10

İLKADIM – BİLİM VE SANAT MERKEZİ

İ-BSM - 01

İ-BSM - 02

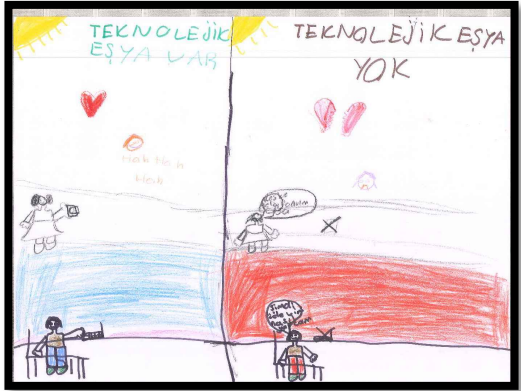
İ-BSM - 03

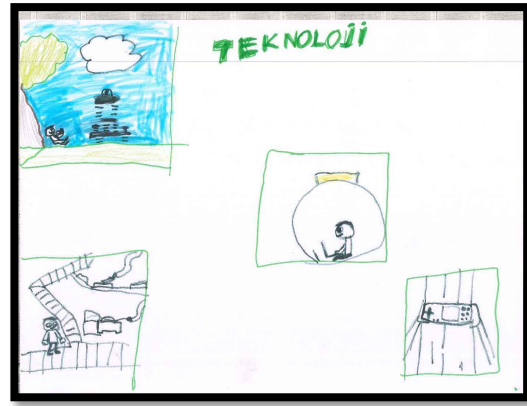
İ-BSM - 04

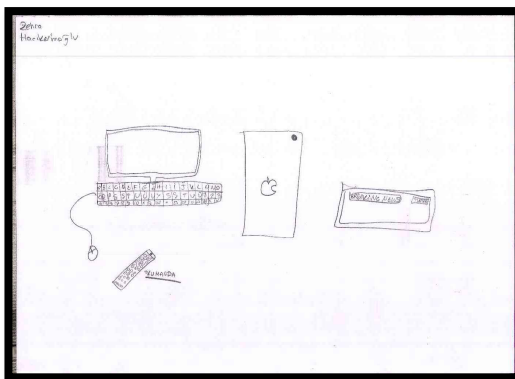
İ-BSM - 05

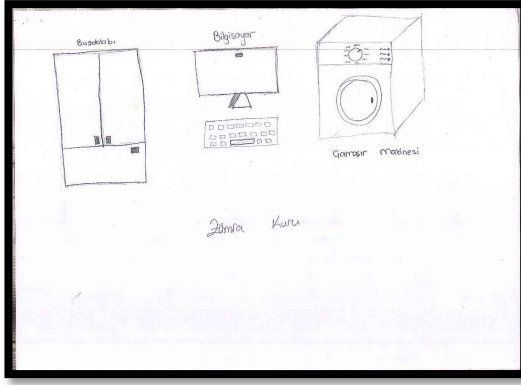

İ-BSM - 06

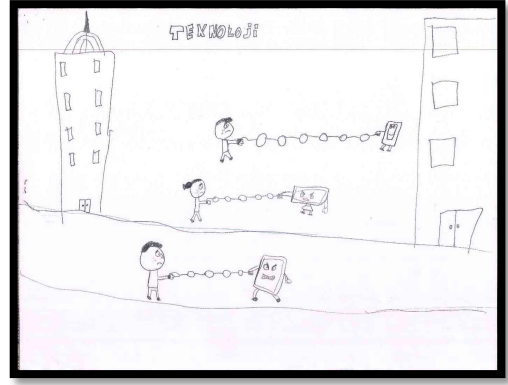

İLKADIM – ÖZEL EZGİLİLER ORTAOKULU

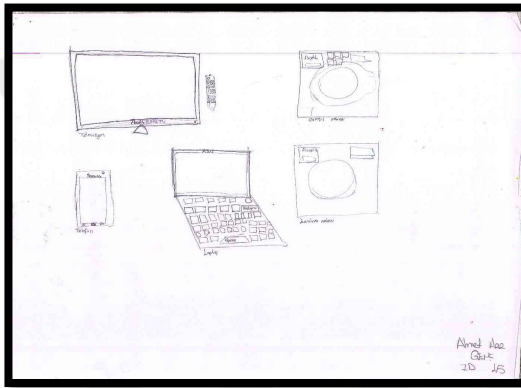

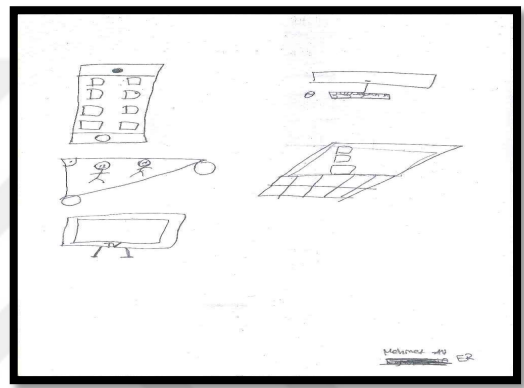
İ-ÖEO - 03

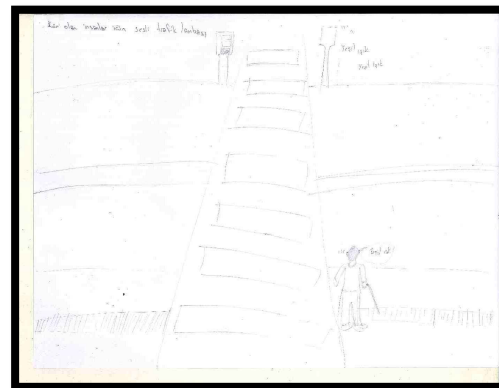
İ-ÖEO - 04

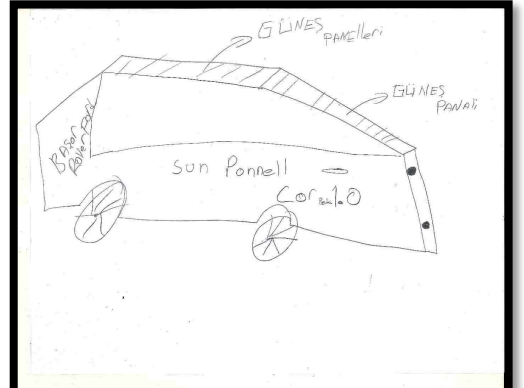
İ-ÖEO - 05

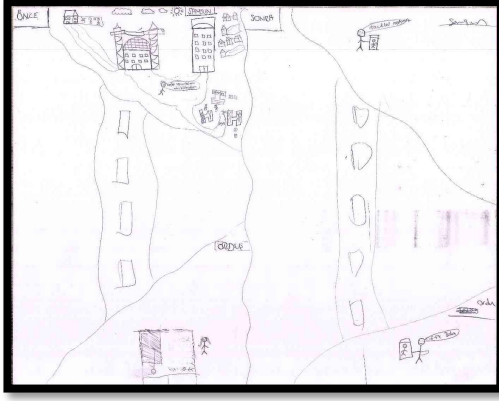
İ-ÖEO - 06

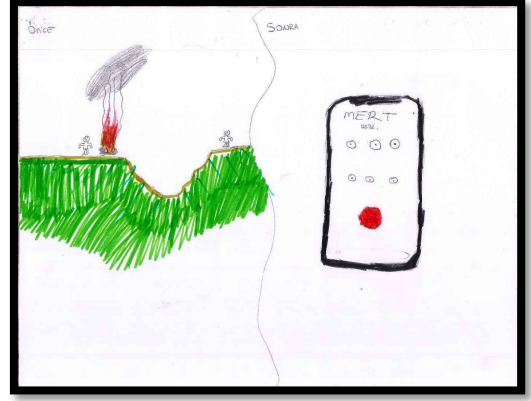
İ-ÖEO - 07

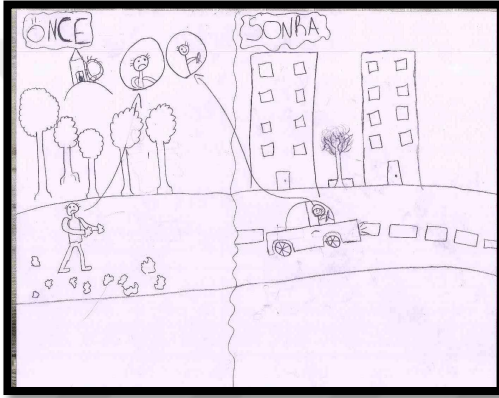
İ-ÖEO - 08

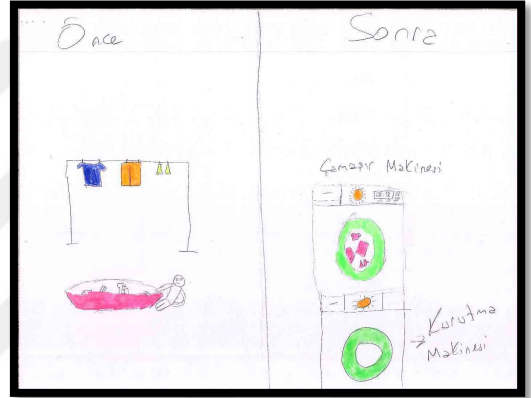
A-MSİÖ - 05

A-MSİÖ - 06

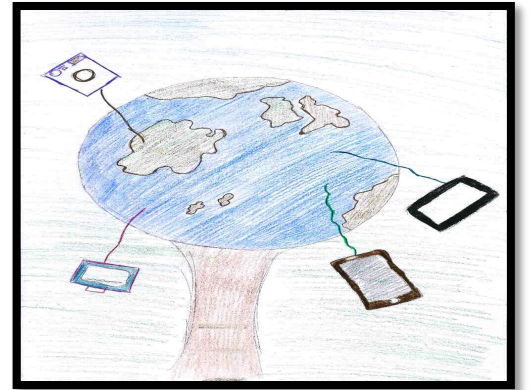
A-MSİÖ - 07

A-MSİÖ - 08

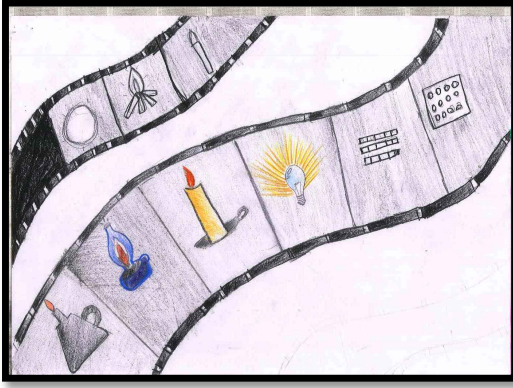

A-MSİÖ - 09

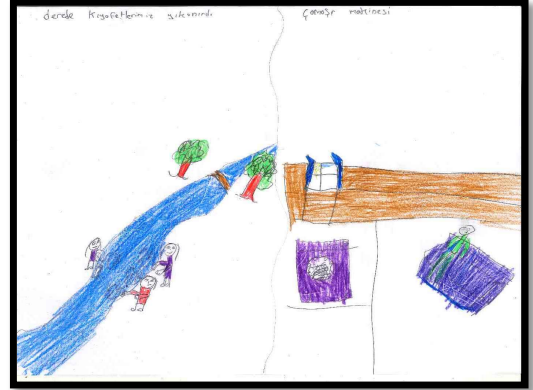

A-MSİÖ - 10

ATAKUM – ÖZEL OMÜ VAKFI KOLEJİ

A-ÖOVK - 01

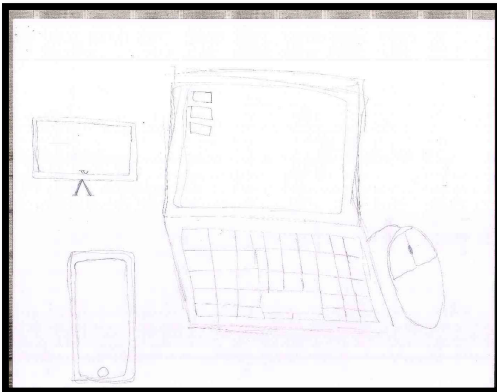
A-ÖOVK - 02

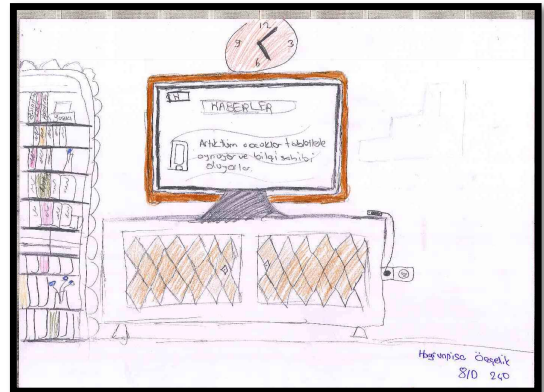
A-ÖOVK - 03

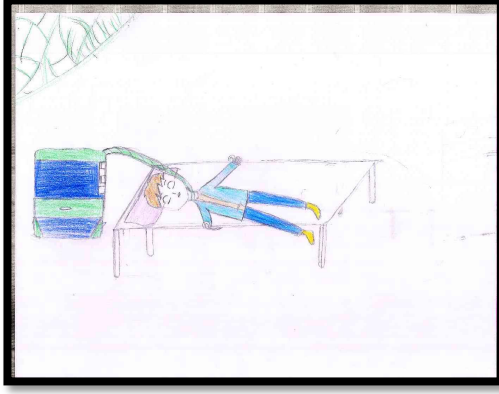
A-ÖOVK - 04

A-ÖOVK - 05

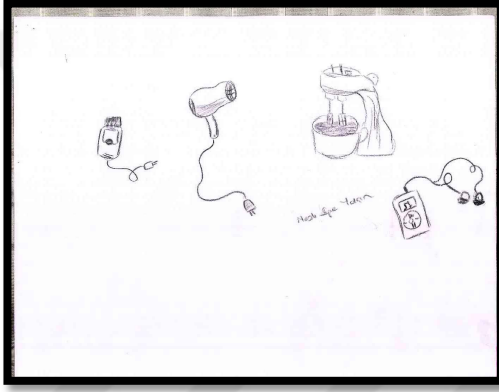
A-ÖOVK - 06

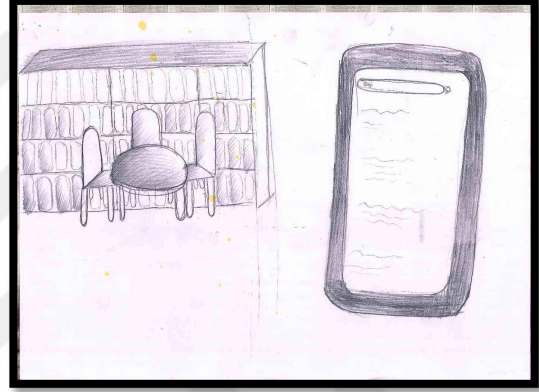
A-ÖÖVK - 07

A-ÖÖVK - 08

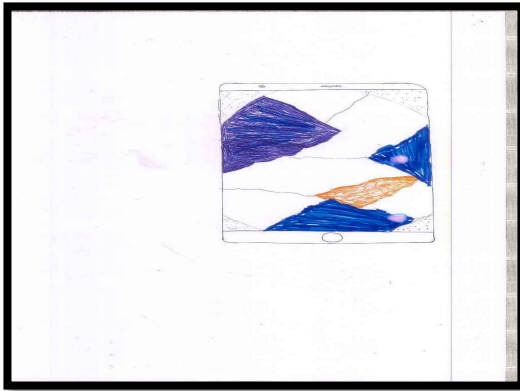

A-ÖÖVK - 09

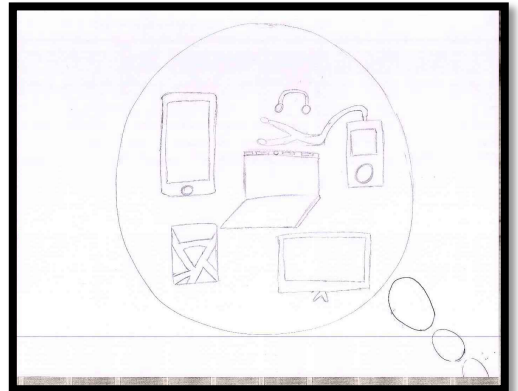

A-ÖÖVK - 10

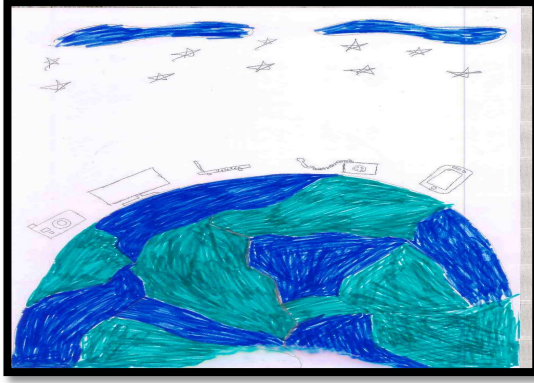
CANİK – TEVFİK İLERİ ORTAOKULU

C-TİO - 01

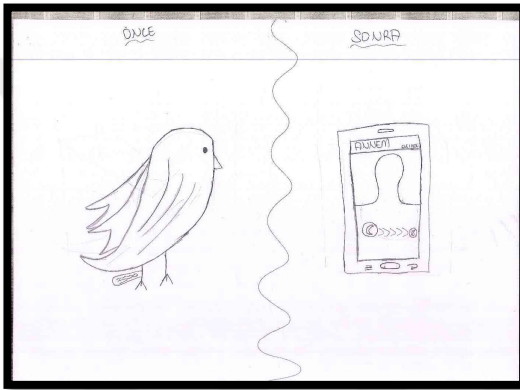
C-TİO - 02

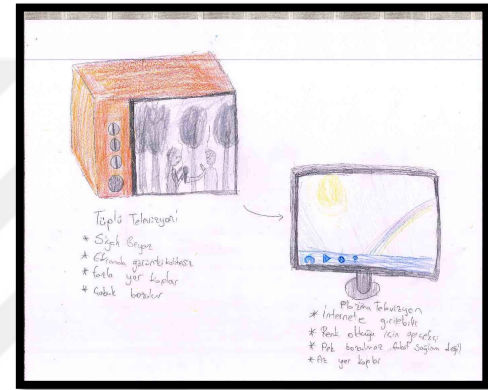
C-TİO - 03

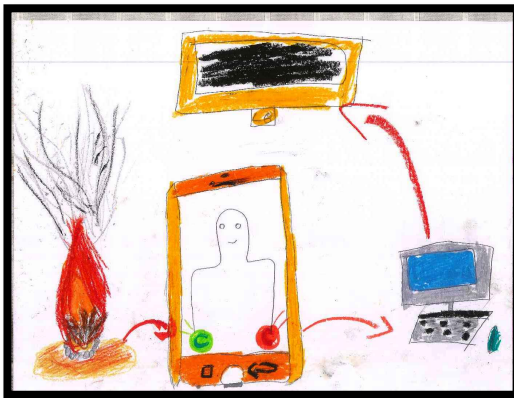
C-TİO - 04

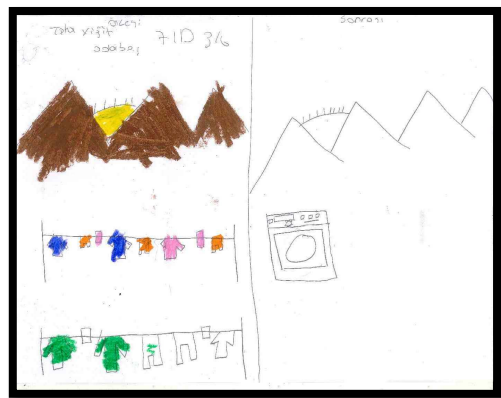
C-TİO - 05

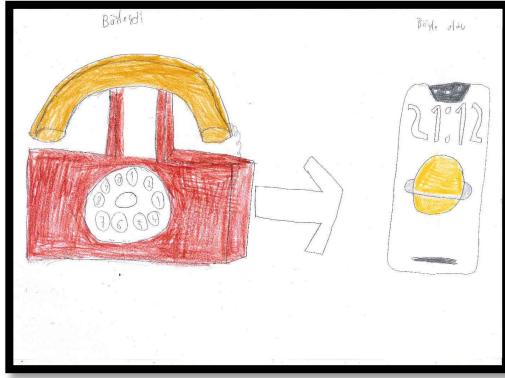
C-TİO - 06

C-TİO - 07

C-TİO - 08

C-TİO - 09

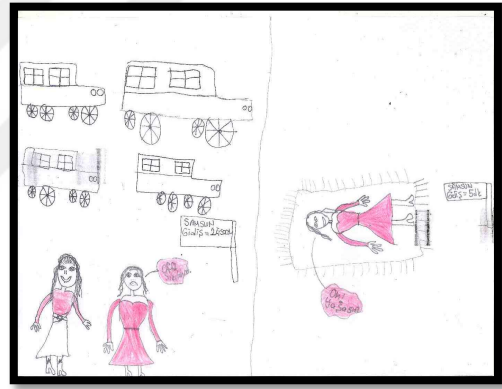

C-TİO - 10

CANİK – ÖZEL UĞUR ORTAOKULU

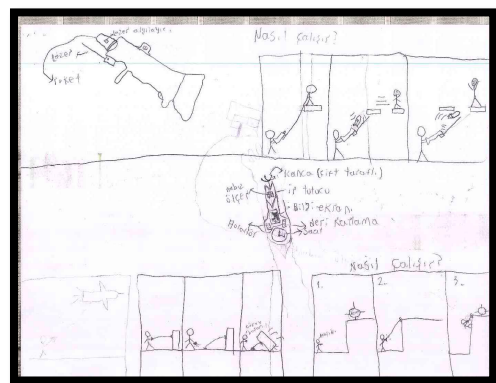
C-ÖÜO - 01

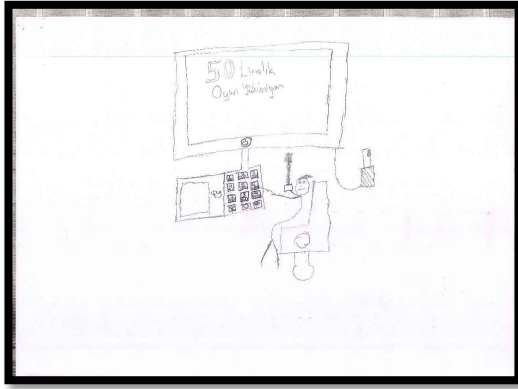
C-ÖÜO - 02

C-ÖÜO - 03

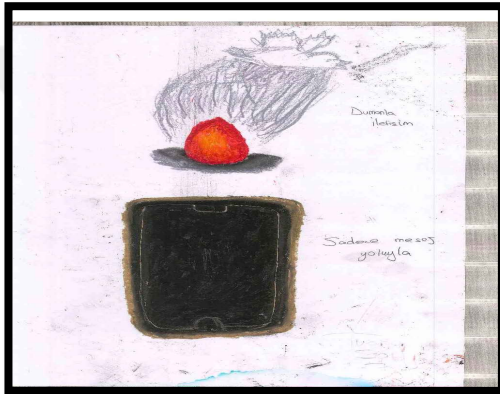
C-ÖÜO - 04

C-ÖÜO - 05

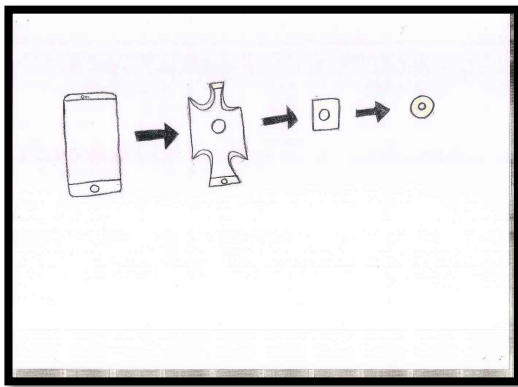
C-ÖÜO - 06

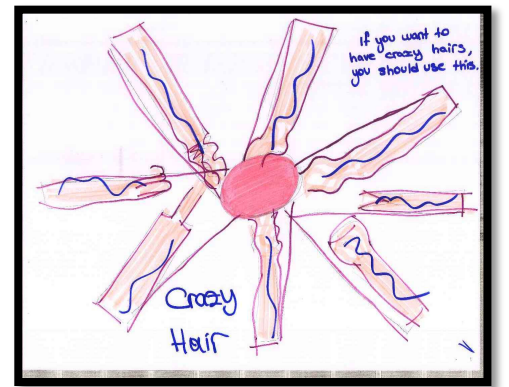
C-ÖÜO - 07

C-ÖÜO - 08

C-ÖÜO - 09

C-ÖÜO - 10

EK:2 BİLİRKİŞİ ANKET DANIŞMA FORMU

Değerli Hocam;

“Yaratıcı Düşünme Becerileri Açısından 14 Yaş Çocuk Resimlerinde Teknolojik İmgeler ve Semantik Çözümleme” Konulu Yüksek Lisans Tezi araştırma kapsamında tarafımdan bir anket formu hazırlanmıştır.

EK 1’de size verilen ankette **Resimlerin Dereceli Puanlama Anahtarı** iki kategoride sunulmuştur. **Birincisi;** 11 sorudan oluşan Çizim Teknikleri İle İlgili Sorulardır, **İkincisi ise;** yine 11 sorudan oluşan Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Sorulardır.

Size sunmuş olduğum ankette yer alan toplam 22 adet sorunun amaca ulaşma doğrultusundaki uygunluk düzeyini aşağıdaki tabloda lütfen (X) işaretiyle belirtiniz.

Göstereceğiniz ilgi ve katkı için teşekkür ederim. 01/04/2019

Araştırmacı : Nagehan Kübra ÖZKAYA

Danışman : Doç. Dr. Tarık YAZAR

Unvanınız:

(A) Çizim Teknikleri İle İlgili Sorular				(B) Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Sorular			
SORULAR	UYGUN	BİRAZ UYGUN	UYGUN DEĞİL	SORULAR	UYGUN	BİRAZ UYGUN	UYGUN DEĞİL
Soru 1	☐	☐	☐	Soru 1	☐	☐	☐
Soru 2	☐	☐	☐	Soru 2	☐	☐	☐
Soru 3	☐	☐	☐	Soru 3	☐	☐	☐
Soru 4	☐	☐	☐	Soru 4	☐	☐	☐
Soru 5	☐	☐	☐	Soru 5	☐	☐	☐
Soru 6	☐	☐	☐	Soru 6	☐	☐	☐
Soru 7	☐	☐	☐	Soru 7	☐	☐	☐
Soru 8	☐	☐	☐	Soru 8	☐	☐	☐
Soru 9	☐	☐	☐	Soru 9	☐	☐	☐
Soru 10	☐	☐	☐	Soru 10	☐	☐	☐
Soru 11	☐	☐	☐	Soru 11	☐	☐	☐

Diğer görüşleriniz varsa lütfen belirtiniz:

1.

2.

EK:3 ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

Okulu	
Sınıfı	
Yaşı	
Cinsiyeti	☐ Kız ☐ Erkek
Ailenin Kaçınıcı Çocuğu	
Annenin Mesleğı	
Annenin Öğrenim Düzeyi	☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü (YL veya DR)
Babanın Mesleğı	
Babanın Öğrenim Düzeyi	☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü (YL veya DR)
Aile Yapısı	☐ Çekirdek Aile ☐ Geniş Aile

EK:4 RESİMLERİN DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Sıra No	RESİMLERİN DERECELİ DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	1	2	3	4	5
A	Çizim Teknikleri İle İlgili Sorular					
1	Görsellerdeki oran ve orantı					
2	Çizgilerin düzeni					
3	Çizgilerin bütünlüğü					
4	Perspektif					
5	Çizimlerin anlaşılabilirliği					
6	Renk uyumu					
7	Resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi					
8	Uygulanan teknikteki başarı					
9	Işık-gölge kullanımı					
10	Farklı materyal kullanma düzeyi					
11	Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi					
B	Yaratıcı Düşünme Becerileri İle İlgili Sorular					
1	Konuya hakimiyet					
2	Görsel olarak konunun tamamlanması					
3	Yaratıcılık düzeyi					
4	Resmin teknoloji temasını yansıtması					
5	Resmin amaca uygunluğu					
6	Özgünlük düzeyi					
7	Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi					
8	Resmin yaş grubuna uygunluğu					
9	Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi					
10	Algılama yeteneği					
11	Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu					

Değerli Katılımcı, Bu çalışma Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Görsel İletişim Tasarımı Anasanat Dalı'nda **“Yaratıcı Düşünme Becerileri Açısından 14 Yaş Çocuk Resimlerinde Teknolojik İmgeler Ve Semantik Çözümleme”** konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili olarak yapılmaktadır. Vereceğiniz cevaplar yalnız bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Göstereceğiniz ilgi ve katkı için teşekkür ederiz. 02/05/2019

Araştırmacı: Nagehan Kübra ÖZKAYA

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tarık YAZAR

Unvanı:

Çalıştığı Kurum:

EK: 5 RESİM DEĞERLENDİRME RUBRİĞİ

	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	1	2	3	4	5
A	ÇİZİM TEKNİKLERİ İLE İLGİLİ SORULAR	Basarısız.	Biraz başarılı.	Orta düzeyde başarılı.	İyi düzeyde başarılı.	Çok iyi düzeyde başarılı.
1	Görsellerdeki oran ve orantı					
2	Çizgilerin düzeni					
3	Çizgilerin bütünlüğü					
4	Perspektif					
5	Çizimlerin anlaşılabilirliği					
6	Renk uyumu					
7	Resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi					
8	Uygulanan teknikteki başarı					
9	Işık-gölge kullanımı					
10	Farklı materyal kullanma düzeyi					
11	Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi					
B	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR	1	2	3	4	5
1	Konuya hakimiyet					
2	Görsel olarak konunun tamamlanması					
3	Yaratıcılık düzeyi					
4	Resmin teknoloji temasını yansıtması					
5	Resmin amaca uygunluğu					
6	Özgünlük düzeyi					
7	Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi					
8	Resmin yaş grubuna uygunluğu					
9	Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi					
10	Algılama yeteneği					
11	Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu					

EK:6 İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE YAZILAN DİLEKÇE

İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

SAMSUN

Tez Danışmanlığını yaptığım, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Görsel İletişim Tasarımı Anasanat Dalı 16970014 Numaralı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi **Nagehan KÜBRA ÖZKAYA** “**Yaratıcı Düşünme Becerileri Açısından 14 Yaş Çocuk Resimlerinde Teknolojik İmgeler Ve Semantik Çözümleme**” konulu tezi ile ilgili çalışmalar yapmaktadır.

Çalışması Etik Kurul kararı gerektirmeyen ancak, sonuçlarının tezi açısından önemli olduğunu düşündüğüm 14 Yaş grubu öğrencilere yönelik “**Yaşadığımız Dünya ve Teknolojik İmgeler**” konulu görsel sanatlar dersi uygulama çalışmalarını Samsun merkez ve ilçelerinde belirleyeceği 3 Devlet Ortaokulu, 3 Özel Ortaokul ve 1 Bilim Sanat Merkezi olmak üzere toplam 7 okulda birer ders saati içerisinde yaparak ekte bir örneği bulunan Anket çalışmasını uygulamak istemektedir.

Yukarıda belirtilen konu ile ilgili görsel sanatlar dersi ve anket uygulama çalışmalarını okullarda yapabilmesi için gerekli iznin verilmesini arz ederim. Saygılarımla. **12/04/2019**

Doç. Dr. Tarık YAZAR

Tez Danışmanı

Adres:

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Güzel Sanatlar Fakültesi

Görsel İletişim Tasarımı Bölümü

Güzel Sanatlar Kampüsü / İlkadım / SAMSUN

GSM: 0532 4688076

E-Mal: tarikyazar08@omu.edu.tr

EK:7 UZMAN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DÜZENLENEN RESİM DEĞERLENDİRME RUBRİĞİ

Değerli Katılımcı, Bu çalışma Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Görsel İletişim Tasarımı Anasanat Dalı'nda **“Yaratıcı Düşünme Becerileri Açısından 14 Yaş Çocuk Resimlerinde Teknolojik İmgeler Ve Semantik Çözümleme”** konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili olarak yapılmaktadır. Vereceğiniz cevaplar yalnız bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Göstereceğiniz ilgi ve katkı için teşekkür ederiz. 02/05/2019

Araştırmacı: Nagehan Kübra ÖZKAYA

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tarık YAZAR

Unvanı:

Çalıştığı Kurum:

RESİM DEĞERLENDİRME RUBRİĞİ

	RESİMLERİN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	1	2	3	4	5
A	ÇİZİM TEKNİKLERİ İLE İLGİLİ SORULAR	Başarısız.	Biraz başarılı.	Orta düzeyde başarılı.	İyi düzeyde başarılı.	Çok iyi düzeyde başarılı.
1	Görsellerdeki oran ve orantı					
2	Çizgilerin bütünlüğü					
3	Perspektif					
4	Çizimlerin anlaşılabilirliği					
5	Renk uyumu					
6	Resim kâğıdındaki yüzeyin değerlendirilmesi					
7	Uygulanan teknikteki başarı					
8	Işık-gölge kullanımı					

9	Farklı materyal kullanma düzeyi					
10	Farklı çizgi değerlerini kullanma düzeyi					
B	YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR	1	2	3	4	5
1	Konuya hakimiyet					
2	Görsel olarak konunun tamamlanması					
3	Yaratıcılık düzeyi					
4	Resmin teknoloji temasını yansıtması					
5	Resmin amaca ve konuya uygunluğu					
6	Özgünlük düzeyi					
7	Görselleştirme yönteminin uygunluk düzeyi					
8	Resmin yaş grubuna uygunluğu					
9	Farklı teknolojik imgeleri çizebilme başarı düzeyi					
10	Resimdeki öğelerin anlambilimsel açıdan uygunluğu					

EK:8 RESİM UYGULAMA KONUSU

Değerli öğrencilerimiz, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Görsel İletişim Tasarımı Anasanat Dalı'nda **“Yaratıcı Düşünme Becerileri Açısından 14 Yaş Çocuk Resimlerinde Teknolojik İmgeler Ve Semantik Çözümleme”** konulu bir Yüksek Lisans Tezi hazırlanmaktadır.

Tezin temel amacı; Yaratıcı düşünme becerileri açısından 14 yaş grubu çocukların resimlerinde kullanılan teknolojik imgeleri belirlemek ve semantik/anlambilimsel açıdan çözümleme yapmaktır.

Sizden isteğimiz şudur;

Bilindiği gibi yaşadığımız dünyada insanların hayatlarını kolaylaştırabilmek için uçaklar, arabalar, gemiler, bilgisayarlar, cep telefonları, tabletler, asansörler, işitme cihazları, mikrofonlar, televizyonlar ve robotlar gibi birçok teknolojik araç-gereç tasarlanmış ve kullanıma sunulmuştur. Bunların dışında burada adını yazamadığımız ancak, evimizde, iş yerlerimizde, fabrikalarda, hastanelerde, spor alanlarında, savunma sanayiinde, tarım sektöründe, basın-yayın ve eğitim-öğretim gibi birçok alanda insan yapımı teknolojik araçlar kullanılmaktadır. Bu ve benzeri araçlar her geçen yıl yenilenerek çağımızın özelliklerine göre ihtiyaçlar dahilinde üretilmektedirler. Sizler yaşadığımız dünyada insanların hayatlarını kolaylaştırmak için ne tür teknolojik araçlar geliştirmek isterdiniz? Bunu düşününüz ve dilediğiniz teknikle, size verilen resim kağıdı üzerine **“Yaşadığımız Dünya ve İnsanların Hayatlarını Kolaylaştıran Teknoloji”** konulu bir resim yapınız.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER		
Adı Soyadı		Nagehan Kübra ÖZKAYA
Doğum Yeri ve Yılı		Samsun, 14. 11. 1988
Eğitim Durumu		Lisans
Lisans		Yakın Doğu Üniversitesi İletişim Fakültesi Görsel İletişim Tasarım Bölümü, (2012)
Yüksek Lisans		Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Görsel İletişim Tasarımı Anasanat Dalı, Samsun, (2020)
Doktora		–
Bildiği Yabancı Dil		İngilizce
Sanatsal Etkinlikler	1	16- 22 Aralık 2010, İletişim Zamanı Etkinlikler, Kıbrıs.
	2	13-15 Nisan 2011, Özden Pektaş Turgut Exlibris Çalıştayı, Kıbrıs.
	3	15-17 Mayıs 2012, Diital Hikaye Anlatımı, Kıbrıs.
	4	20 Mayıs 2012, Görsel Belleği Geliştirme Çalıştayı, Kıbrıs.
	5	25 Mayıs 2012 , İşitsel Görsel Tartım, Kıbrıs.
	6	03-09 Nisan 2013, Paper Art Workshop, Kıbrıs.
Bildiri/Tebliğ (Tam Metin)		YAZAR, T., Nagehan K. ÖZKAYA (2019). “ Yaratıcı Düşünme Becerileri Açısından Çocuk Resimlerinde Teknolojik İmgeler Ve Anlambilimsel Çözümleme ”, (2. Uluslararası 19 Mayıs Yenilikçi Bilimsel Yaklaşımlar Kongresi, 27-29 Aralık 2019 Samsun), Sosyal ve Beşeri

	Bilimler, Edt. I. Bekadze, S. Khadhraoui Ontu, ISBN-978-625-7029-73-5, Farabi Yayınevi.	
İş Deneyimi	20.06.2012-01.10.2013	Samsun Haber Gazetesi – Haber Muhabiri ve Haber Spikerliği
	15.11.2013-10.09.2016	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Vakfı Koleji–Halkla İlişkiler Sorumlusu
İletişim		
E-Posta	n_alkan88@hotmail.com	
Telefon (GSM)	0 530 416 83 15	